

BEATIFICACIÓ
Álvaro
del Portillo

Madrid, 27 de setembre de 2014

BEATIFICACIÓ
Álvaro
del Portillo

Madrid, 27 de setembre de 2014

© 2014 by Fundación STUDIUM

© 2014 by EDICIONES RIALP, S.A., Alcalá, 290. 28027 Madrid
(www.rialp.com)

No es permet la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni el seu tractament informàtic, ni la transmissió de cap forma o per qualsevol mitjà, ja sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per registre o altres mètodes sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright. Es poden dirigir a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.cedro.org) si necessita fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra.

Disseny i composició: José María Vizcaíno.

Aquarel·les de "Llocs de Madrid": Andrés Rodríguez Eyré.

Fotografia de la secció "Devocionari breu": Museu Diocesà d'Osca. Verge de la Rosa, de Scipione Pulzone "Il Gaetano", realitzat el 1598.

Fotografies: Photoaisa, Arxiu històric de la Prelatura de l'Opus Dei.

Assessorament lingüístic: Josep Maria Giralt i Salvadó. Part del devocionari parteix del llibre *Pregàries del cristian* escrit per Els bisbes de Catalunya l'any 2000.

ISBN: 978-84-321-4423-3

Dipòsit legal: M-16.219-2014

Imprès per Gestión Integral de Producción Gráfica, S. L. (El Masnou, Barcelona)

Imprès a Espanya – *Printed in Spain*

27
09/2014

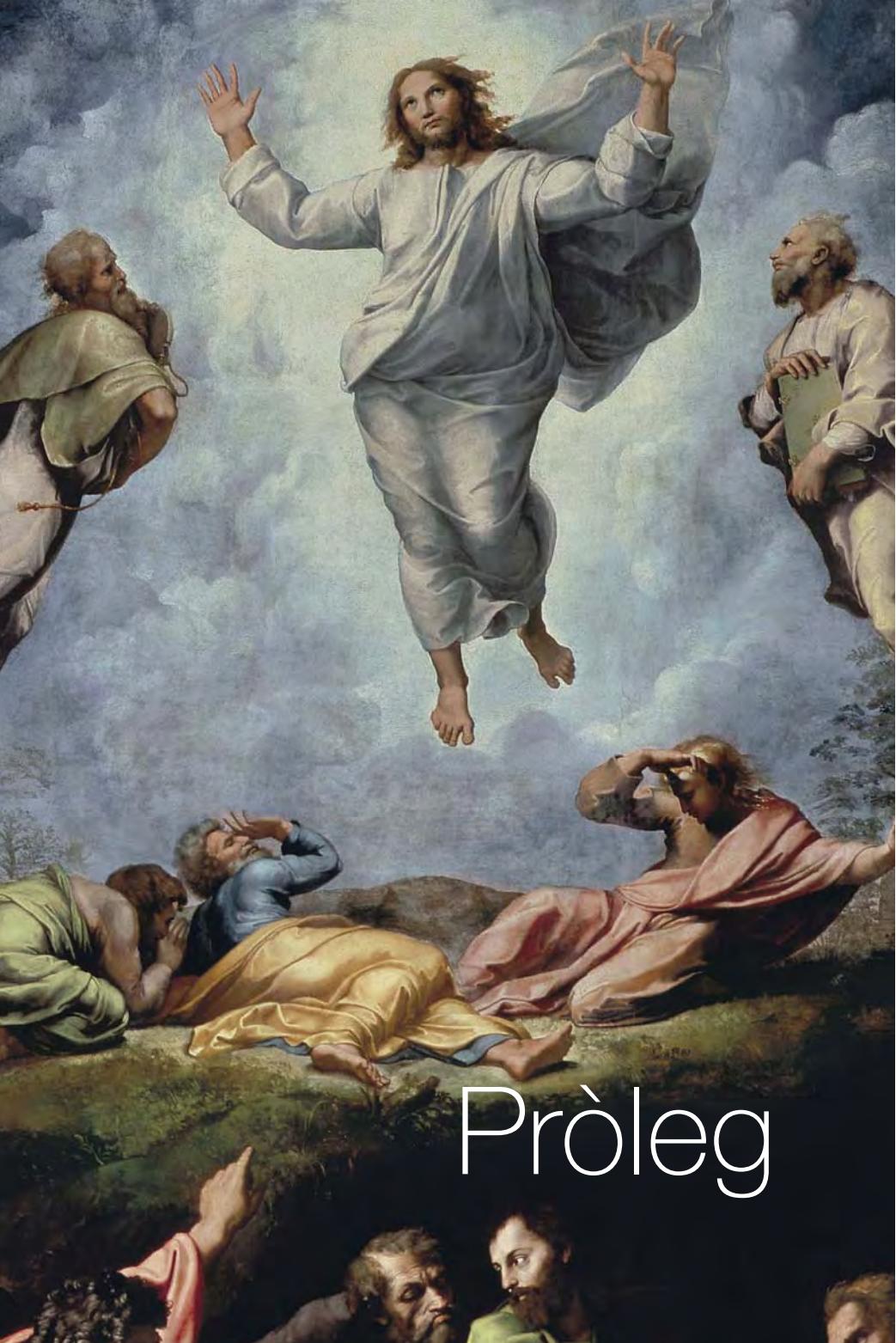
Beatificació d'Álvaro del Portillo

ÍNDEX

Pròleg (castellà)	11
Álvaro del Portillo. Perfil biogràfic	15
Una família cristiana.....	16
Temps d'estudis	19
La crida divina	23
Dies de guerra	26
A Roma i des de Roma	31
El primer successor de sant Josepmaria	36
El govern pastoral de la Prelatura de l'Opus Dei	41
Una mort santa	46
Programa de la beatificació	49
Actes.....	51
Accessos a les cerimònies.....	52
Mobilitat dels assistents.....	52
Acreditacions	54
Punts d'informació.....	54
Voluntaris.....	55
Suggeriments	55
Atenció mèdica	55
Donatius.....	55
Informacions útils (castellà)	57
Documentació.....	59
Canvi de moneda	59
Caixers automàtics.....	59
Targetes de crèdit.....	60
Xecs de viatge	60
Objectes perduts.....	60
Transport públic	60
Telèfons d'interès	61
Telefonar des d'Espanya.....	61
Misses.....	63
Embaixades i consultats	64

Indrets de Madrid (castellà)	69
Indrets relacionats amb sant Josepmaria i l'Opus Dei.....	71
Indrets relacionats amb el beat Álvaro del Portillo	89
Projectes Harambee	99
Nigèria	102
Costa d'Ivori	102
República Democràtica del Congo.....	103
Beques d'estudi a Roma per a sacerdots africans	104
Predicació del beat Álvaro del Portillo	107
Cridats a ser sants.....	109
Seguir Crist.....	113
Crist ens urgeix	120
Contemplatius enmig del món.....	123
Devocionari breu	127
Senyal de la Creu	129
Parenostre.....	129
Ave María	129
Glòria.....	129
Salve	130
Jo confesso	130
Visita al Santíssim	130
Adoro te devote.....	131
Àngelus	133
Recordeu-vos.....	133
Sant Rosari.....	134
Benedicció de viatge.....	138
Altres oracions	139

Pròleg

PRÓLOGO

El beato Álvaro del Portillo —un hombre fiel y enamorado de Cristo— anunciable al Salvador con sus palabras, con sus obras de servicio, con su paz y con su sonrisa permanente.

Eligió como lema episcopal una jaculatoria, repetida con frecuencia por san Josemaría: *Regnare Christum volumus!* (Queremos que Cristo reine). Esa fue la gran pasión del nuevo beato: conducir a las almas hacia ese Cristo que “entró por la puerta de la humildad, María, y humildemente vivió con su Madre y con José”¹.

Regnare Christum volumus! Vivamos con esta aspiración siempre, y en las jornadas de la beatificación: acoger a Cristo en nuestras almas, abrirle las puertas de nuestros corazones, permitirle que tome cada vez más las riendas de nuestro caminar, con la certeza de que esa es la senda para alcanzar la felicidad a la que todos aspiramos.

El reinado de Cristo es de amor y de servicio. Movido por una caridad que superaba las dificultades, don Álvaro realizó un constante y generoso apostolado en medio del mundo: a través de su trabajo profesional como ingeniero; después, como sacerdote; y más tarde, como pastor y prelado del Opus Dei.

Su entrega movió a muchísimas personas a buscar la santidad en las relaciones laborales, familiares y sociales, y en los deseos de construir una sociedad justa, digna de la persona humana. “Agrandad el corazón —decía en 1993— para comprender a todos y compartir las necesidades espirituales y materiales de quienes os rodean”². Con la ayuda de la gracia, Dios se sirve de nosotros para que Cristo reine en todas las almas.

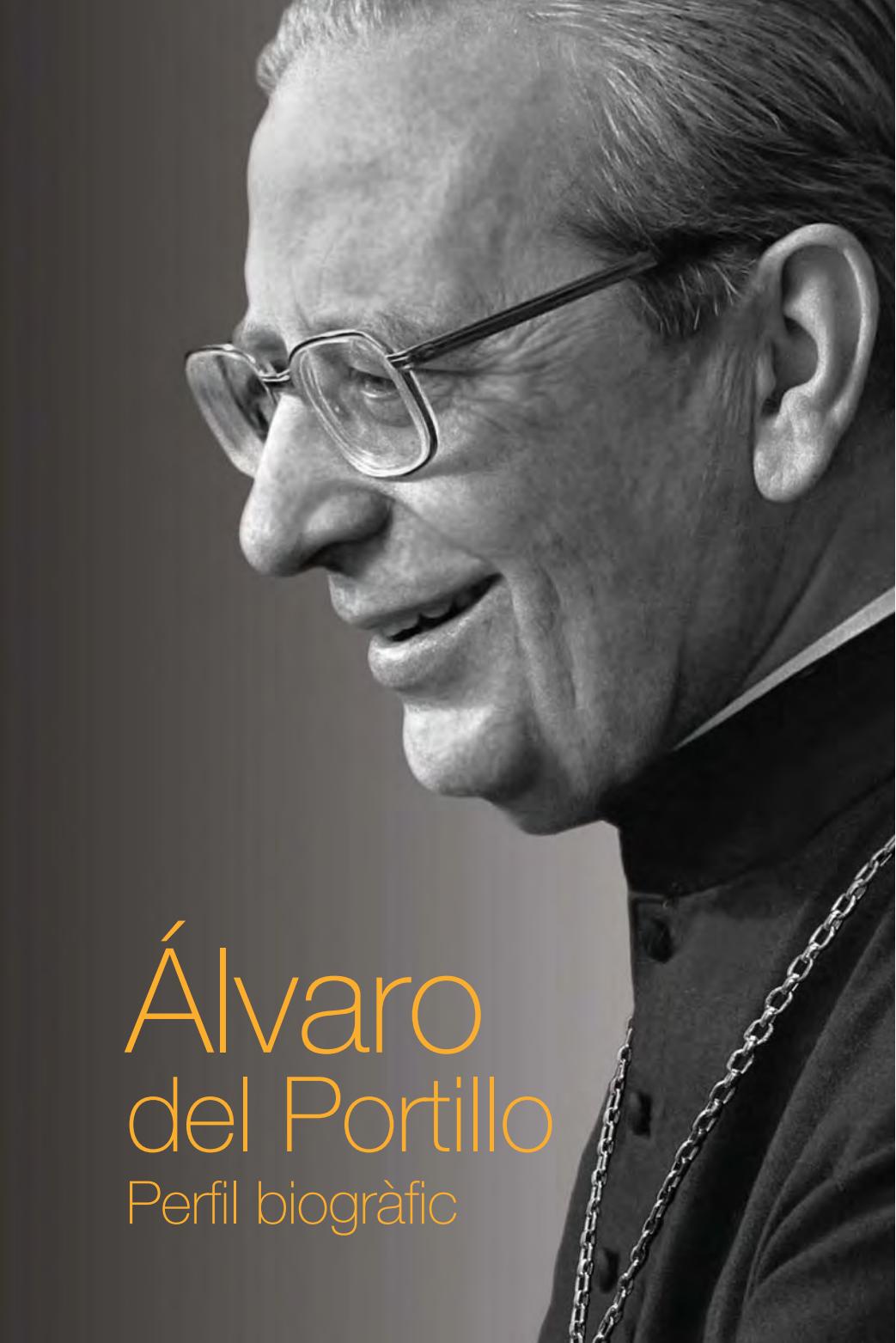
Una beatificación es un don de Dios, un regalo para la Iglesia, que recibimos con agradecimiento. Nuestra gratitud al Papa Francisco se manifestará en abundantes oraciones por su Persona y por sus intenciones, como siempre pide a los cristianos. De ese modo, cumpliremos también lo que nos proponía el beato Álvaro, el 7 de enero de 1991: "Unidos al Papa, vamos todos a Jesús por medio de María. ¡Queremos mucho al Vicario de Cristo y hacedlo amar! Hoy queremos reafirmar con nueva fuerza nuestra unión con el Romano Pontífice y el amor que tenemos por María Santísima. A Ella, nuestra Madre, pedimos con confianza filial que nos conserve seguro el camino: *Cor Mariae Dulcissimum, iter serva tutum!*"³.

+ Javier Echevarría
Prelado del Opus Dei

¹ Álvaro del Portillo, Carta, 2-II-1979, n. 24.

² Álvaro del Portillo, Homilia, 5-IX-1993. Publicada a *Romana XVII* (1993), pàg. 230-231.

³ Álvaro del Portillo, Homilia, 7-I-1991.

Álvaro
del Portillo
Perfil biogràfic

ÁLVARO DEL PORTILLO. PERFIL BIOGRÀFIC

Álvaro del Portillo va morir inesperadament a Roma a les quatre de la matinada del 23 de març de 1994, unes hores després de tornar d'una intensa peregrinació a Terra Santa. L'aleshores vicari general de l'*Opus Dei*, Mons. Javier Echevarría, va comunicar de seguida la dolorosa notícia al secretari del Papa i li va pregar que n'informés el Sant Pare. La resposta immediata va ser que Joan Pau II oferia la Missa en sufragi per l'ànima del prelat. Aquell mateix matí, *L'Osservatore Romano* va publicar un llarg telegrama de condol. La gran sorpresa va ser que el pontífex va decidir acudir a mitja tarda a pregar a la capella ardent, instal·lada a l'església prelatícia de Santa Maria de la Pau.

El Papa es va agenollar davant les despulles de Mons. Álvaro i va resar durant uns minuts, amb profund recolliment. Se li va suggerir recitar un respons de sufragi, però va preferir incoar la *Salve*, seguida de tres Glòries i les invocacions *Requiem aeternam dona ei, Domine i Requiescat in pace*. Va aspergir el túmul amb aigua benèida i es va agenollar de nou en oració.

En sortir el Papa i després que hagués impartit la seva benedicció als presents, Mons. Echevarría li va manifestar la seva gratitud, i Joan Pau II va replicar: *Si doveva, si doveva* (calia fer-ho, calia fer-ho). Reconeixia així, implícitament, la fidelitat a l'Església i al Pontífex Romà d'un bisbe que abandonava el món en olor de santedat.

La causa de beatificació es va obrir el març de 2004. Complerts els tràmits i estudis a la Congregació de les Causes dels sants, Benet XVI va declarar el 28 de juny de 2012 que constaven les virtuts heroiques i la fama de santedat del servent de Déu Álvaro del Portillo i va disposar la publicació del decret corresponent.

Tot just un any després, el 5 de juliol de 2013, el Papa Francesc obria el camí cap a la beatificació de Mons. Álvaro en concedir la seva aprovació al decret que reconeixia un miracle obtingut per la intercessió del Venerable Servent de Déu.

Feliç coincidència dels tres pontífexs del segle XXI: confirmen que Álvaro del Portillo va ser un home bo i fidel, mestre de vida

cristiana, que va servir l'Església i les ànimes sense pensar en si mateix.

1 Una família cristiana

Álvaro va ser el tercer dels vuit fills de Ramón del Portillo i Clementina Diez de Sollano, casats l'11 de gener de 1908. Ramón havia nascut a Madrid el 28 de gener de 1879 i treballava com a advocat en una companyia d'assegurances. Clementina va néixer el 16 d'abril de 1885 a Cuernavaca (Mèxic). Es van conèixer un estiu que les dues famílies passaven a La Granja (Segòvia).

L'11 de març 1914 va néixer Álvaro al domicili familiar, carrer d'Alcalá, núm. 75, Madrid. La família es va traslladar aviat a prop, al carrer del Conde de Aranda, núm. 16, on vivien també dues germanes de Ramón: Pilar i Carmen.

Va rebre el Baptisme a la parròquia de Sant Josep el 17 de març de 1914, amb els noms d'Álvaro, José, María i Eulogio (sant del dia, com era freqüent imposar en aquella època). Van ser padrins els seus oncles, Jorge Diez de Sollano i Carmen del Portillo: aquesta, com es veurà,

compliria d'allò més bé el seu padrinatge.

No gaire més tard, el 28 de desembre de 1916, segons el costum llavors a Espanya, va rebre el sagrament de la Confirmació. Li ho va conferir el bisbe de Sigüenza, Mons. Eustaquio Nieto y Martín, a la parròquia de Nostra Senyora de la Concepció.

Els germans de Mons. Álvaro, i altres parents, han descrit el clima cristià de la família. El mateix Álvaro va manifestar alguna vegada en públic que "Déu Nostre

Senyor va voler que fos amic del meu pare". Per la seva part, la senyora Clementina li va inculcar una devoció especial al Sagrat Cor i a l'Esperit Sant i una particular veneració a la Mare de Déu sota

l'advocació de Nostra Senyora del Carme. Dels seus llaços, com en tantes llars cristianes, va aprendre oracions vocals que va repetir fins a la mort. A més, en l'haver de la seva bona mare cal anotar la devoció que Álvaro va tenir sempre a l'Esperit Sant, cosa potser no gaire freqüent en la pietat de les famílies al començament del segle XX.

Entre la llar i l'escola es va anar preparant per a la Primera Comunió, que va rebre també a la parrò-

quia de la Concepció, el 12 de maig de 1921. Havia fet poc abans els set anys. D'aleshores ençà, amb senzillesa i esperit de sacrifici —les normes sobre el dejuni eucarístic preveien no prendre res, ni aigua, des de les dotze de la nit—, va assistir a Missa i va combregar assíduament. També ho feia durant les vacances d'estiu a La Granja, encara que no anava a un lloc fix: alternava entre la Col·legiata, el convent de les Clarisses, la parròquia del Crist i l'ermita dels Dolors. Va recordar sempre amb afecte aquesta Comunitat de Clarisses, que amb el pas del temps va haver d'abandonar aquest monestir.

Va viure una infància normal, tranquil·la, serena, feliç, sense gairebé res que el signifiqués respecte dels seus germans i companys del col·legi de Nostra Senyora del Pilar, una prestigiosa institució educativa dels Marianistes, al barri de Salamanca, propera al domicili familiar.

La seva mare li va ensenyar a suportar amb alegria la malaltia, ja que la seva salut era poc ferma: aviat va començar a patir malalties no greus, però d'entitat, com els atacs de reuma amb dos o tres anys. Havent sopat, als seus dos germans grans els feien beure un got gran de llet amb un rovell batut; a ell, una medecina. I els deia amb enveja i accent mexicà: "Quina suertassa que teniu: a vosaltres us donen rovell d'ou i a mi, Sanatogén". Es tractava d'un preparat amb salicilats, de gust força dolent.

Germans i amics el recordaven com un nen afable, obert, cortès, però fort i enèrgic, amb les aficions esportives pròpies de l'època. Alguna cosa devia fer a l'escola, com perquè en un butlletí de notes, el professor avisés per escrit als pares: "Es dibuixa una mica brusc". I el senyor Ramón va afegir: "Com que es dibuixa? S'escupeix!", tan convençut estava del fort caràcter del seu fill. Però prevalia la generositat i, sobretot, una profunda sinceritat. La seva germana Pilar, poc més jove que ell, va afirmar no haver-li sentit dir mai mentides.

Álvaro, a la llar familiar.

I un company de col·legi, Javier García Leániz, va descriure'n un record de la seva companyonia bona i servicial: "Hi ha un nen, un adolescent, que no he pogut oblidar al llarg de la meva vida. Era el meu company de pupitre (...). M'ha deixat un record realment inesborrable. Es deia Álvaro del Portillo". Per descomptat, tant a casa —amb professors particulars d'idiomes— com al

"A l'última estació, la Sepultura del Senyor —evocava el 1983—, repetíem uns versos prou dolents, però que ajudaven a remoure l'ànima; a mi encara em commouen. Diu aquesta lletra: *al rey de las virtudes, / pesada losa encierra; / pero feliz la tierra, / ya canta salvación*. Així, Déu mor, perquè nosaltres visquem; és sepultat, perquè nosaltres puguem arribar a tot arreu. Per això la terra

Durant les vacances, amb alguns parents. El dia de la Primera Comunió.

col·legi, va adquirir una profunda formació cultural i intel·lectual. Al llarg dels anys es faria present amb naturalitat. Hi ha escenes de la seva predicació en la maduresa, que evoquen aquesta àmplia cultura, amb citacions precises de poemes o autors més o menys coneguts i, sobretot, de clàssics de la literatura castellana. Molts anys després els utilitzà, per exemple, a propòsit de la devoció del viacrucis, que va viure a l'escola:

canta feliç la salvació".

També es va advertir des de molt nen una qualitat descrita per la seva germana Pilar: "Dibuixava molt bé, però no en presumia. Al contrari, era profundament senzill i d'una gran-díssima humilitat".

Mentre va ser petit, el senyor Ramón el duia a Missa els diumenges al matí amb els germans a la parròquia de Sant Manuel i Sant Benet. Creuaven després el carrer d'Alcalá

per fer una passejada pel parc del Retiro. La seva germana Pilar expliava que, al llarg dels anys, Àlvaro "va servar, en el fons de la seva ànima, aquella innocència, aquella senzillesa, aquella recerca sincera de Déu que tenia quan era molt petit".

Mons. Àlvaro va escriure en un article publicat després de la seva mort: "És justament la família —comunió de persones entre les quals regna l'amor gratuït, desinteressat i generós— el lloc, l'àmbit on, més que en qualsevol altre, s'aprèn a estimar. La família és una autèntica escola d'amor". Potser per això, molts favors atribuïts a la seva intercessió corresponen a situacions familiars difícils, com destacava

el postulador de la causa, Mons. Flavio Capucci: "Matrimonis que recobren l'harmonia conjugal; naixement de fills, de vegades després de molts anys d'espera abans d'acudir a la seva intercessió; reconciliació entre parents enfadats; parts de nens sans després del diagnòstic que el nadó naixeria malalt".

2 Temps d'estudis

En acabar l'ensenyament secundari, Àlvaro havia de decidir quins estudis universitaris seguiria. Va preferir no imitar el pare i es va decantar per l'enginyeria. Ben mirat, tenia bona formació matemàtica i gran habilitat per al dibuix. Amb

Amb els seus companys d'escola el 1921.

Álvaro, amb els pares i germans.

aquesta finalitat, es va matricular en una acadèmia especialitzada en la preparació de l'examen d'ingrés a les Escoles Tècniques Superiors.

Durant aquells anys, com a conseqüència de la Revolució mexicana i de la crisi del 29, la família va travessar un període d'estretor econòmica.

Davant d'aquesta situació, Álvaro va decidir posposar l'ingrés a l'Escola de Camins i va començar el 1932 els cursos d'Ajudant d'Obres Públiques, que duraven només tres anys. Això li permetria mantenir-se econòmicament mentre continuava estudiant per aconseguir el títol d'enginyer.

El 1933 es va presentar a l'examen d'ingrés a l'Escola Superior. En aquella època només existia la de Madrid, que admetia cada any menys del 10% dels candidats. Va aprovar a la segona convocatòria: va ser un dels 23 admesos de 549 presents.

Així va poder començar en el curs 1933-1934, mentre a les tardes feia el segon any a l'Escola d'Ajudants d'Obres Públiques. Però, poc després, el director — comú als dos centres — li va exigir que triés una de les dues carreres. Temia que l'aprofitament d'Álvaro portés altres estudiants a menysvalorar les dificultats dels seus estudis. Llavors va decidir concentrar-se en les classes d'Ajudant d'Obres

Públiques —ja només li quedava un any per acabar la carrera— per posar-se a treballar i ajudar econòmicament la família. Faria amb més calma la carrera d'enginyer.

Els companys recorden la seva amistat generosa, sempre disposat a ajudar a tothom. Seguia cultivant l'afició a la lectura —sovint s'acostava, en acabar les classes, a les casetes de llibres instal·lades a la Cuesta Moyano, molt a prop de l'Escola—, a la fotografia o a l'esport.

No va deixar la vida espiritual, amb diverses pràctiques de pietat tradicionals. Sabia descobrir l'empremta de Déu en els esdeveniments de la vida quotidiana i en la bellesa de la Creació.

Anys després, recordaria les vacances d'estiu a La Isla (Cantàbria), on assaboria amb senzillesa la meravella de l'espectacle de la natura: "El Senyor començava a ficar-se en la meva ànima".

Álvaro no tenia res de solitari. Almenys des del curs 1933-1934, col·laborava amb les Conferències de Sant Vicenç de Paül. En concret, dedicava hores els caps de setmana a obres de misericòrdia amb els necessitats de la perifèria de la capital: recorria amb altres amics els suburbis distribuint almoines, aliments i medicines. Ho recordava anys més tard: "Sempre aprenia d'ells: persones que no te-

nien menjar i jo no veia més que alegria. Per a mi eren una lliçó tremenda".

Un dels seus companys a les Conferències, Ángel Vegas, va escriure: "Hi havia un noi que em cridava poderosament l'atenció. Estudiava enginyeria de Camins i tenia molt de prestigi humà i intel·lectual. Era veritablement exemplar en aquella tasca que realitzàvem amb la gent necessitada. Dic que em sorprendia perquè era un dels alumnes més brillants de l'Escola i, a la ve-

**Durant la Guerra Civil espanyola,
el 1937.**

gada, una persona molt tractable i senzilla; molt intel·ligent, alegre, culte, simpàtic, amable, i sobretot —això és el que em cridava l'atenció— profundament humil, d'una humilitat extraordinària, que deixava empremta. Es deia Àlvaro del Portillo. No he dit aquesta frase a l'atzar. L'Àlvaro deixava empremta. Han passat molts anys i, encara que no l'he vist des d'aleshores, no n'he pogut oblidar mai la figura, i he advertit aquesta empremta de l'Àlvaro en tantes vides. Una petjada d'afecte, de bondat, d'Amor de Déu".

Aquells anys, la situació social a les grans ciutats d'Espanya no era estable, amb repercussions

"ERA UN DELS ALUMNES MÉS BRILLANTS DE L'ESCOLA I, AL MATEIX TEMPS, UNA PERSONA TRACTABLE I SENZILLA".

negatives per a la religió. Àlvaro no es va intimidar mai davant les dificultats, encara que va sofrir la violència en la seva mateixa carn. Així va passar el 4 de febrer de 1934, després de la classe de Catecisme de la doctrina cristiana que va impartir a la parròquia de Sant Ramon, al Puente de Vallecas. Uns energúmens es van abalançar sobre els quatre o cinc catequistes. Van colpejar l'Àlvaro al cap amb una clau anglesa, com ell recordava: "Em vaig salvar de

conseqüències encara més grans perquè l'agressió va ser prop d'una boca de metro i vaig tenir la possibilitat d'escapar i d'entrar a l'estació en el mateix moment en què arribava un tren, on em vaig poder ficar —amb l'abric ensanguonet—, perseguit pels atacants, que van arribar just darrere meu, quan la porta automàtica del metro s'havia tancat: potser per això no em van matar".

Quan va arribar a casa, els pares no hi eren. Va anar a la propera casa de socors. Però, potser per una atenció deficient —era diumenge—, se li va infectar la ferida i va passar bastant de temps amb molts dolors, encara que sense queixar-se, com recordaven els germans petits.

Un company, Manuel Pérez Sánchez, va relatar un altre fet d'aquella època. L'Àlvaro i ell van anar a visitar unes famílies a les barraques a la vora del Arroyo del Abroñigal, i es van trobar amb les seqüèles d'un altercat. La policia havia detingut els pares, però va deixar els quatre fills a la barraca, algun de tan petit que ni sabia caminar. No tenien menjar i tremolaven de fred. Van portar els nens a la comissaria de policia, però era tancada; llavors van donar diners a un veí perquè els aconseguís menjar. Hi van tornar l'endemà, però la policia es va inhibir de l'assumpció. L'Àlvaro va portar els nens a

Amb sant Josepmaria, a l'Escorial.

una institució benèfica, l'asil de Santa Cristina, a la Ciudad Universitaria. Manuel Pérez Sánchez no havia oblidat l'escena seixanta anys després: "Tinc gravada a la memòria la imatge de l'Álvaro, amb un d'aquells pobres nens a coll, pels carrers de Madrid, dirint-se a l'asil".

Al començament de 1935 va acabar els estudis d'ajudant d'Obres Públiques. Des del 30 de març va treballar a les tardes a la Confederación Hidrogràfica del Tajo, a la secció de ponts i fonamentació. Segons els usos del ministeri, acudia els matins a les classes de l'Escola d'Enginyers de Camins. Però comptava ja amb un sou per ajudar al sosteniment familiar.

3 La crida divina

Les ties Carmen i Pilar del Portillo col·laboraven al començament dels anys trenta amb les obres de misericòrdia en els suburbis de Madrid que promovien les Dames Apostòliques del Sagrat Cor. Hi van conèixer Mons. Josepmaria Escrivà de Balaguer: des de juny de 1927, era capellà del Patronat de Malalts, un centre assistencial d'aquestes religioses. Li van parlar del seu nebot Álvaro i el fundador de l'Opus Dei va començar a pregar per ell, fins i tot sense conèixer-lo.

El 1935, camí d'una de les visites a suburbis que feia Álvaro amb els seus amics, va sentir que un d'ells parlava amb entusiasme d'un sa-

cerdot jove: mossèn Josepmaria. Álvaro va demanar a Manuel Pérez Sánchez que l'hi presentés, cosa a la qual aquest va accedir amb gust. Es van conèixer el març de 1935, a la residència del carrer de Ferraz, núm. 50. En saber-ne el nom, el fundador de l'Opus Dei li va demanar: "Ets nebot de Carmen del Portillo?".

La primera conversa va ser molt breu. Van acordar una trobada per xerrar amb calma un altre dia. Álvaro hi va acudir puntualment, però mossèn Josepmaria no hi era. Li havia sorgit un assumpte imprevist; i no l'havia pogut avisar perquè no en tenia el número de telèfon. Álvaro ho va sentir, per-

EL VAN ENLLUERNAR ELS TRETS ESSENCIALS DE LA RECERCA DE LA PLENITUD DE LA VIDA CRISTIANA ENMIG DEL MÓN.

què havia quedat ben impressionat d'aquell sacerdot, però no hi va donar més importància.

Al començament de juliol, va decidir acudir a la residència de Ferraz, per saludar mossèn Josepmaria abans de marxar de vacances a La Granja. Ho recordava en públic més de quaranta anys després: "Quan estava a punt de sortir de Madrid, abans de l'estiu se'm va acudir: vaig a acomiar-me d'aquell sacerdot que era tan simpàtic. Hi vaig fer cap, en-

cara que no l'havia vist més que quatre o cinc minuts. Em va rebre i van xerrar amb calma de moltes coses. Després em va dir: demà tenim un dia de recés espiritual —era dissabte—, per què no et quedes a fer-lo abans d'anar d'esgueix?".

En va acceptar la invitació. El fundador de l'Opus Dei va dirigir les meditacions, centrades en l'amor a Déu i l'amor a la Verge. Van remoure el cor d'Álvaro, que reconeixeria: "Jo no havia sentit mai parlar de Déu amb tanta força, amb tant d'amor a Déu, amb tanta fe".

El van enlluernar els trets essencials de la recerca de la plenitud de la vida cristiana enmig del món, a través del treball professional. I va penetrar poderosa en la seva ànima la crida divina: "Aquell matí del 7 de juliol de 1935 l'Esperit Sant em va obrir els ulls: es va servir d'un recés espiritual predicat pel nostre fundador per ficar en el meu cor una inquietud nova, que em va portar a començar la meva *veritable* vida".

Per indicació del mossèn Josepmaria, un membre de l'Opus Dei li va proposar la possibilitat de comprometre's per tirar endavant aquest panorama apostòlic apassionant. Álvaro va respondre sense vacilar i va demanar l'admissió a l'Obra: "Es va tractar evidentment d'una crida divina perquè no m'havia passat ni

Sant Josepmaria, el beat Álvaro del Portillo i els servents de Déu José Luis Múzquiz i José María Hernández Garnica.

llunyanament pel cap la idea d'una vocació d'aquesta classe: jo pensava només que em doctoraria en enginyeria i crearia una família".

El fundador, que va destacar sempre per la capacitat de discerniment, va acceptar el mateix dia la petició d'Álvaro, persuadit que era cosa de Déu, conscient també de la maduresa humana i cristiana d'una persona per la qual havia pregat des de tant de temps. Tenia vint-i-un anys. I diversos testimonis confirmen que era molt prudent en les decisions: com es comprovarà al llarg de la vida, l'Álvaro no improvisava.

Va estar convençut sempre d'haver rebut una especial gràcia de Déu, sense cap manifestació extraordinària. I l'agraïa habitualment, en termes anàlegs als que expressava a Barcelona l'agost de 1991: "Senyor, que bo que ets; que bo que ets, que m'has triat, que m'has escollit, entre tantes persones, sense cap mèrit especial per part meva!".

Després de comprometre's, Álvaro va retardar les vacances. Va començar a assistir a un curs de formació que va organitzar per a ell mossèn Josepmaria. Aviat s'hi va sumar un nou assistent, José María Hernández Garnica, que va demanar també l'admissió a l'Opus Dei. A més, el fundador parlava amb ell freqüentment, per ajudar-lo a entendre i viure el lliurament cristian enmig del món.

**SEMPRE ESTIGUÉ CONVENÇUT
D'HAVER REBUT UNA
ESPECIAL GRÀCIA DE DÉU,
SENSE CAP MANIFESTACIÓ
EXTRAORDINÀRIA.**

.....

Amb la gràcia del Senyor, va anar creixent en vida interior i va aprendre a estar en presència de Déu al llarg del dia, amb oracions jaculatories i petites mortificacions. També procurava santificar la feina i les altres circumstàncies familiars i personals, convertint-les de debò en camí de servei al Senyor, l'Església i les ànimes.

A l'agost es va aplegar a La Granja amb pares i germans. A part de continuar vivint el pla de vida de caràcter espiritual, va començar a transmetre als amics l'alegria de saber-se fill de Déu. De les aventures apostòliques va quedar-ne constància en les seves cartes a Josepmaria. A les *Notícies* de setembre —un butlletí ciclostilat enviat durant les vacances als universitaris que es formaven en la residència de Ferraz, amb notícies d'uns i altres— es diu d'Álvaro que “a La Granja s'ha prodigat amb èxit a la famosa pesca de la qual parla sant Marc en el capítol I del seu Evangelí”.

Tenia aleshores un entusiasme sensible: veia Déu en tots els esdeveniments. A poc a poc, com reconeixia el mateix Álvaro, es va anar transformant en “una cosa més reflexiva, d'un altre estil, més seriosa; perquè era el mateix amor, però d'una altra manera, amb més maduresa i seguretat. Això no vol dir que l'entusiasme del principi no fos serè, sinó que potser en els començaments el Senyor em va voler ajudar concedint-me una especial alegria”. Ho va escriure a mossèn Josepmaria i donaria peu al punt número 994 del llibre *Camí*: «“M'ha passat l'entusiasme”, m'escrius. —Tu no has de treballar per entusiasme, sinó per Amor: amb consciència del deure, que és abnegació».

Va anar aprenent a viure les virtuts teologals i morals enmig del món, segons la manera pròpia

d'una persona que treballa i ajuda els altres en les circumstàncies habituals, sense deixar de practicar les obres de misericòrdia. Del 26 a 31 de desembre va assistir al primer curs de recés espiritual, predicat pel fundador: va ser un altre bon impuls per a la seva vibrant lluita interior. La maduresa del lliurament, malgrat la seva senzillesa, saltava a la vista de tots. La va confirmar mossèn Josepmaria en concedir-li la incorporació definitiva a l'*Opus Dei* el 19 de març de 1936. Poc després rebria l'encàrrec de substituir-lo en les classes de formació adreçades als universitaris de Ferraz, durant el seu viatge a València. El fundador començava a recolzar-se en Álvaro per fer l'*Opus Dei*.

4 Dies de guerra

Després d'un intens curs 1935-1936, Álvaro feia plans per a l'estiu. Però tot es va trastocar amb l'alçament militar del 18 de juliol de 1936. Poc abans, conscient de la gravetat de la situació, el fundador de l'*Opus Dei* li va plantejar, com a altres membres de l'*Obra*:

“Tu veus com estan les coses; a mi em poden matar en qualsevol moment, perquè sóc sacerdot. Tu et comprometries lliurement a tirar endavant l'*Obra* si em maten?” “Sí, Pare, sens dubte”, li va respondre immediatament.

La persecució religiosa es va aguditzar de seguida. Álvaro vivia

amb els pares i germans al carrer del Conde de Aranda. Allà van arrestar el senyor Ramón el 13 d'agost, perquè la dona d'un destacat militar s'havia refugiat a casa seva. La senyora Clementina, tement el pitjor, va fer ús de la seva nacionalitat d'origen i va sol·licitar asil amb els seus fills a l'ambaixada de Mèxic.

Álvaro, per la seva edat, s'hauria d'haver incorporat a files. Durant un temps es va amagar amb el seu germà Pepe a una casa del carrer Serrano, propietat d'uns conegeuts. Quan aquest lloc es va tornar insegur, es va refugiar a l'ambaixada de Finlàndia. Però al començament de desembre de 1936 la policia va assaltar aquesta legació i va traslladar els refugiats a la presó de San Antón, un col·legi de religiosos confiscat per les autoritats republicanes. Hi malvivien centenars de presos, en condicions infrahumanes, sotmesos a tortures psíquiques i físiques. La mare li portava menjar, però mai no l'hi lliuraven.

Álvaro ho va patir amb assossec i caritat. Al llarg de la vida, gairebé mai no va parlar d'aquests patiments. Una de les poques vegades va ser el 1987, durant un viatge a l'Extrem Orient, envoltat de sacerdots; una pregunta el va portar a detenir-se sobre el deure de perdonar les ofenses: "Jo no havia intervingut en cap activitat política (...) i em van ficar a la presó, només per ser de família catòlica. Llavors portava ulleres, i alguna vegada

se'm va acostar un dels guardes — li deien Petrof, un nom rus—, em posava una pistola al cap i deia: 'Tu ets capellà, perquè portes ulleres. Podia haver-me matat en qualsevol moment'.

Però la provídència vetllava sobre Álvaro. Sense previ procés ni sentència, va rebre sorprenentment la llibertat a finals de gener de 1937. Aquells dies, la família va saber que el senyor Ramón estava a San Antón: hi havia tanta gent — incomunicada — que hi van coincidir pare i fill força temps, sense arribar-se a veure. Quan ho va saber, la senyora Clementina va començar els tràmits a l'ambaixada

**"JO NO HAVIA INTERVINGUT
EN CAP ACTIVITAT POLÍTICA
(...) I EM VAN FICAR A LA PRESÓ,
NOMÉS PER SER
DE FAMÍLIA CATÒLICA".**

.....

de Mèxic, fins que va aconseguir alliberar el marit.

Després de diverses gestions, Álvaro va ser acollit a mitjans de març al consolat d'Hondures, al passeig de la Castellana. Allà hi havia el fundador de l'Opus Dei, amb el seu germà Santiago i tres membres de l'Obra. Álvaro es va oferir a la família del cònsol per ajudar-los a portar la comptabilitat. A més, va dedicar temps a estudiar idiomes, com el japonès: el seu afany de difondre la fe superava límits i fronteres.

**Aspecte de la Residència DYA,
després de la Guerra Civil.**

En aquest temps es va agreujar la salut del senyor Ramón del Portillo, malmesa després de l'estada a la presó. Patia una tuberculosi laríngia, motiu potser del seu alliberament, i empitjorava a ulls vista. El fundador de l'Opus Dei, que havia deixat el consolat al començament d'agost i es movia per Madrid amb una acreditació diplomàtica, l'atenia espiritualment i li va administrar la Unció dels Malalts. Va morir el 14 d'oc-

tubre. Isidoro Zorzano va escriure al seu diari: "Vaig assistir als últims moments de vida del seu pare. No haver estat amb la mare serà un dolor més per a Álvaro, que se suma a tots els altres, però no és prudent que surti del consolat". Álvaro va comprendre que, ben atès espiritualment el seu pare, no havia d'arriscar la vida, encara que li costés aquesta renúncia. El va alleujar, sens dubte, la seguretat d'Isidoro: "Tingues la tranquil·litat que va morir santament".

Una setmana després, la senyora Clementina va apel·lar de nou a la seva nacionalitat mexicana per sortir de Madrid —el lloc més perillós en aquells moments— amb els fills petits. A través de València i Marsella, va arribar a Burgos, on una família catòlica podria viure més tranquil·la. També Josepmaria va deixar Madrid l'octubre de 1937. Tot això va avivar en Álvaro la convicció que havia d'abandonar la ciutat, malgrat els riscos. Però només es va posar en marxa quan va rebre llum verda d'Isidoro Zorzano, que feia en aquell moment les vegades del fundador de l'Opus Dei a Madrid. Sense la intervenció de la divina providència, resulta humanament inexplicable com va aconseguir escapar el dia del Pilar de 1938. Ho va relatar en un escrit que va titular *De Madrid a Burgos, pasando por Guadalajara*.

Un cop arribat a Burgos, com que estava en edat militar, va ingressar a l'acadèmia d'alferes provisionals de Fuentes Blancas. Va

ser destinat després a un regiment —amb la missió de reconstruir ponts destruïts durant la guerra—, primer a Cigales (Valladolid), i després a Olot. En aquella època, el fundador de l'Opus Dei va veure que Déu havia enviat al seu costat Álvaro, per ser *saxum*, roca sobre la qual assentar els fonaments de l'Obra, malgrat la seva joventut. Li ho va escriure des de Burgos el 23 de març de 1939: "Jesús te'm guarda, *Saxum*. I sé que ho ets. Veig que el Senyor et presta fortalesa i fa operativa la meva paraula: *saxum!* Agraeix-li-ho i sigues-li fidel". Es va consolidar una profunda sintonia espiritual. Álvaro va ser el col·laborador més immediat de sant Josepmaria en el govern de l'Opus Dei, especialment des del seu no-

menament com a secretari general el 1939. Acabada la Guerra Civil, en tornar a Madrid, va viure al costat del fundador, a la residència del carrer de Jenner núm. 6.

En aquell temps, gràcies als cursos intensius organitzats en acabar la guerra, va aconseguir el títol d'enginyer i va començar a treballar en el Ministeri d'Obres Públiques. Va robar hores a la son per arribar a tot, car va ser una època de gran expansió dels apostolats de l'Opus Dei, amb freqüents viatges des de Madrid a altres ciutats. Álvaro estava sempre disponible per intervenir en aquesta tasca.

També va mostrar iniciativa en moments difícils, quan van créixer les incomprendessions en alguns ambierts eclesiàstics, que mossèn

Amb sant Josepmaria i altres estudiants de l'Acadèmia DYA.

El dia de l'ordenació sacerdotal, el 1944.

Josepmaria va anomenar *contracció dels bons*. No obstant això, d'allà va sorgir l'afecte i amistat de bisbes i superiors religiosos, com l'abat de Montserrat, dom Aureli Maria Escarré, que el va convidar durant la Setmana Santa de 1943 a l'abadia, perquè expliqués l'*Opus Dei* a catòlics de relleu cultural en la societat catalana.

En aquests anys de postguerra espanyola, en plena Segona Guerra Mundial, es va començar a preparar, junt amb altres fidels de l'*Opus Dei*, per rebre l'ordenació sacerdotal quan es disposés d'una solució canònica adequada. Dedicava moltes hores a les ciències eclesiàstiques, d'acord amb un pla aprovat pel bisbe de Madrid. Mossèn Josepmaria va rebre una especial llum divina

el 14 de febrer de 1943. Va entendre com es podien incardinar sacerdots dedicats a l'atenció dels membres de l'*Opus Dei* i de les seves activitats apostòliques. L'endemà, ho va comunicar a Àlvaro i li va encarregar que preparés un viatge a Roma.

Va arribar a la Ciutat Eterna el 25 de maig, i el 4 de juny va ser rebut per Pius XII: li va explicar àmpliament la naturalesa de l'*Opus Dei* i els seus apostolats. Aquesta audiència va satisfer un dels seus grans anhels: *videre Petrum*. Dies després va tenir una llarga entrevista amb Mons. Montini, llavors substitut de la Secretaria d'Estat i futur Pau VI.

Al retorn, Àlvaro va viure dies intensos: a més del treball i les activitats ordinàries, va acabar els estudis eclesiàstics i es va doctorar en

Filosofia i Lletres. El 25 juny 1944 va rebre l'ordenació sacerdotal, amb José María Hernández Garnica i José Luis Múzquiz, de mans del bisbe de Madrid. Mossèn Josepmaria els havia acompanyat durant anys amb la seva oració, palesa, per exemple, en un apunt manuscrit datat a Àvila l'1 de juliol de 1940: "Déu meu, inflama el cor d'Álvaro perquè sigui un sacerdot sant!"

Com Josepmaria va explicar en públic, Mons. Álvaro va oir per primera vegada la seva confessió el 26 de juny de 1944. D'aleshores ençà, el centre de la seva vida va ser el ministeri sacerdotal, al ser-

vei de l'Església i de les ànimes, a la península Ibèrica, fins que es va traslladar a Roma el 1946.

5 A Roma i des de Roma

Des de juny de 1944, Mons. Álvaro va desplegar el seu ministeri, amb els traços següents, com recorda Mons. Javier Echevarría: "Intel·ligència humil, pietat senzilla, lliurament complet als altres, sol·licitud i misericòrdia pels febles i necessitats, fortalesa de pare, pau contagiosa". El seu diàleg contemplatiu amb Déu —amb la santa Missa

A Villa Tevere, amb sant Josepmaria i el mn. José Luis Massot, el 1954.

com a centre i arrel de la vida interior— sostenia una activitat pastoral desbordant, així com el treball en el govern de l'Opus Dei, que es va començar a estendre per altres nacions, conclosa la Guerra Mundial el 1945.

Calia l'aprovació com a institució de dret pontifici, que en reflectís i facilités la universalitat, també geogràficament. I el fundador va enviar de nou a Roma a Mons. Álvaro amb la documentació necessària. Va salpar de Barcelona el 25 de febrer de 1946.

Va fer abundants gestions a la Ciutat Eterna. Mons. Montini el va tornar a rebre amb gran afecte i li

va aconseguir una altra audiència privada amb Pius XII. Va poder obrir-li l'ànima i informar el Sant Pare dels passos recorreguts i de les dificultats que s'hi presentaven. Després de diversos dies de gestions, va arribar a la conclusió que no se superarien sense la presència del fundador a Roma. Mossèn Josepmaria, malgrat una malaltia greu, va arribar-hi el 23 de juny de 1946. Va treballar dur fins a finals d'agost. Mons. Álvaro va tornar a l'octubre a l'Urbs, on va col·laborar en la preparació de la Constitució Apostòlica *Provida Mater Ecclesiae*, que va facilitar la primera aprovació pontifícia de l'Obra i de moltes realitats eclesiials que havien sorgit

A la plaça de Sant Pere, durant els dies del Concili Vaticà II.

Al costat de sant Josepmaria, després d'una audiència amb sant Joan XXIII el 1960.

sota la denominació de "formes noves". Tot just un any després, el 25 de març de 1947, Pius XII el va designar secretari d'una nova Comissió. Va ser el primer nomenament d'una llarga sèrie d'encàrrecs a la Cúria Romana, al servei de l'Església universal.

A més, en aquells dies va viure l'aventura d'instal·lar, sense mitjans humans, la seu central de l'*Opus Dei* a Roma, des d'on es va impulsar l'apostolat en nous països. El treball de Mons. Álvaro va ser capital per aconseguir els recursos econòmics necessaris: calia pagar els proveïdors i lliurar els jornals als obrers cada dissabte. Sortia contínuament —si calia, aixecant-se del llit amb febre alta—, per demanar donatius i préstecs a persones amigues, per gestionar hi-

poteques i crèdits, per aconseguir l'acceptació de lletres de canvi. Va saber guanyar-se la confiança dels altres i —no és paradoxa— l'agraïment dels qui tants favors li feien. En aquelles circumstàncies difícils, mossèn Josepmaria va repetir moltes vegades, quan Mons. Álvaro no hi era present: "Al costat d'aquest home és impossible no tenir fe".

Aquells anys a Roma van ser molt durs per al fundador i per a Mons. Álvaro, que portaven el pes de l'explotació apostòlica de l'*Obra*, enmig de dificultats de tota mena. No se li van dispensar tampoc les malalties físiques, ni tan sols durant els dies en què va haver de col·laborar en tantes gestions per encarrilar l'aprovació canònica de l'*Opus Dei* i resoldre les constants i serioses penúries econòmiques. Mai no va

En el viatge pastoral de sant Josepmaria a la península ibèrica, el 1972.

afluxar el seu ànim, però de vegades el cos no resistia i queia malalt. Mossèn Josepmaria comentava uns anys més tard que la *medicina* que veritablement necessitava eren "dues cataplasmes d'un milió de dòlars, una a cada ronyó".

En aquell edifici es va instal·lar

provisionalment el Col·legi Romà de la Santa Creu, un centre internacional per a la formació de fidels de l'Obra, alguns dels quals rebien l'ordenació sacerdotal. Mons. Álvaro en seria el primer rector des del 1948 fins al 1954. Per si fos poc, també va ser el consiliari de l'Opus Dei a Itàlia del 1948 al 1951: a part de l'impuls de les tasques apostòliques habituals, va fer molts viatges per donar a conèixer als bisbes l'esperit de l'Obra i comptar amb la seva vènia per començar les activitats apostòliques a cada diòcesi. Van ser anys d'alegria i entusiasme, enmig de privacions i estretors; d'un lliurament i disponibilitat absoluts, en què l'heroisme de Mons. Álvaro semblava cosa d'ordinària administració. El seu suport al fundador va resultar manifest, com en una ocasió va afirmar mossèn Josepmaria: "Aprofita que no és aquí per dir-vos que, si algú en l'Opus Dei es pot anomenar cofundador, és Álvaro del Portillo".

Les malalties —algunes, d'enitat— no li van impedir complir el seu gran afany de secundar la feina del fundador per fer realitat l'Opus Dei al món, amb iniciativa i magnanimitat. Els últims anys de la dècada del 1940 havia començat la tasca apostòlica estable a diversos països d'Europa i Amèrica; a la dècada dels 50, l'expansió va veure països com França, Gran Bretanya, Irlanda, Argentina, Àustria, etc. A la dècada dels 60 es va iniciar a Holanda, Brasil, Canadà, Japó, Kenya, El Salvador i Costa Rica. Després, als 70, a Paraguai, Austràlia, Filipines, Bèlgica, Nigèria i Puerto Rico.

Mons. Álvaro va donar suport al fundador en els estudis previs, en la formació de persones i en la pre-gària incessant per aquests països.

Alhora va treballar amb fidelitat al servei de la Santa Seu, on l'humil senzillesa anava acompañada per un prestigi creixent. A ningú li va estranyar la seva designació com a membre de diverses comissions preparatòries del Concili convocat per Joan XXIII; va presidir la VII, *De laicatu catholico*. Seria després pèrit i consultor de l'Assemblea Ecumènica i, en concret, secretari d'una de les deu comissions, la de Disciplina del Clergat i del Poble Cristià, presidida pel cardenal Pietro Ciriaci.

Aquesta tasca li va exigir un esforç ímprobe, com va testimoniar el cardenal Julián Herranz, col·laborador seu en aquella època: "Hi va haver dies, no pocs, en què la jornada laboral de Mons. Álvaro, i amb ell, la dels seus més estrets col·laboradors en la Comissió, acabava bastant després de mitjanit". Subratllava la serenitat i visió sobrenatural amb què Mons. Álvaro va abordar els successius canvis d'orientació i metodologia, que van culminar en el decret *Presbyterorum Ordinis*, aprovat el 7 de desembre de 1965, amb només quatre vots en contra dels 2.394 pares conciliars.

Pau VI, a part de confirmar-lo en els càrrecs, el va nomenar consultor de la comissió per a la revisió del Codi de Dret Canònic. El 1966, el va designar consultor de la Congregació per a la Doctrina de la Fe,

i després Jutge del Tribunal per les causes de competència d'aquest dicasteri.

Unit a Mons. Josepmaria, va acollir amb immensa alegria els ensenyaments del Concili Vaticà II. Agraià a l'Esperit Sant aquest impuls vivificant per a la fidelitat i expansió de l'Església al segle XX. Com a criteri segur per a l'aplicació de les disposicions conciliars, va posar sempre en primer pla el bé de l'Església i de les ànimes. Va rebre amb especial goig la doctrina conciliar de la crida universal a la santedat, que es troba a l'entranya del carisma de l'*Opus Dei*.

Però, al costat d'aquest goig, va patir —en sintonia amb Pau VI— davant les desobediències i males interpretacions sorgides en nom d'allò que es va anomenar "esperit conciliar". Mons. Álvaro va reaccionar amb gran sentit sobrenatural. De vegades, va haver de parlar d'alguns problemes: la seva fesomia, habitualment somrient i acollidora, mostrava un lleu signe de pena, acompañat de frases breus i incisives que movien a pregar més, a desagreujar —també per les pròpies omissions—, a sentir humilment el dolor de no viure amb més vibració i lleialtat. Moltes vegades urgia la necessitat de ser molt fidel a la doctrina comuna dels cristians, aprofundint en el seu contingut a través de l'estudi i repàs dels tractats teològics, però també mitjançant una sincera vida de pietat.

Mons. Álvaro estimava i feia esti-

mar amb vibració l'Església. Gaudia amb les seves alegries i patia amb els seus dolors. Res del seu caminar terrenal no li resultava indiferent. I precisava que el millor servei que els fidels i cooperadors de l'Opus Dei podien prestar-li consistia "a viure una existència cristiana en totes les circumstàncies, portant-la als ambients més dispers de la societat".

Aquest amor a l'Església es reflectia també en els escrits de caràcter científic que va publicar en aquells dies, com, per exemple, els llibres *Fieles y laicos en la Iglesia*, de 1969, i *Escritos sobre el sacerdocio*, de 1970. Altres escrits seus es van recollir en el volum *Rendere amabile la verità* publicat per la Libreria Editrice Vaticana el 1995.

El cardenal Joseph Ratzinger va recordar el 1994 a Mons. Echevarría el treball de Mons. Álvaro a la

ÁLVARO ESTIMAVA I FEIA ESTIMAR
AMB VIBRACIÓ L'ESGLÉSIA. GAUDIA
AMB LES SEVES ALEGRIES
I PATIA AMB ELS SEUS DOLORS.
RES DEL SEU CAMINAR TERRENAL
LI RESULTAVA INDIFERENT.

.....

Congregació per a la Doctrina de la Fe des del 1966 al 1983: "Ha servit durant molts anys aquest dicasteri com a consultor, caracteritzant-se per la seva modèstia i per la disponibilitat en cada circumstància, enriquint de manera singular aquesta congregació amb la seva competència i la seva experiència,

com he pogut veure jo mateix personalment en els primers anys del meu ministeri aquí, a Roma".

Van ser anys intensos de servei, amb una oració contínua, adreçada a Jesucrist a través de la seva Mare Santa Maria. Va resultar palès en les peregrinacions periòdiques a santuaris marians, com les de la segona meitat dels anys 70, a Toreciutat, a Fàtima i, per fi, a Guadalupe, on Mons. Álvaro va sentir de manera particular l'empremta de les seves arrels mexicanes.

6 El primer successor de sant Josepmaria

L'11 de març de 1973, aniversari de Mons. Álvaro, el fundador de l'Opus Dei va aprofitar la seva absència per expressar als alumnes del Col·legi Romà de la Santa Creu: "Té la fidelitat que heu de tenir vosaltres a tota hora i ha sabut sacrificar amb un somriure tot allò seu personal, com vosaltres. Ell no pensa que és una excepció; i jo crec que no ho és, i no ho serà mai: tots heu de fer com ell, amb la gràcia de Déu. I si em demaneu: ha estat heroic alguna vegada?, us respondré: sí, moltes vegades ha estat heroic, moltes; amb un heroisme que sembla cosa ordinària. Voldria que l'imitessiu en moltes coses, però sobretot en la lleialtat".

Tot just dos anys després moria sobtadament Mons. Escrivà de

Pregant davant el cos de sant Josepmaria a l'església prelatícia de Santa Maria de la Pau.

Balaguer. Va ser potser el moment més dolorós en la vida de Mons. Álvaro, però "no va tenir temps ni de plorar —comentaria Mons. Javier Echevarría— i, segurament, va ser el fill que més ho va sentir. En aquelles circumstàncies difícils es va dedicar a servir, manténnit-nos a tots amb una fortalesa i una pau extraordinàries". Als fidels de l'Opus Dei escampats pel món, els va consolar rebre de seguida una llarga carta de Mons. Álvaro, en la qual relatava els últims passos del fundador a la terra i exhortava a secundar-ne l'exemple amb

fidelitat renovada.

Va ser el nucli de la seva predicació a partir d'aleshores. Complertes les previsions estatutàries, va ser escollit el 15 de setembre per succeir sant Josepmaria al capdavant de l'Opus Dei. Poc després, va redactar una altra extensa carta, en la qual va definir la nova fase de l'Obra com "l'etapa de la continuitat en la fidelitat a l'esperit del fundador". I va demanar pregàries, amb insistència i humilitat: "Pregueu per mi perquè jo sigui molt fidel a l'esperit del nostre funda-

dor, i perquè aquesta herència esplèndida que hem rebut doni molt de fruit”.

Aquesta fidelitat no va ser iner- ta. Ben al contrari, va estar plena d’initiativa. Només cal pensar que, durant els dinou anys en què va guiar l’Opus Dei, a més d’enfortir el que existia el 1975, van començar de manera estable les activitats apostòliques en vint països, dels cinc continents.

A més, el 1984 va posar en mar- xa un altre desig del fundador en servei de l’Església: la Universitat Pontificia de la Santa Creu. Per

assegurar l’atenció espiritual dels alumnes, va instituir a Roma al- guns convictoris i va crear el Se- minari Internacional *Sedes Sapien- tiae*, obert a seminaristes d’arreu del món.

Dins de la continuïtat, queda- va pendent un altre gran anhel de sant Josepmaria: la solució canònica definitiva de l’Opus Dei, d’acord amb el carisma fundacio- nal i les perspectives que havia obert el Concili Vaticà II. El 5 de març de 1976, Pau VI li va concedir la primera audiència, que va durar més d’una hora. Un dels temes va ser aquest. Mons. Álvaro conside-

Durant un viatge pastoral a Irlanda el 1987.

rava prudent esperar, essent enca-
ra tan recent la mort del fundador.
El Papa va confirmar aquest criteri.
En una altra audiència, ja al juny
de 1978, Pau VI el va animar a ini-
ciar les gestions per erigir l'Opus
Dei en prelatura personal. Però
aquest Papa va morir el 6 d'agost.
Després, Joan Pau I va fer saber a
Mons. Álvaro el seu desig d'arribar
en breu a la solució. Però de nou
va haver d'esperar, davant la ines-
perada mort del Pontífex Romà.

Mons. Álvaro va continuar tre-
ballant amb tenacitat. Primer de
tot, va imitar l'exemple de sant
Josepmaria, pregant i fent pregar.
Es va acollir de manera especial a
la intercessió de santa Maria. Amb
motiu de les noces d'or de l'Opus
Dei, va proclamar un any marià
per a l'Obra fins al 14 de febrer de
1979. Després, davant els abun-
dants dons espirituals rebuts, va
decidir perllongar aquest temps
maria fins al 31 de desembre de
1980.

En aquests tres anys Mons. Ál-
varo va refermar la súplica per
l'Església i per l'Opus Dei. Hi va
anar almenys un cop a la setmana
a resar el Rosari a una església de-
dicada a la Mare de Déu. A més, va
realitzar peregrinacions freqüents
a santuaris d'Europa, d'ordinari
unides a viatges pastorals per im-
pulsar el treball apostòlic a cada
país.

Al llarg de 1982, va multiplicar
la seva pregària a la Verge, fins

Després d'una audiència amb Pau VI el 1976.

que Joan Pau II va erigir l'Opus
Dei en prelatura personal el 28
de novembre de 1982. Aquell dia
el Papa va nomenar Mons. Álvaro
primer prelat de l'Opus Dei. Una
de les seves primeres decisions
va ser convocar un any d'acció de
gràcies.

Passats cinc anys de la mort
del fundador de l'Opus Dei, se'n
va iniciar el procés de canonitza-
ció. Mons. Álvaro va dedicar molt
temps —especialment a l'estiu—
a documentar la causa i a redactar

la seva pròpia declaració processal (més de dos mil folis mecanografiats). Anys després, va organitzar un equip d'especialistes —historiadors, teòlegs, canonistes— i va seguir de prop el seu treball, gens fàcil per l'abundantíssima documentació, que va culminar el juny de 1988 amb el Illiurament de la *positio* a la Congregació de les Causes dels Sants.

Al setembre de 1989, els consultors d'aquesta Congregació es van pronunciar a favor de l'heroicitat de les virtuts del fundador de l'*Opus Dei*. Al març de l'any següent, els cardenals i bisbes del dicasteri van manifestar el seu

parer unànime, i el 9 d'abril, amb gran alegria de Mons. Álvaro, es va donar lectura al decret corresponent.

La seva reacció va ser semblant quan el 6 de juliol de 1991 es va fer públic el decret pontifici sobre un miracle obtingut per intercessió del fundador de l'*Opus Dei*. Després de l'estiu, es va conèixer la decisió del Sant Pare de procedir a la beatificació el 17 de maig de 1992. Aquell dia va viure una de les jornades més felices de la seva vida: va concelebrar amb el Sant Pare la Missa de la beatificació. Per si fos poc, l'endemà el mateix prelat va presidir a la plaça de Sant Pere una concelebració en

El beat Álvaro del Portillo amb sant Joan Pau II, el dia de la beatificació de sant Josepmaria.

**Conversant amb una dona durant un viatge pastoral a Amèrica Central.
Durant una visita a un convent de les Filles de Santa Maria del Cor de Jesús, el 1990.**

acció de gràcies. Al final, Joan Pau II hi va acudir a saludar els assistents i va demanar a Mons. Álvaro que els beneíss amb ell.

7 El govern pastoral de la Prelatura de l'Opus Dei

Mons. Álvaro sempre va buscar el contacte personal amb els fidels. Ho havia fet des de la seva elecció el 1975, seguint les petjades de sant Josepmaria. Ja el 1976 va viatjar a Pamplona i a Madrid. Poc abans del primer aniversari de la mort del fundador, va commemorar-ne la figura en un acte acadèmic a la Universitat de Navarra, on també l'havia succeït com a Gran Canceller. Al juliol de 1977 va acudir a Torreciutat, per complir la promesa feta pel fundador a Nostra Senyora de Guadalupe durant l'es-

tada a Mèxic del 1970: venerar el mosaic en honor d'aquesta advocació mariana que va demanar que s'instal·lés en una de les capelles de Torreciutat, llavors en construcció.

Els anys següents, es van succeir els viatges: al començament, sobretot a països europeus on hi havia feina estable de l'Opus Dei. Va acudir també el 1979 a Polònia, on va resar a Czestochowa i va visitar el cardenal Stefan Wyszyński, arquebisbe de Varsòvia, pensant en el moment oportú de començar els apostolats de l'Obra en aquell país. Amb la mateixa finalitat, va viatjar el 1983 a Europa septentrional, i també a Oslo, Hèlsinki, Estocolm, Uppsala i Copenhaguen.

A la primavera de 1983 va acudir de nou a Mèxic, on la tasca de l'Opus Dei estava força desenvol-

El 1993, saludant un malalt abans de la tertúlia celebrada al col·legi Retamar.

lupada. El motiu central va ser una novena d'acció de gràcies a Guadalupe. Com els altres viatges, va dedicar temps a la catequesi amb innombrables persones de tota condició: els parlava de seguir Crist i donar-lo a conèixer en tots els ambients, de fidelitat al Pontífex Romà i als bisbes i de punts concrets de la doctrina social de l'Església.

Aquell mateix any va estar amb els fidels de l'Opus Dei d'altres països d'Amèrica. I ja no va deixar de viatjar, tot i que avançant en edat augmentaren les dificultats físiques (canvis d'horaris, menjars, son, tras-

llats). Però desitjava amb tota la seva ànima confirmar i animar els fidels de la Prelatura, i tantes altres persones, en la seva lluita per la santedat enmig del món, on havien de secundar els objectius evangeliitzadors que marcava Joan Pau II.

Tot i que cada sortida de Roma tenia la seva entitat, es poden destacar alguns viatges, com el de 1987 a països de l'Orient llunyà: des d'Austràlia al Japó. A les Filipines, va insistir als fidels de la Prelatura en la promoció d'iniciatives de solidaritat envers els menys afavorits, avui molt desenvolupades, com el

Center for Industrial Technology and Enterprise, adreçat a nous d'escassos recursos de Cebu. Es va acostar també a la riba del riu In-Jum, que divideix les dues Corees, i va pregar per la unificació del país.

Un altre intens viatge el va portar el 1988 als tres Estats d'Amèrica del Nord. En canvi, per la seva visita a diversos països d'Africa el 1989, va atendre el consell de fer-ho en quatre etapes diferents, tornant a Roma des de cada lloc (Kenya, el llavors Zaire, Camerun, Costa d'Ivori i Nigèria). Així, fins a 1994, en què la mort el va sorprendre al retorn de Terra Santa, on era recent el treball estable de l'*Opus Dei*.

En el govern pastoral de la Prelatura, va viure fidelment la col·legialitat establerta pel fundador "no sense especial providència de Déu". Mai no deixava de demanar el parer dels membres dels seus consells, encara que fossin joves o menys experts. Un biògraf ho va resumir així: "Estudiava els assumptes amb profunditat, després d'escoltar els que podien o havien d'aportar el seu parer. Davant el seu temperament acollidor, ningú no callava les seves opinions, ni deixava d'expressar dubtes o preguntes, per por de quedar malalement o equivocar-se. No s'aferrava a les pròpies idees: sabia rectificar quan era necessari. Impressionava també la seva visió de conjunt, l'esperit positiu, i la confiança i llibertat que suscitava al seu voltant.

Per sobre de tot, Mons. Álvaro va governar l'*Opus Dei* a força d'affection, amb aquesta proximitat a cada ànima típica de l'autèntic pastor".

Com va resultar palès en la causa de canonització de sant Josepmaria, va tenir especial capacitat per distribuir tasques, coordinar esforços i impulsar el treball en equip. Sabia fer compatible la urgència i la paciència, per ajudar tothom a

Durant un viatge a Mèxic el 1983.

Visitant una obra corporativa de l'Opus Dei al Japó, durant un viatge pastoral que va fer a l'Extrem Orient i Austràlia el 1987.

aprofitar el temps, vivint l'ordre i la puntualitat, donant a cada cosa la seva importància. Més enllà de criteris organitzatius d'humana eficàcia, prevalia la profunda rectitud d'intenció de qui no actua per interès propi, sinó per a la glòria de Déu i al servei dels altres.

D'altra banda, secundava amb senzillesa i naturalitat les intencions del Sant Pare. Un simple suggeriment del Papa, per exemple, sobre la necessitat de començar a un país, es traduïa de seguida en decisions pràctiques, amb canvis en l'ordre de prioritats, com va passar en l'arrenada de l'Opus Dei a l'Europa septentrional.

Desitjava fer realitat els anhels del Sant Pare. A l'octubre de 1985, Joan Pau II va plantejar als bisbes d'Europa un renovat impuls missioner, condensat en una expressió repetida d'aleshores ençà: "nova evangelització". Tot just dos mesos després, Mons. Álvaro dirigia una carta als fidels de la Prelatura, pensant especialment en els qui vivien a "la vella Europa" (hi incloïa, amb criteri pastoral, els Estats Units i el Canadà). Desitjava avivar el seu afany apostòlic i emprendre iniciatives audaces, també en l'àmbit dels que més endavant Joan Pau II anomenaria "nous areòpags". Primer de tot, els va instar a intensificar la pregària i la mortificació. Va ser una insistència

gran en els seus viatges. A més, va convocar i presidir a Roma diverses reunions de treball, per estudiar i engegar nous projectes.

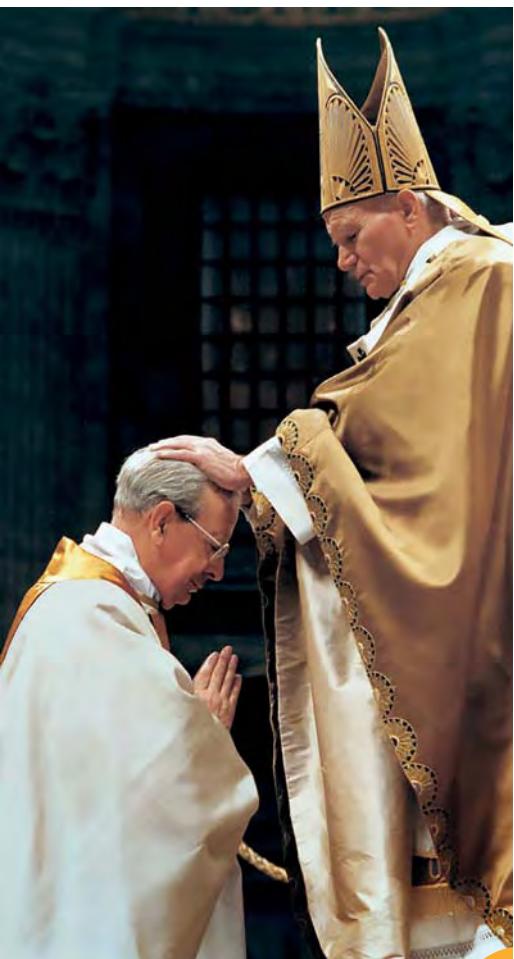
En fi, d'acord amb el que assenyalava el successor de Pere, va posar en primer pla les necessitats de cada Església particular. Rebia habitualment a Roma prelats de tot el món; en els seus viatges, visitava l'ordinari diocesà —abans de començar les activitats—, per conèixer-ne les prioritats pastorals. Són innombrables els testimonis de bisbes sobre l'heroisme amb què Mons. Álvaro va viure aquest aspecte essencial de la vida de l'Opus Dei.

Es comprèn l'alegria de tants quan Joan Pau II va decidir ordenar Mons. Álvaro com a bisbe. Li ho va comunicar a finals de novembre de 1990 el prefecte de la congregació competent, per demanar-li l'acceptació. Respongué afirmativament, després de consultar-ho amb el llavors vicari general de la Prelatura, Mons. Javier Echevarría: Mons. Álvaro, sempre després de si mateix, no veia aquest nomenament com una distinció a la seva persona, sinó sobretot com un bé espiritual per a la Prelatura. Va triar per al seu escut un dibuix amb el segell de l'Obra i el lema *Regnare Christum volumus* (Volem que Crist regni), jaculatoria que va emprar sant Josepmaria almenys des del 1930. La repetia habitualment en els manuscrits, sovint fent servir només les inicials. No desitjava altra cosa Mons. Álva-

ro com a successor dels Apòstols, en plena sintonia un cop més amb el fundador de l'Opus Dei.

En fer-se pública la notícia, va reunir els fidels que treballaven a la seu central en un dels oratoris i, en-

Sant Joan Pau II el consagrà bisbe el 1991.

tre altres coses, els va dir: "El prelat rebrà el Sagrament de l'Ordre en plenitud: hi haurà una nova efusió de l'Esperit Sant sobre el cap de l'Obra i, per la comunió dels sants, d'alguna manera, sobre tot l'Opus Dei. Serà un bé per a l'Obra a tot el món, un gran do de Déu, perquè d'aquesta manera el prelat formarà part del Col·legi Episcopal i serà successor dels Apòstols".

El 6 de gener de 1991, va rebre l'ordenació episcopal de mans de Joan Pau II. L'endemà va concelebrar a la basílica de Sant Eugeni al costat del vicari general i dels vicaris regionals de l'Opus Dei, en signe d'unitat. Poc després se li va escapar una confidència sobre la seva oració durant la cerimònia de l'ordenació, mentre es cantaven les lletanies dels sants: "En meditar en aquesta prostració física que té lloc mentre s'invoca els sants, pensava: som pobres cucs, pobres homes pecadors; i sobre nosaltres baixarà aquesta efusió de l'Esperit Sant, que ens donarà la fortalesa necessària als successors dels Apòstols. Demanava a Déu Nostre Senyor allò que l'endemà vaig dir a Sant Eugeni: la fidelitat per a tothom. Pregava: que siguem fidels, que siguem fidels!".

8 Una mort santa

Com relata Flavio Capucci, a finals de 1985 Mons. Álvaro experimentava una gran pau ja que havia conclòs diverses tasques que desitjava fer abans de morir; entre

aquestes, arribar a la configuració jurídica de l'Opus Dei desitjada pel fundador i redactar el seu testimoni per al procés de canonització de sant Josepmaria.

Mons. Álvaro va seguir al peu del canó gairebé una dècada més, abandonat a les mans de Déu. El 25 de juny de 1993, 49 anys després de la seva ordenació sacerdotal, es va referir al jubileu de l'any següent: "Encara falta un any, en el qual poden passar moltes coses. Demano al Senyor que m'ajudi a ser fidel minut a minut, dia a dia. Així em preparo per al meu jubileu sacerdotal, si arriba... I si no, el viuré al Paradís. On Déu vulgui. És més còmode anar-se'n, massa còmode. Jo vull allò que el Senyor vulgui".

El febrer de 1994, al final de la carta que solia enviar cada mes als fidels de la Prelatura, va al·ludir per excepció a un detall personal, l'imminent vuitantè aniversari: "Em sento davant Déu com un pobret amb les mans buides. Us suplico que no em manqui la caritat de la vostra pregària diària per mi i per les meves intencions!". No va deixar d'aprofitar la proximitat d'aquestes efemèrides per demanar el *regal* d'una "renovació profunda del desig de fidelitat".

L'11 de març va celebrar la Missa a l'església prelatícia de Santa Maria de la Pau, i reconeixia amb humilitat: "Per la bondat de Déu compleixó avui vuitanta anys. Les meravelles que he pogut contem-

plar en el curs d'aquest període són innombrables. He rebut de Déu tants regals que no es poden comptar, moltíssimes carícies de la Mare de Déu, la meva Mare (...). Gràcies, Senyor! Perdona la meva escassa correspondència i, des d'avui, ajuda'm encara més. Pregueu perquè jo sàpiga omplir els buits de la meva vida, i ficar molt d'amor de Déu en tot. Avui, a més de fomentar en mi una contrició sincera i joiosa, em proposo pronunciar amb més força que mai aquell *nunc coepi!*, ara començol, que va ser el lema de la vida del nostre fundador(...). En el meu cor, gràcies a Déu i a la intercessió del nostre Pare [sant Josepmaria], crema amb força el foc de l'amor.

Aquell dia va anunciar un viatge. A Jerusalem havien començat les activitats apostòliques de la Prelatura, i no es va oposar al suggeriment d'acudir-hi per impulsar-les. Va partir de seguida amb la il·lusió gran de "visitar els Sants Llocs, tan units a Jesucrist, a la Mare de Déu i a sant Josep".

Va fer una petició als seus accompanyants: un llegiria en veu alta durant el trajecte els passatges de l'Escriptura que parlen dels llocs que es disposaven a visitar; ja al lloc, la pregària sorgiria espontània. El peregrinatge als indrets relacionats amb la vida de Jesús com Betlem, el llac de Tiberíades, Getsemaní i el Sant Sepulcre va començar el 15 de

Durant el viatge que va fer a Terra Santa. I al Cenacle, celebrant la seva darrera Missa.

Per això em sento molt jove (...). La joventut de l'edat és una cosa simplement fisiològica i no és tan important; allò que compta de veritat és la joventut interior, (...) la joventut dels enamorats —enamorats de Déu—, que malden sempre per fer créixer més el seu amor".

març. El dia 22 va pregar a la Basílica de la Dormició i va celebrar la Missa a l'església pròxima al Cenacle. Segons el seu costum, la va oferir per la persona i intencions del Papa. A la tarda va partir de l'aeroport de Tel Aviv. Durant el viatge va resar el sant Rosari, va fer una estona de

meditació i va parlar amb el copilot de l'avió, animant-lo a la pràctica de la vida cristiana. "Estic contentíssim d'haver fet aquest viatge; el considero com una carícia del Senyor", va confiar a Mons. Echevarría.

Va arribar a casa cap a les deu de la nit, content i somrient, i es va dirigir a saludar el Santíssim Sagrament en un dels oratoris. Després de l'examen de consciència, es va retirar a l'habitació. A les tres i deu va sentir un dolor sobtat molt agut. El metge va diagnosticar un greu col·lapse cardiocirculatori i va dir que podria expirar d'un moment a l'altre. Mons Echevarría li va administrar l'absolució sacramental i la Unció dels Malalts amb ple na consciència. El Dr. Araquistáin ho va intentar tot, però el cor de Mons. Álvaro va cessar de bategar a les quatre de la matinada.

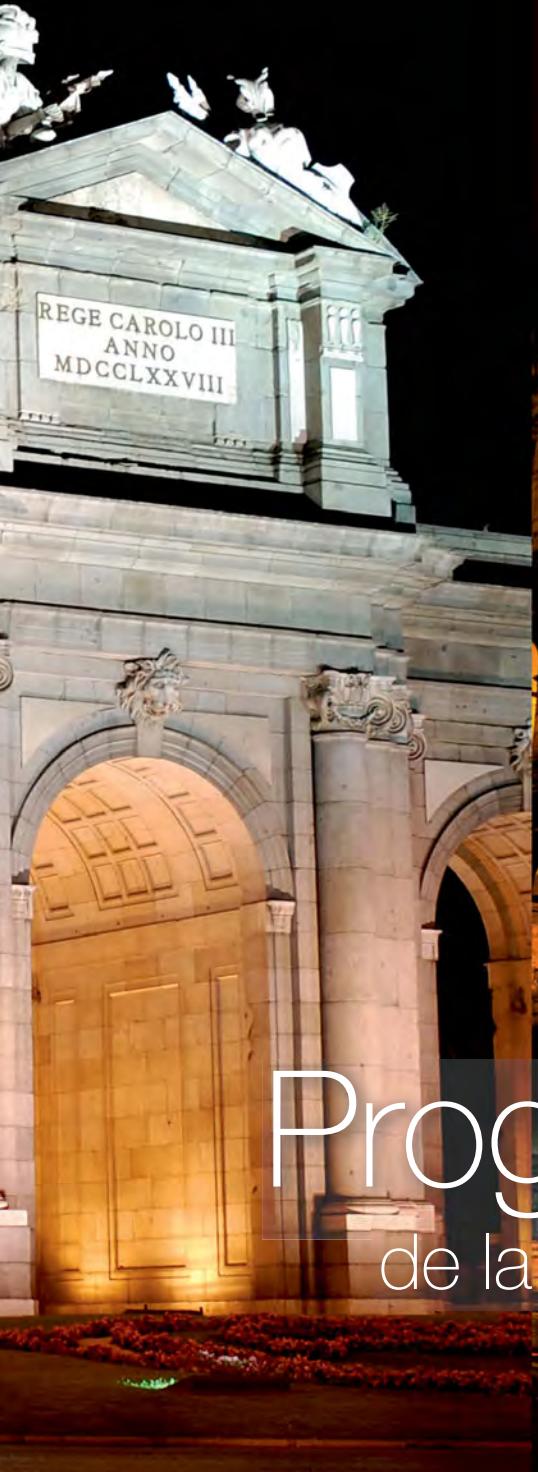
El seu cos, revestit de les vestes sagrades *more episcoporum*, va ser col·locat davant l'altar de l'església prelatícia, amb una preciosa relíquia entre les mans: el petit crucifix que sant Pius X va tenir entre les seves després de la seva mort. Van acudir a la capella ardent tantes persones que l'església prelatícia no es va tan car fins avançada la nit. Molts els besaven devotament i passaven per les seves despulls objectes religiosos personals. Van acudir-hi cardenals, arquebisbes i bisbes, persones consagrades i personalitats civils.

A les cinc de la tarda del 24 de març, el vicari general de la Prelatu-

ra va celebrar el funeral. Mons. Álvaro va ser sepultat a la tomba que havia albergat les restes del fundador fins a la seva beatificació. L'endemà a la tarda, Mons. Echevarría va oficiar la solemne Missa d'exèquies a la basílica de Sant Eugeni. En un pasatge de l'homilia, va afirmar: "Quan se n'escrigui la biografia, entre d'altres aspectes rellevants de la seva personalitat sobrenatural i humana, aquest haurà d'ocupar un lloc destacat: el primer successor del beat Josepmaria Escrivà en el govern de l'Opus Dei va ser —abans de res i sobretot— un cristjà lleial, un fill fidelíssim de l'Església i del fundador, un pastor completament lliurat a totes les ànimes i de manera especial a la seva *pusillus grex*, a la porció del Poble de Déu que el Senyor havia confiat a les seves cures pastorals, en estreta comunió amb el Pontífex Romà i amb tots els seus germans en l'épiscopat".

Així ho va reconèixer l'Església, en el decret de 28 juny 2012 aprovat per Benet XVI, sobre les virtuts heroiques de Mons. Álvaro, que comença així: "*Vir fidelis multum laudabitur* (Pr 28, 20). Aquestes paraules de l'Escriptura manifeson la virtut més característica del bisbe Álvaro del Portillo: la fidelitat. Fidelitat indiscutible, sobretot, a Déu en el compliment amatent i generós de la seva voluntat; fidelitat a l'Església i al Papa; fidelitat al sacerdoti; fidelitat a la vocació cristiana en cada moment i en cada circumstància de la vida.

Salvador Bernal.

Programa de la beatificació

PROGRAMA DE LA BEATIFICACIÓ

La informació actualitzada del programa de la beatificació i altres dades d'interès es poden trobar a www.alvaro14.org.

Actes

Dissabte 27 de setembre

Madrid

08:00 h.: Obertura dels accessos al recinte de Valdebebas.

10:00 h.: Inici del programa de benvinguda a les pantalles.

12:00 h.: Santa Missa de la beatificació, presidida pel cardenal Angelo Amato, prefecte de la Congregació per les Causes dels Sants.

Diumenge 28 de setembre

Madrid

08:00 h.: Obertura dels accessos al recinte de Valdebebas.

10:00 h.: Inici del programa de benvinguda a les pantalles.

12:00 h.: Santa Missa d'accio de gràcies, presidida per Mons. Javier Echevarría, prelat de l'Opus Dei.

Dilluns 29 de setembre

Roma

18:00 h.: Trasllat del cos del beat Álvaro del Portillo a la basílica de Sant Eugeni.

Dimarts 30 de setembre

Roma

11:00 h.: Santa Missa d'accio de gràcies a la basílica de Sant Joan del Laterà, presidida pel cardenal Agostino Vallini, vicari general del Sant Pare per a la diòcesi de Roma.

16:30 h.: Santa Missa d'accio de gràcies a Santa Maria la Major, presidida per el cardenal Santos Abril i Castelló, arxiprest de la basílica.

Dimecres 1 d'octubre

Roma

10:30 h.: Audiència general amb el Papa Francesc a la Plaça de Sant Pere del Vaticà.

Dijous 2 d'octubre

Roma

18:00 h.: Exposició i benedicció eucarística a la basílica de Sant Eugeni.

Accessos

La cerimònia de beatificació de Mons. Álvaro del Portillo i la Santa Missa d'acció de gràcies es celebren a Valdebebas, una de les principals zones de creixement de Madrid.

L'indret està situat al nord del Campo de las Naciones i a l'est de Sanchinarro, als districtes madrilenys d'Hortaleza i Barajas. La zona escollida per la beatificació és una avinguda àmplia i asfaltada. Propera a l'aeroport Adolfo Suárez (Barajas), està ben comunicada per l'autopista M-11 i és molt propera a la circumval·lació M-40.

Pels actes que es celebraran a la zona de Valdebebas els dies 27 i 28 de setembre, en motiu de la beatificació d'Álvaro del Portillo, s'aconsella planificar l'arribada amb antel·lació, ja que es preveu que hi hauran importants concentracions de trànsit i de persones. També convé tenir en compte que per a sortir dels actes hi poden haver embussos de fins a dues hores.

Els accessos a Valdebebas estaran oberts **des de les 8.00 hores fins després de les 14.00 h.** Quan els participants hagin abandonat el recinte es tancaran.

Mobilitat

Amb l'objectiu de facilitar la fluïdesa recomanem als assistents que utilitzin el transport públic. Convé dedicar una estona a esbrinar quina és la millor combinació.

El transport públic és especialment recomanable per als qui estiguin allotjats a Madrid. Les estacions més properes són les de metro (**Campo de las Naciones, Mar de Cristal, San Lorenzo, Antonio Saura i Álvarez de Villaamil**); la de trens de Rodalies (**Fuentel de la Mora**); i les **línes 87 i 122** d'autobusos públics de l'EMT.

Per tal d'utilitzar el transport públic convé tenir un títol de transport vàlid. Hi ha informació molt completa a la pàgina web del Consorci Regional de Transports de Madrid: www.crtm.es. Per a grans concentracions acostuma a ser útil el bitlllet de 10 viatges, que poden utilitzar diverses persones.

L'organització posarà a disposició dels assistents un servei **d'autobusos des de nous de transport públic** fins la zona propera a l'acte. També s'hi pot arribar caminant (les distàncies entre les estacions de metro són d'entre 2,7 a 3,4 quilòmetres), sobretot si s'és jove i s'està en forma.

Els caps de grup, en el moment de fer la inscripció, hauran d'anotar el número d'autobusos, l'indret de procedència i quins dies assistiran als actes. Tenint en compte aquestes dades se'ls facilitarà una acreditació per autobús on es veurà la zona d'estacionament i l'hora d'arribada a l'acte.

Els autobusos acreditats aparcaran a la zona assignada pel departament de transports. Els passatgers pujaran i baixaran dels autobusos en el mateix indret, ja que aquests vehicles romandran al lloc assignat durant tot l'acte.

Els autobusos s'han d'acreditar. En el moment de fer la inscripció se'ls demanaran les dades necessàries per a fer-ho, que figuren a www.alvaro14.org.

És aconsellable que abans d'abandonar l'autobús els assistents agafin tot el que considerin que necessitaran durant l'acte, ja que serà difícil que pugui tornar a l'autobús abans que la cerimònia s'acabi.

Pels assistents que arribin des de l'aeroport Adolfo Suárez (Barajas) es recomana la **Línia 8 de metro fins les estacions de Campo de las Naciones o de Mar de Cristal; o la línia C-1 de Rodalies-Renfe fins l'estació de Fuente de la Mora**. Des d'aquests punts hi haurà un servei d'autobusos a la zona de l'acte.

Les persones que vulguin arribar amb taxi han de tenir en compte que els taxis no podran accedir a

la zona propera a l'acte, i que hauran de caminar durant l'última part del trajecte per arribar a la zona d'accés. Per això la organització recomana utilitzar el transport públic o els autobusos acreditats en cas dels grups organitzats.

A la pàgina www.alvaro14.org hi haurà informació actualitzada d'itineraris recomanats, informació general sobre el transport públic i ajuda per a trobar autobusos, entre d'altres.

Acreditacions

Per tal de facilitar l'ordre en l'accés a les cerimònies convé demanar una acreditació. S'hi mostrerà una zona on dirigir-se. A www.alvaro14.org s'informa de l'accés recomanat per a cada zona.

Punts d'Informació

Hi haurà **"Punts d'informació Beatificació d'Álvaro del Portillo"** a zones turístiques i transitades. Qui vulgui es podrà dirigir al més proper per a resoldre qualsevol dubte, pregunta o necessitat que pugui tenir. A la web www.alvaro14.org, també s'hi podrà trobar la informació que necessiti.

Voluntaris

Als **Punts d'informació** hi haurà joves voluntaris disposats a ajudar en el que convingui. Voluntaris de tot el món dedicaran el seu temps a mantenir l'ordre, ajudar en la senyalització, solucionar petits imprevistos i atendran de manera prioritària els malalts i la gent gran. Convé seguir les seves indicacions per facilitar que els actes es desenvolupin correctament i que tothom pugui accedir als indrets designats.

Suggeriments

Tenint en compte que es preveu que les esperes seran llargues, per evitar incomoditats i seguir millor les celebracions, pot ser útil portar una petita cadira plegable, barret o gorra per si fa sol, paraigües o

paravents per si plou, i caramels o llaminadures per a prendre abans de la cerimònia amb l'objectiu de reduir el risc de desmais. Per a qualsevol informació o ajuda els assistents sempre es podran dirigir als voluntaris.

Atenció mèdica

Si convé assistència mèdica, cal dirigir-se al voluntari més proper, que facilitarà el desplaçament al punt més proper.

El servei d'emergència es centralitzarà a través del número únic **d'emergències de la Unió Europea, el 112**.

Donatius

Les persones que vulguin fer un donatiu poden fer-ho consultant la web **www.alvaro14.org**.

Líneas de Cercanías de Madrid

C-2 Guadalajara - Alcalá Atocha - Chamartín

C-7 Alcalá de Henares - Atocha Chamartín - P. Pío - Atocha Chamartín

C-3 Aranjuez - Atocha - Chamartín

C-8 Atocha - Chamartín Villalba - El Escorial Villalba - Cercedilla

C-3a S. Martín de la Vega - Pinto

C-9 Cercedilla - Cotos

C-4 Parla - Atocha - Chamartín Cantoblanco - Alcobendas Cantoblanco - Colmenar Viejo

C-10 Villalba - P. Pío Atocha - Chamartín - Pitis

C-5 Móstoles El Soto - Atocha Fuenlabrada - Humanes

- Círculo** Correspondencia
- Doble flecha** Conexión con Metro
- P** Aparcamiento libre
- P** Aparcamiento de pago
- Icono de bus** Estación de Autobuses
- Tren ligero** Conexión con Metroligero
- TRANVÍA parla**

A group of four young women are gathered outdoors, looking at a large travel guidebook together. They appear to be discussing the information in the book, which features various travel destinations like 'Barcelona' and 'Paris'.

Informacions
útils

INFORMACIONES ÚTILES

Documentación

Conviene llevar siempre consigo una fotocopia de la tarjeta de identidad, carnet o pasaporte, y dejar los originales en un sitio seguro del alojamiento. Si pierde sus documentos, además de denunciar la pérdida a la policía, avise a su Embajada o Consulado en Madrid y pida instrucciones. Puede encontrar el teléfono en las páginas siguientes.

Cambio de moneda

En España la moneda es el euro, igual que en la mayoría de los países de la Unión Europea.

Un euro se divide en 100 céntimos. Hay ocho monedas diferentes: 1, 2, 5, 10, 20 y 50 céntimos, y 1 y 2 euros.

Existen siete billetes diferentes de las siguientes cantidades: 5, 10, 20, 50, 100, 200 y 500 euros.

Muchas tiendas no aceptan ni dólares ni libras, para no tener que cargar con las comisiones de cambio a euros (entre un 1% y 3%, con un mínimo de 3\$ por transacción). Las oficinas bancarias, en las que se puede cambiar moneda suelen estar abiertas de lunes a viernes de 08:30 a 14:00, aunque estos horarios puede variar hasta 30 minutos de un banco a otro.

Fuera de las horas indicadas, usted puede cambiar moneda en la Estación de Chamartín y en el aeropuerto Adolfo Suárez (Barajas).

Cajeros automáticos

Madrid cuenta con numerosos cajeros automáticos que solicitan un PIN de cuatro números (asegúrese de poseer un PIN de cuatro números si usted viene de un país que exija un PIN de cinco o seis números).

Tarjetas de crédito

American Express, Visa, MasterCard y Diners Club están ampliamente aceptadas; Discover Card no está tan extendida en España. Además, muchos dispositivos tienen pantallas en varias lenguas, tanto las locales como las de amplio uso internacional.

Si sufre la pérdida de una tarjeta de crédito, puede llamar a los siguientes teléfonos: Visa: 90 110 10 11. MasterCard: 91 572 03 03. Diner's Club Card: 90 240 11 12.

Cheques de viaje

Los cheques de viaje son aceptados en bancos, agencias de viajes, hoteles y tiendas. Los más populares son los de American Express, Visa y MasterCard.

Objetos perdidos

Los objetos perdidos en la explanada de Valdebebas se llevarán a los puntos de información.

Oficinas de objetos perdidos:

- **Ayuntamiento de Madrid:** Paseo Molino, 7. 280045 Madrid. Teléfono: 91 527 95 90.
- **Taxi:** En el plazo de 48 horas debe llamar al 91 480 46 13.
- **Oficina de objetos perdidos de la Empresa Municipal de Transportes (EMT):** Calle Cerro de la Plata 4, 28007 Madrid (Puente de Vallecas). Abierta de lunes a viernes de 08 a 14 horas, y con atención telefónica de 07:00 a 21:00 todos los días. Tels.: 902 50 78 50 - 91 406 88 10.

Transporte público

El Consorcio Regional de Transportes ofrece información del transporte público en la comunidad de Madrid: Metro, EMT (Empresa Municipal de Transportes), autobuses interurbanos y trenes de cercanías: www.ctm-madrid.es/

Billetes de Metro-Bus Madrid

Se pueden comprar en: kioscos, estancos y taquillas del metro, también en las máquinas de billetes del metro.

- **Billete sencillo (1 viaje):** 1,50 €.
- **Billete metro-bus (10 viajes):** 12,20 €.
- **Billete express bus aeropuerto:** 5 €.
- **Billete metro combinado (10 viajes en todas las zonas):** 18,30 €.
- **Billete sencillo (1 viaje Zona A):** 1,50 €.
- **Zona total de líneas (combinado):** 3 € (1 viaje).
- **Metro Aeropuerto Línea 9:** Desde Nuevos Ministerios se puede ir a todas las terminales: 1,50 €.
- **Metro a Valdebebas:** La estación más cercana es "Campo de las Naciones" (línea 8), a unos 2 km.

Autobuses urbanos de Madrid (www.emtmadrid.es)

Taxis

- Tarifa taxi aeropuerto: 30 €.
- Radio taxi: (+34) 91 540 45 00.
- Radio taxi independiente: (+34) 91 405 12 13.
- RENFE (Ferrocarriles): (+34) 90 224 02 02.
- Taxi para personas de movilidad reducida: (+34) 91 547 86 00 / (+34) 91 445 90 08.

Teléfonos de interés

Datos de contacto: 913 956 395.
comitemadrid@alvarodelportillo.org

Aeropuerto Adolfo Suárez (Barajas): 902 40 47 04 / 91 321 10 00 .

Emergencias: 112.

Farmacias de guardia para los fines de semana o por la noche: 098. Ver también la página www.cofm.es.

Policía municipal de Madrid: 092.

Urgencias médicas graves: 061.

Servicio de atención al turista extranjero: 915 488 537.

Llamadas desde España

Si desea llamar desde España a otro país deberá marcar 00 seguido del código del país y el número

de teléfono. Puede efectuar llamadas desde cabinas telefónicas. Estas cabinas funcionan con monedas o con tarjetas que se pueden adquirir en los estancos.

Si desea que otra persona le llame a España desde el extranjero, esta deberá marcar +34 (código de España) y, a continuación, el número de teléfono, compuesto de 9 cifras.

Si desea efectuar llamadas dentro de España deberá marcar el número sin ningún tipo de prefijos. Este número consta siempre de 9 dígitos, sea un teléfono fijo o móvil.

Si desea utilizar su móvil en España debe saber que la cobertura se basa en la tecnología GSM, que no es compatible con la de algunos países como Estados Unidos o Japón. En este caso es necesario disponer de un móvil tribanda. Si su tecnología es compatible, resulta conveniente que contacte con el operador de su país para asegurarse de que puede utilizar su móvil en España (su operador deberá activarle el servicio de itinerancia internacional roaming). Una vez realizados los pasos en su país de origen, podrá utilizar el móvil en España como si su terminal fuera español: es decir, deberá marcar el 00 + el código del país que desee para realizar llamadas internacionales.

Iglesia Catedral de Santa María la Real de la Almudena

Misas

En Madrid hay más de seiscientos lugares abiertos al público en los que se celebra la santa Misa, y todos ellos tienen el horario expuesto en la página web www.misas.org. Aquí recogemos únicamente los horarios de misas de algunas iglesias relacionadas con la historia del beato Álvaro o con la vida de san Josemaría.

Catedral de la Almudena

C/Bailén, 10. Tel.: 91 542 22 00.

Laborables: 12:00; 18:00, 19:00.

Festivos: 10:30; 12:00; 13:00; 18:00; 19:00.

Basílica Pontificia de San Miguel

C/San Justo, 4. Tel.: 91 548 40 11.

Laborables: 10:30; 12:30; 19:00; 20:30.

Festivos: por la mañana, cada hora a partir de las 10:30; por la tarde, 19:00 y 20:00.

Parroquia de la Virgen Milagrosa

C/García de Paredes, 45.

Tel.: 91 447 32 48.

Laborables: 7:20; 9:00; 10:00; 11:00; 12:00; 19:00; 20:00.

Festivos: 9:00, 10:00; 11:00; 13:00; 19:00 y 20:00.

Parroquia de Nuestra Señora de los Ángeles

C/Bravo Murillo, 95.

Tel.: 91 533 43 43

Todos los días a las 08:30; 12:00; 18:00 y 21:00.

Parroquia de San Jerónimo el Real

(junto al museo del Prado).

C/ Moreto, 4. Tel.: 91 420 30 78.

Laborables: a las 10:00; 12:00 y 19:00.

Festivos: a las 10:00; 12:00; 14:00 y 19:00.

Monasterio de Santa Isabel

(De las Agustinas Recoletas).

C/Santa Isabel, 48.

Tel.: 91 539 37 20.

Laborables: a las 8:00.

Festivos: 10:00.

Parroquia de San Josemaría Escrivá

(Aravaca). C/Ganímedes, 19.

Tel.: 91 357 55 65.

Laborables: a las 7:30; 10:30; 20:30. Sábados a las 10:30 y 20:30.

Festivos: 10:30; 11:30; 13:00 y 19:30.

Parroquia de San Alberto Magno

C/Benjamín Palencia, 9.

Tel.: 91 778 20 18.

Laborables: a las 8:00; 9:00; 18:00; 20:00.

Festivos: a las 9:00; 12:00; 13:00; 18:30 y 20:30.

Vísperas de festivo: 18:30 y 20:00.

Iglesia del Espíritu Santo

C/Serrano, 125. Tel.: 91 563 20 40.

Laborables: 8:00; 11:00; 19:00; 21:00

Festivos: 11:15; 12:15; 13:15 y 20:30.

Vísperas de festivo: 20:30.

Embajadas y consulados

ALEMANIA. C/ Fortuny, 8. 28010 Madrid +34 91 5579000

ARGENTINA. C/ Pedro de Valdivia, 21. 28006 Madrid +34 91 7710519

AUSTRALIA. Plaza Descubridor Diego de Ordás, 3-2^a. 28003 Madrid +34 91 3536600

AUSTRIA. Paseo de la Castellana, 91-9°. 28046 Madrid +34 91 5565315

BÉLGICA. Paseo de la Castellana, 18-6°. 28046 Madrid +34 91 5576300

BOLIVIA. C/ Velázquez, 26 - 3°. 28001 Madrid +34 91 5780835

BOSNIA-HERZEGOVINA. C/ Lagasca, 24-2° Izda. 28001 Madrid +34 91 5750870

BRASIL. C/ Fernando el Santo, 6. 28010 Madrid +34 91 7004650

BULGARIA. Travesía Santa María Magdalena, 15. 28016 Madrid +34 91 3455761

CAMERÚN. C/ Rosario Pino, 3. 28020 Madrid +34 91 5711160

CANADÁ. C/ Núñez de Balboa, 35. 28001 Madrid +34 91 4233250

CHILE. C/ Lagasca, 88 - 6°. 28001 Madrid +34 91 4319160

CHINA. C/ Josefa Valcárcel, 40 - 1°. 28027 Madrid +34 91 7414728

COLOMBIA. C/ General Martínez Campos, 48. 28010 Madrid +34 91 7004770

COREA DEL SUR. C/ González Amigó, 15. 28033 Madrid +34 91 3532000

COSTA DE MARFIL. C/ Serrano, 154. 28071 Madrid +34 91 5626916

COSTA RICA. Paseo de la Castellana, 164 - 17A. 28046 Madrid +34 91 3459622

CROACIA. C/ Claudio Coello, 78/2. 28001 Madrid +34 91 5776881

DINAMARCA. C/ Claudio Coello, 91 - 4°. 28006 Madrid +34 91 4318445

ECUADOR. C/ Velázquez, 114 - 2° D. 28006 Madrid +34 91 5627215

EL SALVADOR. C/ General Oráa, 9 - 5° dcha. 28006 Madrid +34 91 5628002

ESLOVAQUIA. C/ del Pinar, 20. 28006 Madrid +34 91 5903861

ESLOVENIA. C/ Hermanos Bécquer, 7 - 2ª Planta. 28006 Madrid +34 91 4116893

ESTADOS UNIDOS DE AMÉRICA. C/ Serrano, 75. 28006 Madrid +34 91 5872200

ESTONIA. C/ Claudio Coello, 91 - 1° D. 28006 Madrid +34 91 4261671

FILIPINAS. C/ Eresma, 2. 28002 Madrid +34 91 7823830

FINLANDIA. Paseo de la Castellana, 15. 28046 Madrid +34 91 3196172

FRANCIA. C/ Salustiano Olozaga, 9. 28001 Madrid +34 91 4238900

GUATEMALA. C/ Rafael Salgado, 3 - 10° dcha. 28036 Madrid +34 91 3441417

HONDURAS. C/ Rafael Calvo, 15 - 6° B. 28010 Madrid +34 91 5790251

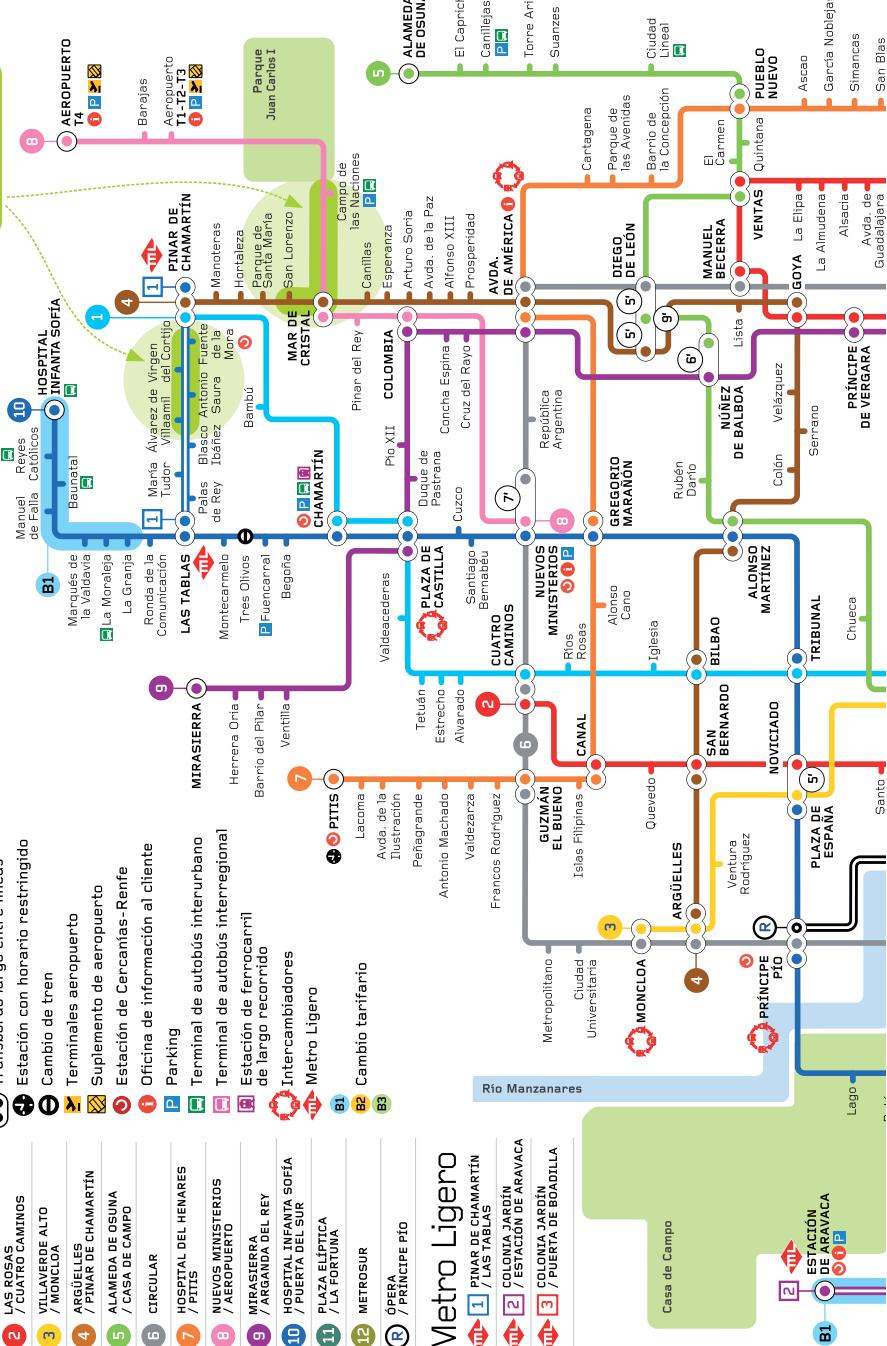
HUNGRÍA. C/ Ángel de Diego Roldan, 21. 28016 Madrid +34 91 4137011

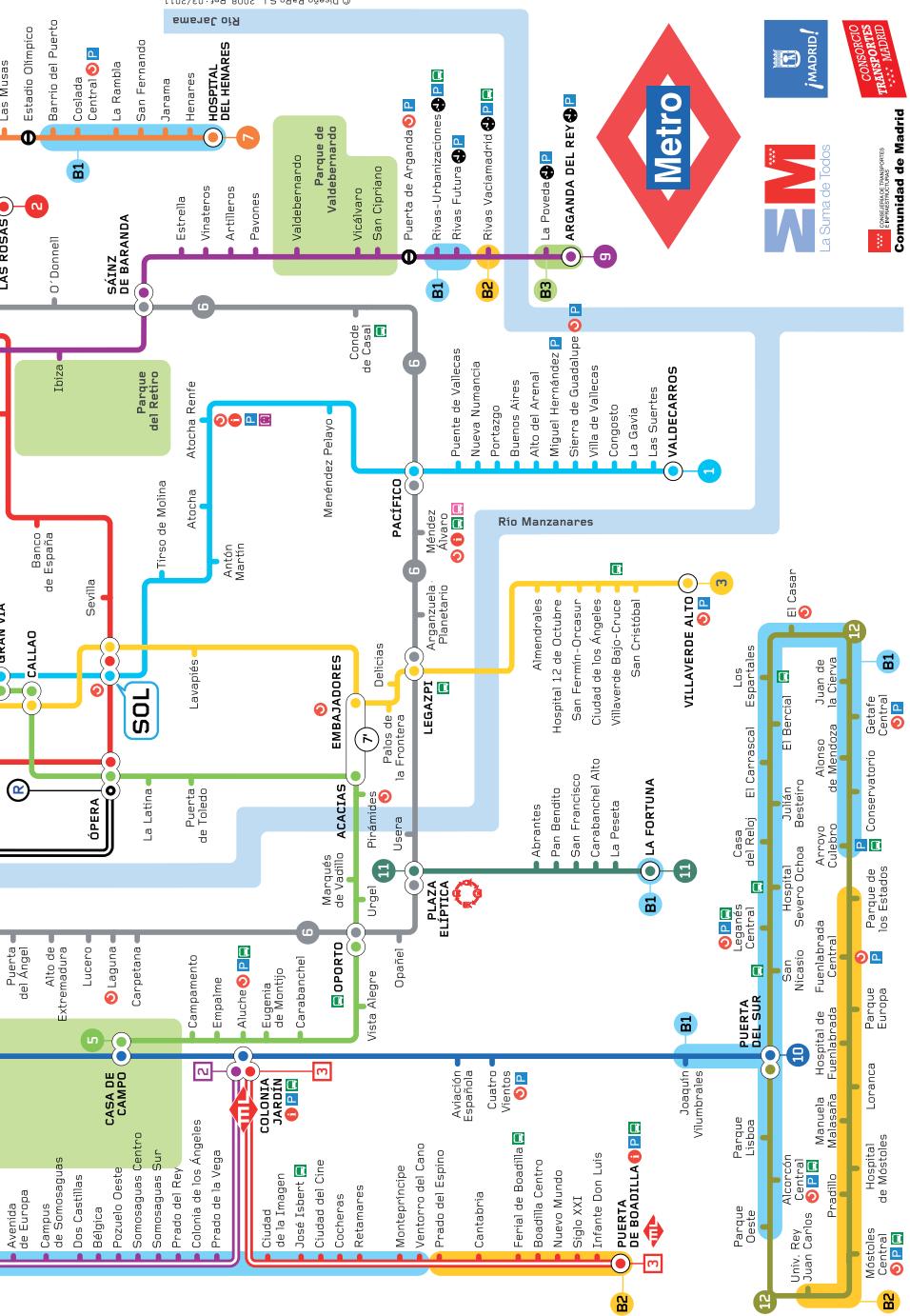
INDIA. Av. Pío XII, 30-32. 28016 Madrid +34 91 1315100

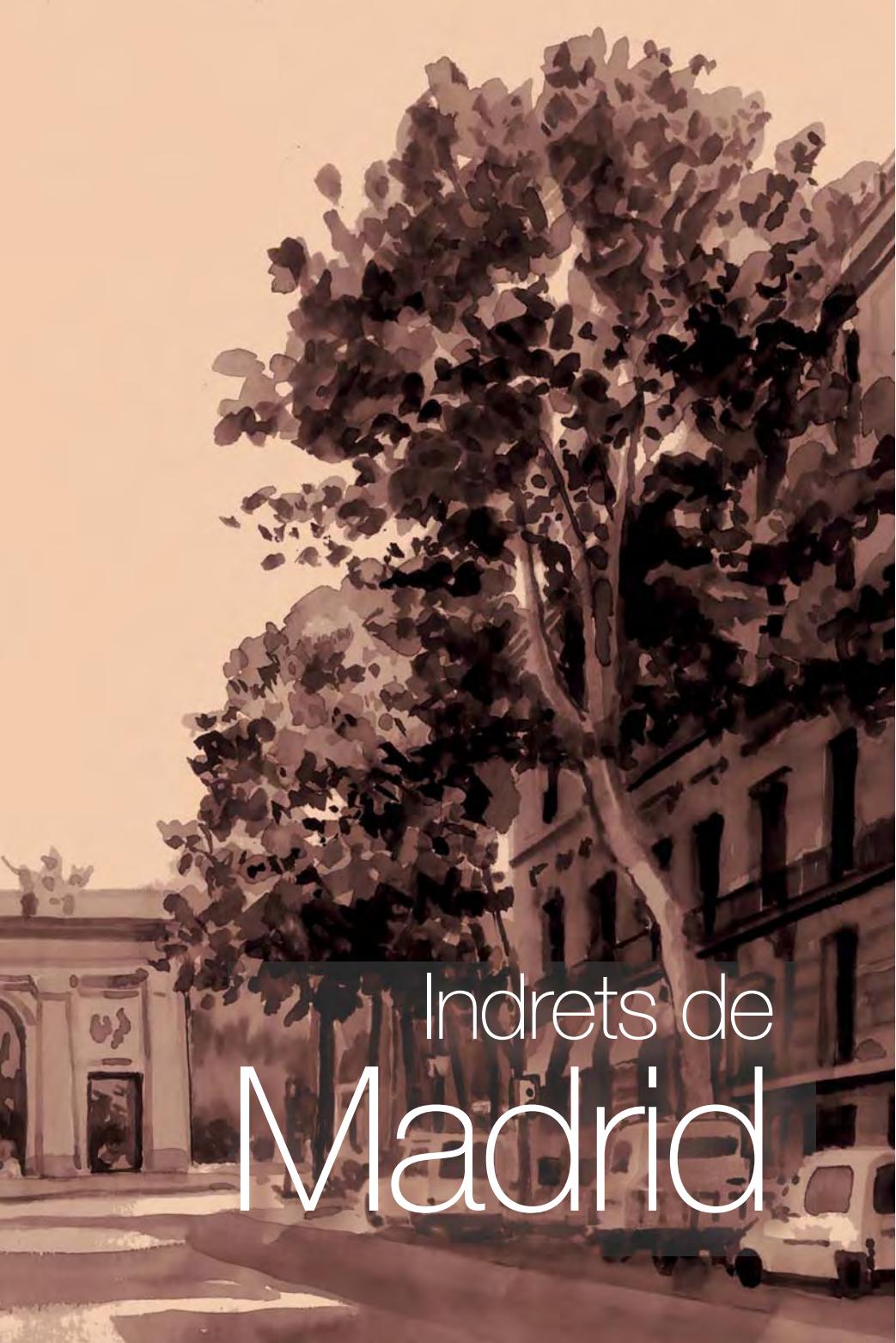
- INDONESIA.** C/ Agastia, 65. 28043 Madrid +34 91 4130294
- IRLANDA.** Paseo de la Castellana, 46-4º. 28046 Madrid +34 91 4364093
- ISRAEL.** C/ Velázquez, 50 - 7º. 28002 Madrid +34 91 7829500
- ITALIA.** C/ Lagasca, 98. 28006 Madrid +34 91 4233300
- JAPÓN.** C/ Serrano, 109. 28006 Madrid +34 91 5907600
- LETONIA.** C/ Alfonso XII, 52 - 1º. 28014 Madrid +34 91 3691362
- LÍBANO.** Paseo de la Castellana, 178 - 3º izda. 28046 Madrid +34 91 3451368
- LITUANIA.** C/ Pisuerga, 5. 28002 Madrid +34 91 7022116
- LUXEMBURGO.** C/ Claudio Coello, 78 - 1º. 28001 Madrid +34 91 4359164
- MALASIA.** Paseo de la Castellana, 91 - 5º. 28046 Madrid +34 91 5550684
- MALTA.** Paseo de la Castellana, 45- 6º dcha. 28046 Madrid +34 91 3913061
- MÉXICO.** Carrera de S. Jerónimo, 46. 28014 Madrid +34 91 3692814
- NICARAGUA.** Paseo de la Castellana, 127 - 1º B. 28046 Madrid +34 91 5555510
- NIGERIA.** C/ Segre, 23. 28002 Madrid +34 91 5630911
- NORUEGA.** Paseo de la Castellana, 31 (Edificio La Pirámide, planta 9). 28046 Madrid +34 91 3103116
- NUEVA ZELANDA.** C/ Pinar 7 - 3. 28006 Madrid +34 91 5230226
- PAÍSES BAJOS.** Paseo de la Castellana 259 - D. 28046 Madrid +34 91 35375 00
- PALESTINA.** Avenida Pío XII, 20. 28016 Madrid +34 913453258
- PANAMÁ.** C/ Claudio Coello 86 - 1º. 28006 Madrid +34 91 5765001
- PARAGUAY.** C/ Eduardo Dato, 21 - 4º. 28010 Madrid +34 91 3082746
- PERÚ.** C/ Príncipe de Vergara, 36 - 5ª dcha. 28001 Madrid +34 91 4314242
- POLONIA.** C/ Guisando, 23 bis. 28035 Madrid +34 91 3736605
- PORTUGAL.** C/ Pinar, 1. 28006 Madrid +34 91 7824960
- PUERTO RICO.** C/ Velázquez, 54 - 2º. 28001 Madrid +34 91 7815020
- REINO UNIDO.** C/ Fernando El Santo, 16. 28010 Madrid +34 91 3190200
- REPÚBLICA CHECA.** Avenida Pío XII, 22-24. 28016 Madrid +34 91 3531880
- REPÚBLICA DEMOCRÁTICA DEL CONGO.** Avda. Doctor Fleming, 45. 28036 Madrid +34 917 33 26 47
- REPÚBLICA DOMINICANA.** Paseo de la Castellana, 30 - 1º derecha. 28046 Madrid +34 91 4315395
- RUMANÍA.** Avenida de Alfonso XIII, 157. 28016 Madrid +34 913597623
- RUSIA.** C/ Velázquez, 155. 28002 Madrid +34 91 5622264
- SUDÁFRICA.** C/ Claudio Coello, 91. 28006 Madrid +34 91 4363780
- SUECIA.** C/ Caracas, 25. 28010 Madrid +34 91 081535
- SUIZA.** C/ Núñez de Balboa, 35 - 7º. 28001 Madrid +34 91 4363960
- UCRANIA.** C/ Ronda de Abubilla, 52. 28043 Madrid +34 91 7489360
- URUGUAY.** Paseo del Pintor Rosales, 32 - 1º derecha. 28008 Madrid +34 91 7580475
- VENEZUELA.** C/ Capitán Haya, 1, edificio Eurocentro, 13º. 28020 Madrid +34 91 5981200

Plano esquemático de la red

Estaciones más cercanas a Valdebebas

A painterly illustration of a large tree with dark, textured leaves in the foreground. Behind it is a building with a balcony and a small statue on top of a ledge. A white van is parked on the street in front.

Indrets de Madrid

LUGARES VINCULADOS CON SAN JOSEMARÍA Y EL OPUS DEI

La mayoría de los lugares que aquí se recogen —jardines, iglesias, patios de museos— son accesibles, en sus respectivos horarios de apertura y cierre, respetando siempre las horas de culto; con la excepción lógica de los domicilios particulares.

Basílica de Jesús de Medinaceli

Plaza de Jesús, 2

Padres Capuchinos.

Es una de las seis basílicas de Madrid, junto con las de Atocha, San Francisco el Grande, Pontificia de San Miguel, Hispanoamericana de Nuestra Señora de la Merced y de la Milagrosa. Todos los viernes del año, y de modo especial el primer viernes del mes de marzo, se congregan tantos fieles para venerar a Jesús de Medinaceli que deben aguardar muchas horas —en ocasiones, toda la noche— para poder entrar en el templo.

El 26 de noviembre de 1931, escribió san Josemaría en sus *Apuntes* estas consideraciones sobre el abandono en la voluntad de Dios y la virtud de la pobreza: "Después de la Santa Misa, hoy, en la acción de gracias y más tarde en la iglesia de los Capuchinos de Medinaceli, el Señor me ha inundado de gracias. [...] Lleno de gozo con la Voluntad de Dios, siento que le he dicho con San Pedro: *Ecce reliqui omnia et secutus sum te* (lo he

dejado todo y te he seguido). Y mi corazón se dio cuenta del *centuplum recipies* (recibirás el ciento por uno). Verdaderamente, he vivido el Evangelio del día.

Recibí la bendición con el Santísimo, en la iglesia de Jesús, y al comenzar inmediatamente la antífona y el primer salmo de Laudes, lo repetí tres veces porque era como un grito de mi alma: *Iubilate in conspectu regis Domini. Cantate Domino canticum novum* (Salmo 97: Alegraos en la presencia del Señor. Cantad al Señor un cántico nuevo).

Y entonces comprendí muchas cosas: No soy menos feliz porque me falte que si me sobrara: ya no debo pedir nada a Jesús: me limitaré a darle gusto en todo y a contarle las cosas, como si Él no las supiera, lo mismo que un niño pequeño a su padre".

Edificios del Real Patronato de Santa Isabel

Calle de Santa Isabel, 46, 48, 48 bis.

El Real Patronato de Santa Isabel disponía de cuatro edificios contiguos:

Real Colegio de Santa Isabel-La Asunción (n.º 46)

Durante los años treinta san Josemaría dio clases de catequesis, pláticas y retiros a las niñas de este colegio, fundado en Alcalá de Henares en 1595 por Isabel Clara Eugenia, hija de Felipe II.

Dispone de capilla propia. En ella celebró su primera Misa el 27 de junio de 1944 el sacerdote José María Hernández Garnica, uno de los primeros sacerdotes del Opus Dei.

Calle Santa Isabel

Casa del Rector y de los capellanes (n.º 48)

Desde el verano de 1934 hasta febrero de 1936 el fundador del Opus Dei residió en el segundo piso de la casa del Rector, con su madre y sus hermanos Carmen y Santiago. Tras la Guerra Civil Española (julio de 1936 a abril de 1939), vivió durante unos meses en la planta baja de la casa (29 de marzo a 15 de agosto de 1939).

Iglesia de Santa Isabel

Construida en 1565, es el único de los cuatro edificios del Patronato cuyo interior se puede visitar, dentro de los horarios de apertura del templo. Está muy ligado a la vida de san Josemaría.

• **Juan, el lechero.** Un joven repartidor saludaba al Señor todas las mañanas, en las gradas de la puerta de entrada de esta iglesia, llevando en las manos las cántaras vacías de la leche que había vendido. San Josemaría le escuchaba decir, desde el confesonario donde solía estar: "Jesús, aquí está Juan, el lechero". En su predicación ponía este hecho como ejemplo de sencillez en el trato con Dios.

• **Niño Jesús Dormido.** En la clausura del monasterio se custodia una hermosa talla barroca de un Niño Jesús yacente, de autor anónimo español del siglo XVII. El fundador del Opus Dei le tenía gran devoción desde que se lo mostraron las religiosas en otoño de 1931.

• **El borrico.** Escribía san Josemaría en sus Apuntes el 4 de febrero de

1932: "Esta mañana, como de costumbre, al marcharme del convento de Santa Isabel, me acerqué un instante al Sagrario, para despedirme de Jesús diciéndole: Jesús aquí está tu borrico... —Y entendí inmediatamente, sin palabras: 'Un borrico fue mi trono en Jerusalén'. Este fue el concepto que entendí, con toda claridad".

• **Rejas del comulgatorio del lado izquierdo del presbiterio.** El 16 de febrero de 1932 san Josemaría anotó en sus *Apuntes* una moción interior de Dios que tuvo particular resonancia en su vida espiritual: "Después de dar la sagrada Comunión a las monjas, antes de la Santa Misa, le dije a Jesús [...]: 'Te amo más que éstas'. Inmediatamente entendí sin palabras: 'Obras son amores y no buenas razones'".

• **Santo Rosario.** El fundador del Opus Dei escribió *Santo Rosario* durante la novena de la Inmaculada de 1931, al terminar la acción de gracias tras la Misa. Lo redactó de forma ininterrumpida —"de una sentada"— en una habitación de paso a la sacristía, en el lado derecho del presbiterio.

***El Real Monasterio de Santa Isabel* (n.º 48 bis)**

Convento de clausura de las monjas agustinas recoletas, fundado por san Alonso de Orozco, agustino, predicador de Felipe II, en el año 1589.

San Josemaría fue capellán interino de esta comunidad de religiosas (desde septiembre de 1931

hasta diciembre de 1934) y rector del Patronato de Santa Isabel (desde diciembre de 1934 hasta diciembre de 1945).

Azulejo de la Inmaculada Concepción

Calle de Santa Isabel, esquina con calle de Santa Inés (a la izquierda).

San Josemaría solía rezar a la Inmaculada Concepción representada en un gran azulejo sobre el ático de un edificio de la calle Atocha, n.º 109, que se divisa desde esta esquina. Esa casa era la sede de la Congregación de San Felipe, formada por sacerdotes y laicos, que atendía a los enfermos del Hospital General. Escribió en sus *Apuntes* el 3 de diciembre de 1931: "Esta mañana volví sobre mis pasos, hecho un chiquitín, para saludar a la Señora, en su imagen de la calle de Atocha, en lo alto de una casa que allí tiene la Congregación de S. Felipe. Me había olvidado de saludarla".

Antiguo Hospital General, actual Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía

Calle de Santa Isabel, 52.

Felipe II impulsó la creación del Hospital General a instancias de un capitán de los Tercios de Flandes, Bernardino de Obregón, conocido como "El Apóstol de Madrid".

Durante los años treinta, san Josemaría acudió en numerosas ocasiones a este lugar, cuando

era hospital, para visitar enfermos, acompañado por Luis Gordon —uno de los primeros miembros del Opus Dei— y algunas de las personas que le seguían en los comienzos de la Obra. El fundador recordó con frecuencia que el Opus Dei había nacido entre los pobres y enfermos de Madrid, a los que pedía que ofrecieran sus sufrimientos por la Obra de Dios.

Comentaba José Ramón Herrero, uno de los jóvenes que le acompañaban: "Guardo esa imagen grabada en el alma: el Padre, arrodillado junto a un enfermo tendido en un pobre jergón sobre el suelo, animándole, diciéndole palabras de esperanza y aliento... Esa imagen refleja y resume lo que fueron aquellos años de su vida".

Glorieta de Carlos V

Plaza del Emperador Carlos V

Antigua Glorieta de la Estación de Atocha.

El 16 de octubre de 1931 san Josemaría experimentó una particular vivencia de la filiación divina. El ser y saberse hijo de Dios se encuentra en la base del espíritu del Opus Dei y esa realidad espiritual tendría, a partir de aquel momento, una amplia resonancia en la vida del fundador y en su mensaje.

Escribía en sus *Apuntes*: "Día de Santa Eduvigis 1931: Quise hacer oración, después de la Misa, en la quietud de mi iglesia. No lo conseguí. En Atocha, compré un periódico (el A.B.C.) y tomé el tranvía. A estas horas, al escribir esto, no he podido leer más que un párrafo del diario. Sentí afluir la oración de afectos, copiosa y ardiente. Así estuve en el tranvía y hasta mi casa". "Fue un día de mucho sol, en medio de la calle, en un tranvía: *Abba Pater! Abba Pater!*"¹.

En el interior de la estación de Atocha, en lo que es ahora un jardín tropical, se encuentran los andenes de la antigua estación a la que llegó san Josemaría, procedente de Zaragoza, durante su primer viaje a Madrid.

1. La palabra aramea "abba" se puede traducir con la expresión cariñosa "papá" o "papaíto", dirigida a Dios.

Basílica Parroquia de Nuestra Señora de Atocha

**Avenida Ciudad de Barcelona, 11.
Frailes Dominicos.**

La Real Basílica de Nuestra Señora de Atocha es un lugar multisecular de la devoción mariana madrileña. La primera referencia conocida es del siglo VII. Se asegura que el Patrón de la ciudad, san Isidro, la visitaba con frecuencia. Este templo ha sido demolido y reedificado en varias ocasiones. El actual se abrió al culto en 1951.

La imagen de la Virgen es la misma que conoció san Josemaría el 11 de diciembre de 1931, mientras oraba en este lugar.

Iglesia del Espíritu Santo

Calle Serrano, 125.

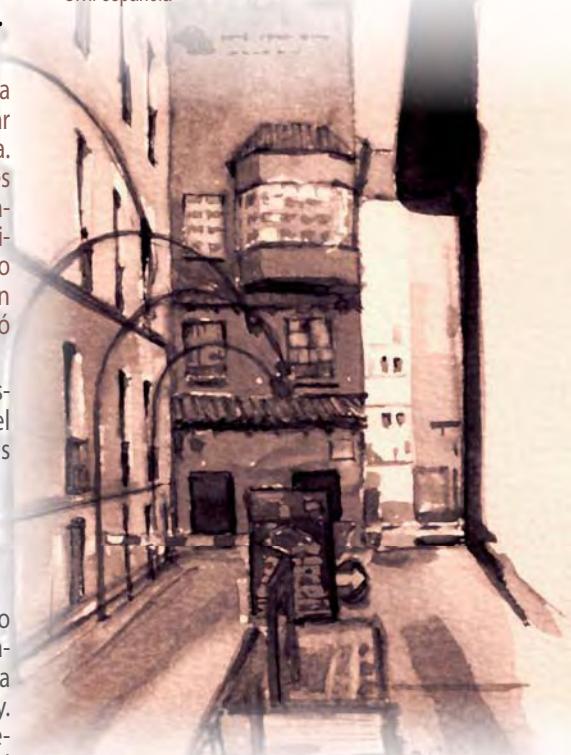
En un lateral de este templo, junto al presbiterio, se venera una imagen de san Josemaría, realizada por la escultora Diana García Roy. La atención pastoral de esta iglesia está confiada a sacerdotes del Opus Dei.

Clínica de San Francisco de Asís

**Calle Joaquín Costa, 28.
Franciscanas Misioneras de María.**

En esta clínica estuvo ingresado el siervo de Dios Isidoro Zorzano durante el último periodo de su enfermedad: en concreto desde el 2 de junio de 1943 hasta su fallecimiento, el 15 de julio del mismo año. Recibió la Unción de los En-

Serrano, 39. Refugio durante la Guerra Civil española

fermos de manos de san Josemaría. Sus funerales se celebraron en la cercana iglesia de san Agustín (c/ Joaquín Costa, 10).

Antigua Legación de Honduras

**Paseo de la Castellana, 45,
primer piso.**

San Josemaría estuvo refugiado en esta Legación desde el 14 de marzo de 1937 hasta finales de agosto de aquel mismo año. Allí también residieron el beato Álvaro del Portillo y otras personas.

Paseo de la Castellana
Antigua Legación de Honduras

Basílica de la Concepción de Nuestra Señora *Calle Goya, 26.*

San Josemaría rezó en esta iglesia en numerosas ocasiones. Aquí conoció, en febrero de 1932, al siervo de Dios José María García Lahiguera, que fue su confesor desde octubre de 1940 hasta el 25 de junio de 1944. En este templo se celebró el funeral por el alma de Dolores Albás, madre del fundador del Opus Dei, que falleció el 22 de abril de 1941. El 7 de agosto de 1955 tuvo lugar la ordenación

sacerdotal de 35 profesionales, miembros del Opus Dei. Entre ellos estaba el actual prelado del Opus Dei, Mons. Javier Echevarría.

En este templo fue confirmado y recibió la Primera Comunión el beato Álvaro del Portillo.

Parque del Buen Retiro

*Plaza del Maestro de la Villa,
Quiosco de Música y Paseo
de México.*

En los comienzos del Opus Dei, cuando el joven fundador no disponía de ningún lugar para hablar con las personas a las que acompañaba espiritualmente, paseaba con frecuencia con ellas por esta zona del popular "Parque del Retiro" y les transmitía el mensaje evangélico de la santificación del trabajo.

En una ocasión, se encontraba cerca de la Casa de Fieras —enclavada entonces dentro de este parque— y vio cómo trasladaban precipitadamente a una casa de socorro a uno de los guardianes, con el cuerpo destrozado por los zarpazos de los osos. El fundador corrió a atender al herido, que le dijo por señas que deseaba confesarse, y allí mismo le absolvió.

Anotaba san Josemaría en febrero de 1932: "El sábado último me fui al Retiro, de doce y media a una y media (...) y traté de leer un periódico. La oración venía con tal ímpetu que, contra mi voluntad, tenía que dejar la lectura".

Contaba el siervo de Dios Isidoro Zorzano: "Al principio no teníamos,

con el Padre, dónde ir. Nos sentábamos en un banco del paseo. Después fuimos al Retiro, que estaba más tranquilo... y allí trazábamos planes".

Chocolatería *El Sotanillo* (desaparecida)

Calle de Alcalá, 31.

En la calle de Alcalá, cerca de la Plaza de la Independencia, se encontraba la chocolatería *El Sotanillo*. En los inicios de la Obra, san Josemaría solía ir a esa chocolateería con las personas que trataba apostólicamente, para hablar de Dios, del Opus Dei y de diversas cuestiones espirituales.

Parroquia de Nuestra Señora de los Ángeles

Calle Bravo Murillo, 93.

Esta iglesia de estilo neogótico cuenta con una capilla, en la que se contempla un cuadro del pintor gaditano Ignacio Valdés de Elizalde, que evoca el momento de la fundación del Opus Dei. Representa a san Josemaría, arrodillado y en actitud de acción de gracias por la iluminación de Dios que acababa de recibir. Se lee en las cartelas:

En la mañana del 2 de octubre de 1928, festividad de los Santos Ángeles Custodios, mientras se oía el sonido de las campanas de esta Parroquia de Nuestra Señora de los Ángeles, san Josemaría Escrivá de Balaguer recibió la luz de Dios para comenzar el Opus Dei, iniciando así un camino de santi-

dad para muchos hombres y mujeres, como cristianos corrientes, a través de las ocupaciones profesionales, familiares y sociales de la vida ordinaria.

Años más tarde, san Josemaría recordaba el momento de la fundación del Opus Dei, que ocurrió durante unos días de retiro espiritual: "Recibí la iluminación sobre toda la Obra, mientras leía aquellos papeles. Conmovido me arrodillé —estaba solo en mi cuarto, entre plática y plática— di gracias al Señor, y recuerdo con emoción el tocar de las campanas de la Parroquia de Nuestra Señora de los Ángeles".

Para dar cumplimiento a la misión que Dios le encomendaba, san Josemaría prosiguió su trabajo sacerdotal en los barrios más pobres y entre los enfermos de los hospitales de Madrid, y acudió confiada y asiduamente a la protección de la Santísima Virgen, Madre de Dios y Madre nuestra. San Josemaría rezó también, en muchas ocasiones, ante la sagrada imagen que preside el retablo de esta Parroquia.

El cardenal Rouco Varela bendijo esta capilla y las tres nuevas campanas del templo, que llevan los nombres de *Nuestra Señora de los Ángeles*, *San Josemaría* y *Álvaro del Portillo*. Una de las campanas originales —que escuchó el fundador el 2 de octubre de 1928— fue donada por el clero de Madrid y se encuentra desde 1975 junto al altar exterior de la explanada del Santuario de Torreciudad (Huesca). Repica cada vez que se celebra la Eucaristía en ese Santuario Mariano.

Calle García de Paredes
Basílica de la Virgen Milagrosa

Asilo de Porta Coeli
Calle García de Paredes, 21.
Hermanas Trinitarias.

Este asilo fue fundado por el venerable Francisco Méndez Casariego (1850-1924), fundador del Instituto de las Hermanas Trinitarias de Madrid (1885). Fue cofundadora la sierva de Dios Mariana Allsopp. En el lugar que ocupaba el antiguo asilo hay una residencia en la actualidad.

Durante los años treinta san Josemaría iba con frecuencia a confesar y a explicar el catecismo a los *golfillos* que se educaban en este asilo. El 21 de enero de 1933 dio en este lugar la primera clase o círculo de formación cristiana a estudiantes universitarios: "El sábado pasado —escribió en sus *Apuntes* el 25 de enero—, con tres muchachos y en *Porta Coeli* di comienzo, gracias a Dios, a la obra patrocinada por san Rafael y san Juan". Años después explicaba: "Al terminar la clase, fui a la capilla con aquellos muchachos, tomé al Señor sacramentado en la custodia, lo alcé, bendije a aquellos tres..., y yo veía trescientos, trescientos mil, treinta millones, tres mil millones..., blancos, negros, amarillos, de todos los colores, de todas las combinaciones que el amor humano puede hacer. Y me he quedado corto, porque es una realidad a la vuelta de casi medio siglo. Me he quedado corto, porque el Señor ha sido mucho más generoso".

**Basílica Parroquia
de la Virgen Milagrosa**
Calle García de Paredes, 45.
**Padres Paúles, Congregación
de la Misión.**

Este templo, inaugurado y consagrado en 1904, es de estilo neogótico en su interior y neomudéjar en el exterior. Pío XI le confirió el rango de Basílica. Está hondamente ligada a la Iglesia en Madrid y a la vida de diversos santos y beatos.

Fundación del Opus Dei. Entre las diez y las once de la mañana del 2 de octubre de 1928, mientras san Josemaría realizaba unos días de retiro espiritual en el Convento de los Paúles, anejo a esta basílica, y se encontraba en su cuarto releyendo las notas que había tomado durante los últimos años, "vio" —esa fue la expresión que solía usar— por inspiración divina, el Opus Dei.

Una placa recuerda en el interior de la basílica, junto a la puerta de entrada. "Hoy hace tres años —escribió el fundador el 2 de octubre de 1931— que en el Convento de los Paúles, recopilé con alguna unidad las notas sueltas, que hasta entonces venía tomando; desde aquel día el borrico sarnoso se dio cuenta de la hermosa y pesada carga que el Señor, en su bondad inexplicable, había puesto sobre sus espaldas. Ese día el Señor fundó su Obra: desde entonces comencé a tratar almas de seglares, estudiantes o no, pero jóvenes. Y a formar grupos. Y a rezar y a hacer rezar. Y a sufrir..."

El fundador predicó algunos ejercicios espirituales en este lugar (del 4 al 10 de febrero de 1940 y del 9 al 13 de abril de 1940, para laicos; del 2 al 8 de junio de 1940, para sacerdotes).

Casa de la calle Viriato

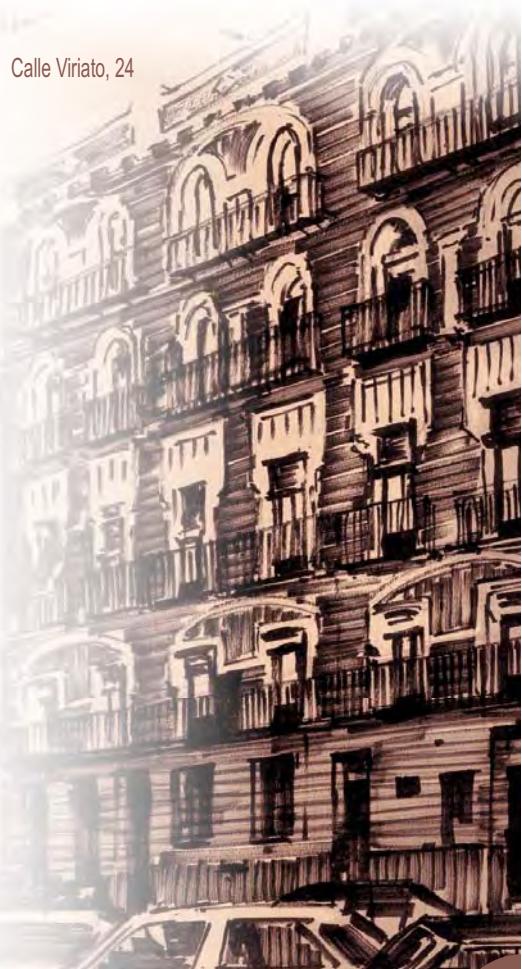
Calle Viriato, 24.

En el 2º piso interior de este edificio residió san Josemaría con su madre y hermanos, desde el 13 de mayo de 1931 hasta diciem-

bre de 1932. En una habitación pequeña, que daba a un patio interior, escribió muchos de sus *Apuntes íntimos*. Fue una época —escribió— de "oración de afectos, copiosa y ardiente" y de numerosas gracias espirituales.

El 24 de noviembre de 1932, cuando soñaba con el desarrollo del Opus Dei, el fundador se describió a

Calle Viriato, 24

sí mismo en sus *Apuntes* como "un instrumento pobrísimo y pecador, planeando, con tu inspiración, la conquista del mundo entero para su Dios, desde el maravilloso observatorio de un cuarto interior de una casa modesta, donde toda incomodidad tiene su asiento".

P.^o General Martínez Campos, 4

Capilla de Adoradores del Santísimo Sacramento

P.^o General Martínez Campos, 10.
Asociación de Adoradores
del Santísimo Sacramento.

Esta capilla, inaugurada el 20 de febrero de 1887, está vinculada al Instituto de las Esclavas del Sagrado Corazón de Jesús. En la residencia aneja del Colegio de las Esclavas, residió durante años la fundadora, santa Rafaela María Porras.

San Josemaría rezó en numerosas ocasiones en esta capilla y ofició bendiciones eucarísticas. En la residencia del Colegio predicó varios ejercicios espirituales (por ejemplo, en abril de 1943 y en febrero de 1945, para universitarias de Acción Católica).

Primera sede de la Academia DY_A Calle Luchana, 29, 1º piso.

Desde diciembre de 1933 hasta junio de 1934, en el edificio que hace esquina con la calle Juan de Austria, tuvo su sede la primera iniciativa apostólica de carácter institucional del Opus Dei: la Academia DY_A (Derecho y Arquitectura). Fue el primer centro para estudiantes universitarios impulsado por san Josemaría, al que, con el tiempo, seguirían muchos otros en todo el mundo.

La Academia DY_A fue frecuentada por jóvenes a los que, además de clases particulares, se ofrecía formación cristiana. En octubre de 1934 se trasladó al número 50 de la

calle de Ferraz y, en julio de 1936, al número 16 de la misma calle.

En la sede de la Academia DYA de Ferraz, 50, san Josemaría y el beato Álvaro del Portillo hablaron por primera vez.

Calle Manuel Silvela
Iglesia del Perpetuo Socorro

Parroquia Santuario del Perpetuo Socorro

**Calle Manuel Silvela, 14.
Misioneros Redentoristas.**

San Josemaría hizo ejercicios espirituales en el convento de Redentoristas que se alza junto a este Santuario de estilo neogótico durante los años 1933 (18 a 24 de junio), 1934 (16 a 22 de julio) y 1935 (15 a 21 de septiembre). El 27 de abril de 1930, había escrito en sus *Apuntes íntimos*: "Ni una sola vez se me ocurre pensar que ando engañado, que Dios no quiere su Obra. Todo lo contrario".

Tres años después, el 22 de junio de 1933, mientras oraba en una tribuna de este Santuario del Perpetuo Socorro, sufrió lo que denominaría la "prueba cruel":

"Aquel día, vísperas del Sagrado Corazón, por primera y única vez desde que conozco la Voluntad de Dios, sentí la prueba cruel (...): A solas, en una tribuna de esta iglesia del Perpetuo Socorro, trataba de hacer oración ante Jesús Sacramentado expuesto en la Custodia, cuando, por un instante y sin llegar a concretarse razón alguna —no las hay—, vino a mi consideración este pensamiento amargísimo: '¿y si todo es mentira, ilusión tuya, y pierdes el tiempo..., y —lo

que es peor — lo haces perder a tantos?' Fue cosa de segundos, pero ¡cómo se padece!

Entonces, hablé a Jesús, diciéndole: 'Señor (no, a la letra), si la Obra no es tuya, desbarátala ahora mismo, en este momento, de manera que yo lo sepa'. Inmediatamente, no solo me sentí confirmado en la verdad de su Voluntad sobre su Obra, sino que vi con claridad un punto de la organización, que hasta entonces no sabía de ningún modo solucionar".

Calle Santa Engracia
Patronato de Enfermos

Patronato de Enfermos

Calle Santa Engracia, 11.
**Damas Apostólicas del Sagrado
Corazón de Jesús.**

Este patronato es una de las numerosas iniciativas asistenciales y educativas que promovió la sierva de Dios Luz Rodríguez Casanova,

fundadora de las Damas Apostólicas. Aquí conoció san Josemaría a la sierva de Dios Mercedes Reyna, que falleció el 23 de enero de 1929. El fundador encomendó a su intercesión ante Dios muchas de sus intenciones.

Desde este patronato desarrolló el fundador del Opus Dei una intensa labor sacerdotal con pobres y enfermos de todo Madrid, especialmente con los que vivían en barrios más humildes y extremos de la ciudad. “En el Patronato de Enfermos —escribió— quiso el Señor que yo encontrara mi corazaón de sacerdote”.

**Domicilio de Leónides García
San Miguel (desaparecido)**
Calle Alcalá Galiano, 3.

En el n.º 3 de la calle Alcalá Galiano, se encontraba el oratorio de Leónides García San Miguel, madre de Luz Rodríguez Casanova, fundadora de las Damas Apostólicas. Esta vivienda tenía una fachada similar a las de las casas de sus hijos Florentín y María. De los tres edificios solo se conserva el n.º 1, que permite imaginar cómo serían los otros dos. El oratorio privado de doña Leónides se encontraba en el n.º 3, en una vivienda que fue derribada y sustituida por una nueva edificación.

El 14 de febrero de 1930, mientras celebraba la santa Misa en el oratorio privado de doña Leónides, san Josemaría comprendió

que debía comenzar la labor del Opus Dei con las mujeres. Escribió: "Dentro de la Misa, inmediatamente después de la Comunión, ¡toda la Obra femenina!".

El 12 de diciembre de 1931, mientras conversaba con los hijos de doña Leónides, en el edificio n.º 3, el fundador experimentó la locución "*Inter medium montium pertransibunt aquae*" (A través de los montes las aguas pasará) que describió en sus *Apuntes íntimos*. "Las entendí: son la promesa de que la Obra de Dios vencerá los obstáculos, pasando las aguas de su Apostolado a través de todos los inconvenientes que han de presentarse".

Monumento a Cristóbal Colón

Plaza de Colón.

En el centro de la Plaza se encuentra el monumento a Cristóbal Colón, en cuya base hay un altorrelieve con la imagen de la Virgen del Pilar, ante la que san Josemaría rezó en diversas ocasiones durante los años de persecución religiosa.

Santa Iglesia Catedral de Santa María la Real de la Almudena

Calle Bailén, 10.

San Juan Pablo II celebró la dedicación de esta catedral el 15 de junio de 1993. Era arzobispo de Madrid el cardenal Ángel Suquía.

• **Capilla de la Virgen de la Almudena.** En la capilla lateral de esta catedral se venera a la Virgen de la Almudena, patrona de Madrid desde 1646. Su fiesta se celebra el 9 de noviembre. El retablo consta de 18 tablas de Juan de Borgoña del siglo XVI.

• **Capilla de san Josemaría.** La capilla dedicada a san Josemaría se encuentra junto a la capilla del Santísimo

Plaza de Colón

mo Sacramento. La imagen es obra del escultor salmantino Venancio Blanco, autor también de los alto-relieves. Una de las esculturas representa al fundador atendiendo a un gitano moribundo en el Hospital General, al que confortó en su agonía, como relató en sus apuntes

Virgen de la Cuesta de la Vega

personales; y la otra, orando ante la Virgen de Cuesta de la Vega.

• **Santos relacionados con Madrid.**
En las capillas de esta catedral se veneran diversos santos nacidos en Madrid o relacionados con esta ciudad, como la beata Mariana de Jesús, santa Micaela del Santísimo Sacramento, santa María Soledad Torres Acosta, santa María Maravillas de Jesús, santa María Josefa del Corazón de Jesús, santa Ángela de la Cruz y otros, como el venerable Francisco Méndez Casariego. Algunos de estos santos fueron amigos entre sí y mantuvieron un afecto recíproco, como san Josémaría y san Pedro Poveda.

Virgen de la Cuesta de la Vega

Cuesta de la Vega, s/n.

En la Cuesta de la Vega se encuentra una hornacina con la imagen de la Virgen de la Almudena, ante la que san Josémaría oraba de rodillas durante los años treinta. Ha sido restaurada recientemente, al igual que el entorno que la rodea.

Capilla del Obispo (de Santa María y de San Juan de Letrán)

Plaza de la Paja, s/n.

Hermanitas del Cordero.

El 13 y 14 de junio de 1930 san Josémaría predicó en esta capilla a cientos de obreros. El fervor de estos hombres le dio gran alegría. Les habló de Dios —recordaba— asiendo fuertemente el pasamano de hierro que rodea el presbiterio, conteniendo su emoción.

Monasterio del Corpus Christi (Carboneras)

**Plaza del Conde de Miranda, 3.
Jerónimas del Corpus Christi.**

En los comienzos del Opus Dei san Josemaría solía hacer habitualmente una visita al Santísimo en esta iglesia, antes y después de acudir a las oficinas del Obispado, que se encuentra próximo.

Basílica Pontificia de San Miguel

Calle San Justo, 4.

La basílica actual fue construida en 1739 por el arquitecto italiano Giacomo Bonavía. Tiene la fachada curva con trazado barroco. Es sede canónica de una Cofradía de Nazarenos conocida popularmente como *Los Estudiantes*. En una capilla lateral se venera una imagen de san Josemaría, obra de Agustín de la Herrán.

En esta basílica celebró san Josemaría la santa Misa desde su llegada a Madrid, en abril de 1927, hasta comienzos de junio de aquel año.

El 17 de octubre de 1960 volvió a celebrar la santa Misa en este templo. Participaron en la Eucaristía centenares de fieles y cooperadores del Opus Dei, junto con sus parientes y amigos. "Sentaos... los que podáis —dijo san Josemaría, emocionado, al comienzo de la homilía—. Yo quiero deciros unas palabras en esta iglesia de Madrid, donde tuve la alegría de celebrar la primera misa mía madrileña. Me

trajo el Señor aquí con barruntos de nuestra Obra. Yo no podía entonces soñar que vería esta iglesia llena de almas que aman tanto a Jesucristo. Y estoy conmovido". La atención pastoral de la basílica está confiada a sacerdotes del Opus Dei.

Palacio Episcopal

Calle San Justo, 2.

San Josemaría acudió con frecuencia a este Palacio episcopal para hablar con Mons. Leopoldo Eijo y Garay, obispo de Madrid durante cuarenta años (1923-1963), que le alentó decisivamente en los comienzos de la Obra.

En la capilla de este Palacio Episcopal tuvo lugar la ordenación de los primeros fieles laicos del Opus Dei que recibieron el sacerdocio: el beato Álvaro del Portillo y los siervos de Dios José María Hernández Garnica y José Luis Múzquiz, de manos de Mons. Eijo y Garay.

Real Oratorio del Caballero de Gracia

**Calle Caballero de Gracia, 5;
Gran Vía, 17.**

Asociación Eucarística del Caballero de Gracia, fundada a finales del siglo XVI.

Esta iglesia de estilo neoclásico, construida por Juan de Villanueva, fue fundada por el sacerdote italiano Jacobo de Grattis, conocido como *El Caballero de Gracia*, que falleció con fama de santidad

(Módena, 1517 - Madrid, 1619). Formaron parte de la Asociación Eucarística san Simón de Rojas, Lope de Vega y otras muchas figuras conocidas. Desde 1993, por un acuerdo entre la Asociación Eucarística, la Diócesis y la Prelatura del Opus Dei, la atención pastoral está encomendada a sacerdotes del Opus Dei.

Recordaba el siervo de Dios Tomás Alvira que el fundador del Opus Dei predicó en este templo un curso de retiro, en la cuaresma de 1945, a los que asistieron numerosos docentes y profesores de la Universidad de Madrid.

Puente de Vallecas y alrededores

San Josemaría realizó numerosas obras de misericordia en esta zona durante los años treinta. "Yo tengo sobre mi conciencia —evocaba el fundador años después— el haber dedicado muchos, muchos millares de horas a confesar niños en las barriadas pobres de Madrid. Hubiera querido irles a confesar en todas las grandes barriadas más tristes y desamparadas del mundo".

Su amor y desvelo hacia los más pobres y necesitados nacía de su unión con Cristo, al que veía y encontraba en las familias desvalidas; en los ancianos en soledad a los que confortaba y en los niños abandonados a los que atendía humana y espiritualmente.

Centro educativo Tajamar

Calle Pío Felipe, 12.

Evocaba san Josemaría que había pasado, en este y otros lugares semejantes de Madrid, durante los comienzos del Opus Dei, "horas y horas por todos lados, todos los días, de una parte a otra, entre pobres vergonzantes y pobres miserables, que no tenían nada de nada; entre niños con los mocos en la boca, pero niños; que quiere decir almas agradables a Dios".

Por esa razón le produjo gran alegría saber que, en 1958, algunos miembros de la Obra habían comenzando a poner en marcha una iniciativa de carácter educativo y apostólico, que con el tiempo se llamaría Tajamar.

Cuando nació Tajamar en esta zona —que ha experimentado en la actualidad un desarrollo económico similar al de tantos otros barrios madrileños— vivían miles de personas en infraviviendas, cuevas y chabolas. Desde entonces este proyecto educativo ha colaborado, junto con otras instituciones, al desarrollo espiritual, humano, cultural y social de las familias del lugar.

San Josemaría mantuvo diversos encuentros de catequesis en este centro educativo. El primero tuvo lugar el 1 de octubre de 1967. "Cuando tenía veinticinco años —evocaba— venía mucho por todos estos desamparados, a enjuagar lágrimas, a ayudar a los que necesitaban ayuda, a tratar

con cariño a los niños, a los viejos, a los enfermos... Y recibía mucha correspondencia de afecto y alguna que otra pedrada".

Estuvo de nuevo en Tajamar el 12 de octubre de 1968. Consagró el altar de la cripta y habló de Dios a más de mil quinientas personas. Regresó en octubre de 1972 y a partir del 15 de octubre tuvo varias charlas de catequesis.

Parroquia de San Alberto Magno

Calle Benjamín Palencia, 20.

El arzobispo de Madrid Mons. Casimiro Morcillo erigió esta parroquia madrileña el 30 de noviembre de 1965, encomendando su dirección a sacerdotes del Opus Dei. Su sede provisional fue, durante años, un barracón encalado, con techo de uralita, como el de las casas de la zona. Años después se construyó el actual templo parroquial, bajo la advocación de San Alberto Magno.

El 6 de octubre de 2009 se trasladaron a esta parroquia los restos del siervo de Dios Isidoro Zorzano, que reposaban hasta entonces en el cementerio de la Almudena.

Valdebebas

La sierva de Dios Guadalupe Ortiz de Landázuri contaba a san Josemaría, en una carta fechada el 9 de enero de 1960, el intenso trabajo apostólico y asistencial que realizaban las mujeres y cooperadoras

Calle San Justo

del Opus Dei con las familias de Valdebebas, a finales de los años cincuenta y comienzos de los sesenta. En esta zona de Madrid malvivían

numerosas familias sin recursos. Instalaron un dispensario, socorrieron con alimentos a cientos de familias, dieron catequesis a los niños y clases de formación humana y cristiana a mujeres trabajadoras.

La beatificación de Álvaro del Portillo se celebra, en 2014, en esa misma zona de Madrid.

Parroquia de San Josemaría Escrivá de Balaguer

Calle Ganímedes, 1. Aravaca.

Esta parroquia del distrito de Aravaca fue creada en junio de 2007 por el cardenal de Madrid Antonio María Rouco. En mayo de 2009 se construyó un templo provisional con capacidad para trescientas personas, gracias a la generosidad de muchas familias e instituciones locales. Está encomendada a sacerdotes del Opus Dei.

Monasterio de San Juan de la Cruz. Segovia

**Alameda de la Fuencisla s/n.
Carmelitas Descalzos.**

El 3 de octubre de 1932 mientras san Josemaría rezaba en la capilla donde está enterrado san Juan de la Cruz, en la iglesia del convento de los carmelitas descalzos, en Segovia, resolvió la organización apostólica de la Obra: a partir de entonces, el trabajo del Opus Dei se fundaría en tres pilares: la obra de san Rafael —dedicada a la formación cristiana de la juventud—; la obra de san Miguel —que formaría espiritual y humanamente a las personas que se fueran uniendo a la Obra con el compromiso del celibato—; y la obra de san Gabriel, dedicada a la formación de todo tipo de personas —solteras o casadas—, pertenecientes o no al Opus Dei, y que serían las más numerosas.

LUGARES RELACIONADOS CON EL BEATO ÁLVARO DEL PORTILLO

Iglesia parroquial de San José Calle Alcalá, 43.

Esta iglesia de estilo barroco madrileño, con planta de cruz latina, fue encargada por los carmelitas descalzos en 1530 al arquitecto José Ribera (1681-1742) discípulo de Churriguera. La imagen de Nuestra Señora del Carmen de la fachada es obra de Roberto Michel. En la capilla de la Santa Cruz se conserva un fragmento del *Lignum Crucis*.

El beato Álvaro del Portillo nació en una familia hondamente cristiana y fue bautizado en esta iglesia el 17 de marzo de 1914 con los nombres de Álvaro José María Eulogio.

En este templo —en el que fue bautizada santa María Micaela a comienzos del siglo XIX— recibió también el bautismo su padre, Ramón del Portillo, en 1879.

Parroquia de San Roberto Belarmino, Templo Nacional de las Conferencias de San Vicente de Paúl

Calle Verónica, nº 11. Sociedad de San Vicente de Paúl.

Este templo alberga los restos del siervo de Dios Santiago Fernán-

dez de Masarnau (Madrid, 1805-1882), pianista y compositor, fundador y primer presidente de la Sociedad de San Vicente de Paúl en España.

Aquí se encontraba la Casa Central de las Conferencias de San Vicente de Paúl a la que acudió el beato Álvaro del Portillo desde 1933 hasta 1935, los sábados a las 4 de la tarde, invitado por su amigo Manuel Pérez. "Hacíamos un rato de lectura espiritual —recordaba Pérez— y a continuación, exponíamos los resultados o necesidades de las que habíamos sido testigos la semana anterior".

El beato Álvaro del Portillo, que estudiaba durante aquellos años en la Escuela de Ayudantes de Obras Públicas y preparaba su ingreso en la exigente Escuela de Ingenieros de Caminos, dedicaba varias horas de los fines de semana a realizar obras de misericordia con los pobres y necesitados. "Siempre aprendía de ellos —escribía—: personas que no tenían para comer y yo no veía más que alegría. Para mí eran una lección tremenda".

Guillermo Gesta de Piquer —que participaba en las Conferencias junto con su hermano, el

beato Jesús Gesta¹— recordaba al beato Álvaro del Portillo como “un chico piadoso, con afán apostólico y deseo de ayudar a los más necesitados”; “una persona de carácter extremadamente sencillo”. “Álvaro era muy joven, como todos los que formábamos parte de aquel grupo, en contraste con la mayoría de los que participaban en las Conferencias: por lo general, no habíamos cumplido todavía los veinte años. Yo era uno de los más pequeños. Quizá por esa razón nos encargaron que acudiéramos a uno de los lugares

más difíciles de Madrid, donde se necesitaba más audacia e ímpetu juvenil: la parroquia de San Ramón, que se encontraba entonces en pleno extrarradio, y que era, prácticamente, una zona de chabolas”.

Otro participante, Ángel Vegas, hermano de José María Vegas² escribía: “Era uno de los alumnos más brillantes de la Escuela y, al mismo tiempo, una persona muy tratable y sencilla; muy inteligente, alegre, culto, simpático, amable, y sobre todo —esto es lo que me llamaba la atención— profundamente humilde, de una humildad extraordinaria, que dejaba huella. Una huella de cariño, de bondad, de Amor de Dios”.

Antigua vivienda dependiente de la Embajada de México Calle Velázquez, 98.

El último piso de este edificio —cuya fachada lateral se encuentra enfrente del Colegio de Jesús María— albergaba, durante la Guerra Civil española (1936-1939) una vivienda dependiente de la Embajada de México. En ella obtuvo asilo Clementina Diez de Sollano, por su condición de mexicana, con tres de sus ocho hijos —Pilar,

1. El beato Jesús Gesta de Piquer ingresó, tiempo después, en los Hermanos de San Juan de Dios y murió mártir.

2. José María Vegas era un joven sacerdote que trató a san Josemaría durante los comienzos del Opus Dei y sufrió martirio a causa de su fe.

Calle Luchana. Academia DYA

Teresa y Carlos—, después de que el padre de familia, Ramón del Portillo, fuera encarcelado arbitrariamente al comienzo del conflicto, el 13 de agosto de 1936. Su familia ignoraba su paradero. Luego supieron que lo habían llevado al Colegio de San Antón, convertido en prisión.

El 3 de diciembre de 1936 enviaron al beato Álvaro del Portillo, que se encontraba refugiado en los locales de una embajada, a la cárcel de San Antón (e ignoraba que en ella se encontraba también su padre). Fue liberado —sin que supiera, ni le dijeron el motivo— el 29 de enero de 1937. Ese día se trasladó a vivir con su madre y sus hermanos a este edificio. Una de sus hermanas contaba que aprovechó esas semanas “para dar unas clases a los más pequeños. Incluso en aquellas circunstancias, aprovechaba el tiempo”.

Permaneció allí hasta el 13 de marzo de 1937, cuando se refugió en la Legación de Honduras, situada relativamente cerca de este edificio. Poco después dejaron a su padre en libertad, porque se encontraba gravemente enfermo (tuberculosis laríngea) y san Josemaría acudió en dos ocasiones a esta casa para atenderle espiritualmente. Le administró la Unción de los Enfermos, antes de salir de la ciudad, el 8 de octubre de 1937.

Ramón del Portillo falleció pocos días después, el 14 de octubre, atendido por los suyos y por el siervo de Dios Isidoro Zorzano.

Su hijo Álvaro no pudo estar presente, con gran dolor por su parte, porque abandonar su refugio en la Legación y salir a la calle suponía un riesgo grave para su vida en aquellos momentos.

Capilla del Colegio de Nuestra Señora del Pilar

**Calle Príncipe de Vergara, 41.
Compañía de María (Marianistas),
fundada por el beato Guillermo
José Chaminade.**

Este colegio madrileño, erigido el 3 de octubre de 1907 se trasladó en 1921 a esta sede, construida en estilo neogótico por el arquitecto Aníbal Álvarez.

Calle Ferraz

El beato Álvaro del Portillo comenzó los estudios elementales en esta institución en octubre de 1920 y concluyó el Bachillerato en junio de 1930.

Escribía el 28 de junio de 1994 un compañero de colegio, el pediatra Javier García Leániz—primo del siervo de Dios Manuel Aparici, buen amigo de san Josemaría:—“Puede parecer sorprendente —y

lo es— que la figura de Álvaro, al que solo traté durante mi infancia y mi primera adolescencia, no se me haya borrado nunca de la memoria, cuando éramos unos cuarenta alumnos en clase. Pero así ha sido. Y puede parecer sorprendente —y también lo es— que, después de haber tratado como médico, a tantos niños buenos, concluya afirmando que Álvaro es uno de los niños más buenos y virtuosos que he conocido; pero esa es la realidad sobre la que quiero dejar testimonio para que pueda ser utilizado por la Iglesia cuando se abra en el futuro —así lo espero— su Causa de Canonización”.

Parroquia de la Concepción de Nuestra Señora Calle Goya, 26.

Este templo se inauguró el 11 de mayo de 1914. Dos años después, el 28 de diciembre de 1916, con dos años de edad —como se acostumbraba en esa época— el beato Álvaro del Portillo recibió en esta parroquia el sacramento de la Confirmación, de manos del obispo de Sigüenza, Mons. Eustaquio Nieto y Martín. El 12 de mayo de 1921, recibió aquí la Primera Comunión, formando parte de un grupo de más de cien alumnos del Colegio de Nuestra Señora del Pilar.

Centro de la calle Villanueva Calle Villanueva, 11.

Al día siguiente de la ordenación sacerdotal de los primeros sacer-

dotes del Opus Dei, el 26 de junio de 1944, san Josemaría acudió a este edificio, donde vivía el beato Álvaro del Portillo, y le preguntó si había escuchado a alguna persona en confesión.

"No, Padre", le respondió.

"Pues vas a oír la mía", dijo el fundador, "porque quiero hacer confesión general contigo." Desde entonces, y hasta el final de su vida, el beato Álvaro del Portillo fue confesor de san Josemaría.

Domicilio familiar

Calle Conde de Aranda, 16.

El beato Álvaro del Portillo residió desde 1920 con su familia en el último piso del n.º 16 de la calle Conde de Aranda.

Sus padres, Ramón del Portillo y Pardo (Madrid, 1879-1937) y Clementina Diez de Sollano, tuvieron ocho hijos: Ramón, Francisco, Álvaro, Pilar, José María, Ángel, Teresa y Carlos. Varios pisos más abajo del domicilio familiar vivían dos tías paternas, solteras: Pilar y Carmen del Portillo, que colaboraban en las obras de misericordia de las Damas Apostólicas. Carmen del Portillo le ponderó a san Josemaría las virtudes de su sobrino y ahijado Álvaro, antes de que el fundador le conociera.

La casa se encuentra situada cerca del edificio donde nació, en el actual n.º 79 de la calle de Alcalá (antiguo n.º 75) y donde vivió hasta los seis años. Ese inmueble ha sido muy remodelado.

Parroquia de San Manuel y San Benito

Calle de Alcalá, 83. P.P. Agustinos.

Este templo de estilo neobizantino con planta de cruz griega se construyó entre 1903 y 1910, por iniciativa del empresario catalán Manuel Caviggiali y de su esposa Benita Maurici.

Calle Jenner

Durante su infancia y primera juventud el beato Álvaro del Portillo acudió regularmente a Misa con su familia a esta parroquia. Su madre, Clementina Diez de Sollano, acababa de terminar unos ejercicios espirituales en esta iglesia, cuando falleció en su casa el 10 de marzo de 1955.

Jardín con el monumento a los héroes del Caney y Escuelas de Ingeniería

*Confluencia entre la Avenida
Ciudad de Barcelona y el Paseo
Infanta Isabel.*

En este jardín, que ha sufrido diversas remodelaciones, celebraron el décimo aniversario de

la fundación de la Obra, el 2 de octubre de 1938, el beato Álvaro del Portillo y el siervo de Dios Isidoro Zorzano, uno de los primeros miembros del Opus Dei.

En aquellos momentos el beato Álvaro del Portillo estaba movilizado en Fontanar, un pueblo de Guadalajara, y había viajado a Madrid con permiso de sus superiores militares. Isidoro Zorzano llevaba consigo el Santísimo Sacramento, por privilegio concedido a causa de las circunstancias excepcionales de la Guerra Civil española (1936-1939), y le dio varias Formas Consagradas para que pudiese comulgar durante los días siguientes. Le comunicó además, una certeza que había recibido del Señor: al cabo de diez días, el 12 de octubre, fiesta de la Virgen del Pilar, llegaría hasta la zona de España en la que podría vivir su vida cristiana con libertad, como efectivamente sucedió. Celebraron aquel aniversario con los escasos medios que tenían a su alcance (el rancho que daban en un cuartel cercano), sentados al aire libre, en el entorno que ocupa actualmente este jardín.

Al otro lado del Paseo de la Infanta Isabel, se divisan las escalinatas que conducen hasta la actual sede de la Escuela Técnica Superior de Ingeniería Civil, que se encuentra sobre una colina. El beato Álvaro del Portillo cursó sus estudios en dos edificios próximos a este, situados junto al Observatorio Astronómico Nacional: primero en la Escuela de Ayudantes

Colegio Mayor Moncloa

de Obras Públicas y más tarde en la Escuela de Ingenieros de Caminos. El edificio de la antigua Escuela de Ingenieros de Caminos se conserva aún, en la calle Alfonso XII, junto al Parque del Retiro.

Calle Caracas

Seminario Conciliar de Madrid

Calle San Buenaventura, 9.

El 3 de junio de 1944 el beato Álvaro del Portillo y los siervos de Dios José María Hernández Garnica y José Luis Múzquiz recibieron el diaconado en la capilla de este Seminario, de manos de Casimiro Morcillo, obispo auxiliar de la diócesis.

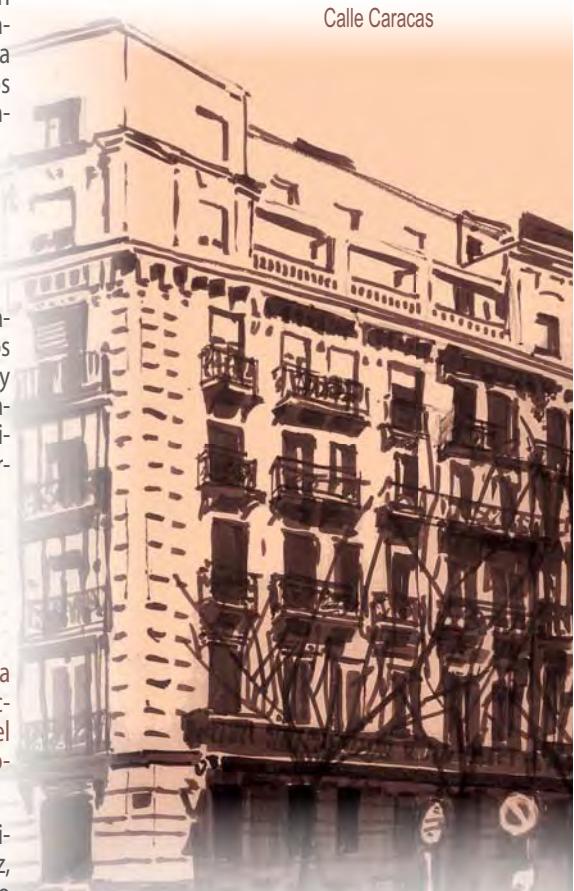
Antiguo cauce del Arroyo del Abroñigal

Actual calle M30.

Durante los años treinta, en la hondonada que ocupa en la actualidad la calle M30, discurría el Arroyo del Abroñigal, que está soterrado casi en su totalidad.

En aquella época, un joven universitario, Manuel Pérez Sánchez, iba con el beato Álvaro del Portillo para llevar alimentos y ayuda a las familias que vivían en el extrarradio de la ciudad, muchas de ellas en poblados de chabolas.

Contaba Pérez Sánchez: "Cuando íbamos al Arroyo del Abroñigal a visitar a una familia, pasábamos por el actual Barrio de la Estrella, que era entonces un campo de trigo y cebada. Fue en ese campo donde le hablé de la Obra y le invité a que fuera a ver al Padre.

Recuerdo entrañablemente aquellas tardes. Álvaro y yo bajábamos por la cuesta de Atocha algún día del fin de semana —habitualmente los domingos— y nos dirigíamos hacia las zonas despobladas donde vivían, en chabolas, las familias que atendíamos. Desde el primer momento comprobé la dedicación de Álvaro por aquellas tareas. Destacaba por su amor y compasión por los niños.

Glorieta Cuatro Caminos

aquellas familias había tenido un altercado y la policía, tras detener a los padres, los había encarcelado. Sus cuatro hijos pequeños habían quedado solos, abandonados en la chabola. Los pobres chicos —uno tenía solo un año— estaban sin comida y titilando de frío.

En vista de la situación, nos los llevamos a la comisaría, a la sección de Protección de Menores. Pero nos dijeron que era domingo y estaba cerrado; que esperásemos al lunes. Regresamos de nuevo con los chicos a las chabolas, le dimos dinero a un vecino para que les diera de comer hasta el día siguiente, y el lunes los llevamos de nuevo a la comisaría.

El comisario nos dijo que no quería hacerse cargo de los niños, porque no era su problema. No estábamos dispuestos a dejar abandonadas a aquellas criaturas, pasando hambre y frío en una chabola, así que le dije:

—Mire usted, señor comisario: si no resuelve el caso, dejamos los niños aquí y nos vamos.

Al oír esto, recapacitó y nos dio unos volantes para ingresarlos en el asilo de Santa Cristina, que estaba en la Ciudad Universitaria. Nos dirigimos hacia allá. Algunos de los niños eran tan pequeños que no sabían andar. Tengo grabada en la memoria la imagen de Álvaro, con uno de aquellos pobres niños entre los brazos, por las calles de Madrid, dirigiéndose al Asilo".

Un domingo fuimos a la orilla del Arroyo del Abroñigal, en el Puente de Vallecas, que entonces pertenecía al pueblo de Vallecas, para visitar a unas familias que vivían en unas chabolas. La zona era conocida como *el Tejar de Sixto*. Una de

Parroquia de San Ramón

Nonato

Calle Melquíades Biencinto, 10.

El beato Álvaro del Portillo colaboró con esta parroquia durante los años treinta, dando catequesis y proporcionando alimentos a las familias pobres del lugar, por medio de las Conferencias de San Vicente de Paúl.

El domingo 4 de febrero de 1934, al terminar una clase de catecismo en esta parroquia junto con otros amigos, sufrió una violenta agresión por el hecho de ser católico. Un buen número de personas esperaban a los catequistas en la calle para golpearles. Muchos de ellos resultaron heridos y la noticia se publicó en la prensa. Ante la agresión, el beato Álvaro del Portillo comenzó a correr en dirección al metro, pero los atacantes le alcanzaron y le dieron un fortísimo golpe con una llave inglesa en la cabeza. Se libró de una muerte casi segura porque siguió corriendo y logró alcanzar uno de los vagones, segundos antes de que cerrara sus puertas.

Colegio Retamar

Calle Pajares, 22.

Pozuelo de Alarcón.

Este colegio, obra corporativa del Opus Dei, situado en Pozuelo de Alarcón, a 14 kilómetros del centro de Madrid, abrió sus puertas el 10 de octubre de 1966. El beato Álvaro del Portillo tuvo aquí dos encuentros de catequesis con mi-

les de personas: el 9 de septiembre de 1983 y el 24 de noviembre de 1993.

Monasterio del Escorial

El Escorial.

Agustinos de El Escorial.

Este enclave monumental y artístico está ligado a la preparación inmediata al sacerdocio del beato Álvaro del Portillo. Desde el 13 al 20 de mayo de 1944, san Josemaría

Calle Atocha

predicó un retiro a los tres ordenandos —el beato Álvaro del Portillo y los siervos de Dios José María Hernández Garnica y José Luis Múzquiz— en este monasterio, en una zona que había utilizado en el siglo XIX san Antonio María Claret. Durante esos días el fundador les alentó para que fueran siempre “alegres, doctos, sacrificados, santos, olvidados de vosotros mismos”.

La Granja de San Idelfonso. Molinoviejo. Segovia

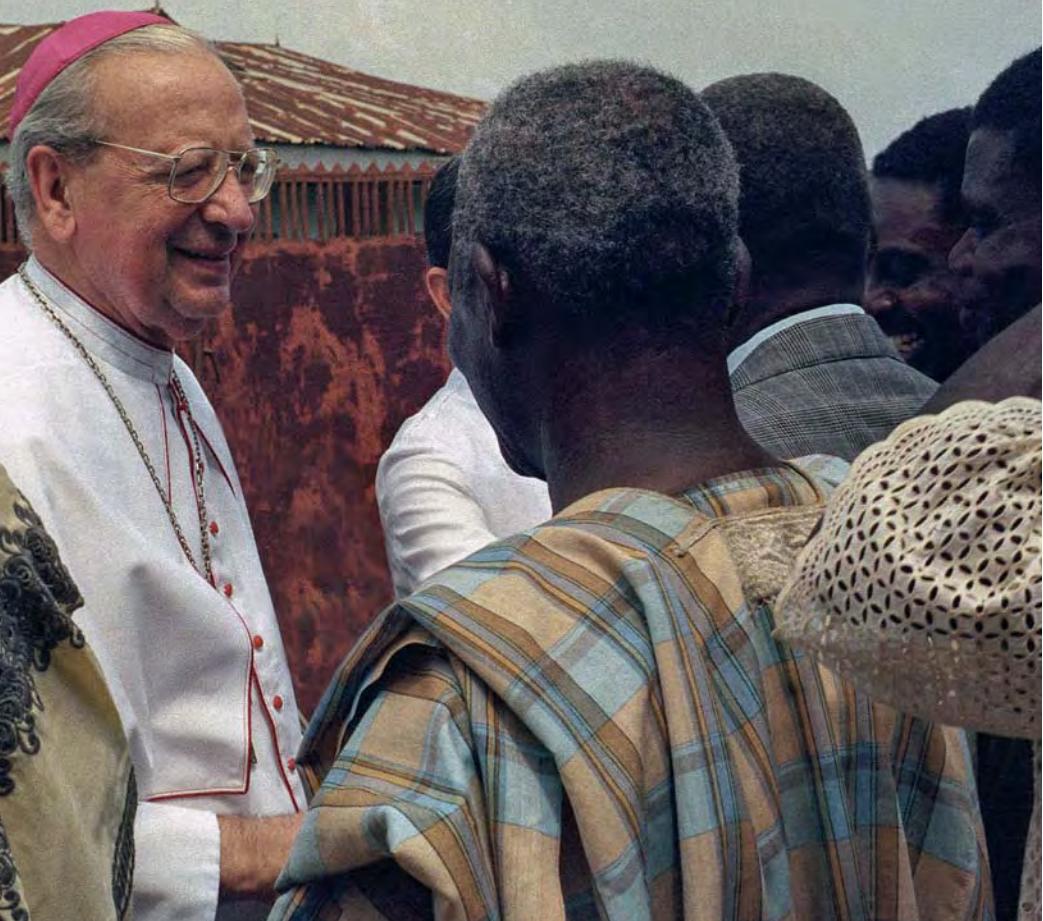
La Granja. En esta localidad pasó algunos veranos la familia del Portillo, en una casa de la calle de la Reina.

Molinoviejo. El beato Álvaro del Portillo residió en diversas ocasiones en esta casa de retiros cercana a Ortigosa del Monte.

Segovia. Estuvo muchas veces en esta ciudad. En una ocasión fue a visitar a su tía Carmen, que llevaba muchos años enferma y casi sin poder pronunciar una palabra, a causa de una enfermedad. Al ver a su sobrino Álvaro recobró por unos momentos la conciencia. Tras una breve conversación, el beato Álvaro del Portillo tuvo tiempo de darle una bendición sacerdotal antes de que recayera de nuevo. No volvió a recobrar la lucidez y falleció poco tiempo después.

José Miguel Cejas.

Projectes Harambee

PROJECTES HARAMBEE

Durant els seus anys al capdavant de l'Opus Dei, Mons. Álvaro del Portillo va impulsar l'engegada de nombroses iniciatives socials i educatives als cinc continents, bona part en favor de les persones més necessitades.

Durant un viatge a Kenya, el 1989, Mons. Álvaro va tenir notícia d'una expressió que s'utilitza en aquest país quan es necessita que tothom ajudi en una determinada tasca: "Harambee!", que podria traduir-se com "Som-hi!". En una trobada a Nairobi, Mons. Del Portillo comentava: "Sé que empreu aquest "harambee" per a tantes coses materials: per fer una escola, per construir una església: uns hi contribueixen amb diners, altres amb maons, cadascun amb allò que té". En memòria d'aquestes paraules, l'any 2002 —amb motiu de la canonització de sant Josepmaria Escrivà de Balaguer, fundador de l'Opus Dei—, es va donar vida a l'associació **Harambee**.

Harambee promou projectes de desenvolupament a Àfrica i activitats de comunicació i sensibilització sobre Àfrica a la resta del món; té, entre d'altres, l'objectiu d'aprofundir en el coneixement de la cultura africana i de difondre els valors, les qualitats i les possibilitats de futur d'aquest continent.

Harambee treballa en la difusió de la realitat africana més enllà dels estereotips, posant en relleu les dificultats però també els èxits i les experiències de tants africans que cada dia s'esforcen en la construcció d'una societat millor. Amb aquesta finalitat, cada any tenen lloc en diversos països esdeveniments, fòrums, concursos i trobades, a més de les activitats per finançar les iniciatives que **Harambee** promou a l'Àfrica.

Amb motiu de la beatificació de Mons. Álvaro del Portillo, el 2014 **Harambee** desenvolupà projectes en quatre institucions que van néixer per l'impuls del nou beat.

1 Nigèria

Pavelló maternoinfantil
al "Niger Hospital
and Diagnostic Centre"

Ens promotor

El *Niger Foundation Hospital and Diagnostic Centre NFH* va iniciar les seves prestacions l'any 1990, amb l'objectiu de contribuir a millorar la situació sanitària de la població d'Enugu, a Nigèria. Actualment l'hospital ofereix els serveis següents: consultes mèdiques, diagnòstics, serveis terapèutics, radiologia i ànalisis clíniques.

www.nfh.org.ng

Descripció

L'assistència sanitària a Nigèria, que té una alta taxa de natalitat, és molt escassa. Entre els problemes més greus es troben la manca d'infraestructures i d'equips mèdics, al costat de la minsa preparació dels agents sanitaris en intervencions quirúrgiques: cada any, més de 7 milions de pacients sotmesos a intervenció quirúrgica pateixen després altres complicacions.

Beneficiaris

El projecte s'adreça als habitants d'Ezeagu, àrea rural de 200.000 habitants, on es troba l'hospital. Aquest també és accessible a la població d'Enugu, metròpoli que supera el milió d'habitants. Al Niger Hospital el 2013 s'han atès 3.922 visites prenatales. Amb la creació de la secció maternoinfan-

til es podrà triplicar el nombre de persones assistides.

Contribució d'Harambee

El projecte descrit té un cost de 500.000 euros.

2 Costa d'Ivori

Eradicar la malnutrició
a l'àrea de Bingerville

Ens promotor

L'*Association pour le Développement Social et Culturel-ADESC* va ser constituïda el 1984, a Abidjan, amb l'objectiu de millorar les condicions de vida dels habitants de la regió de Bingerville. D'aleshores ençà, gràcies a la construcció el 1998 del Centre Rural Ilomba, es porta a terme una atenció sanitària, companyes contra la malnutrició infantil, cursos de formació en higiene i nutrició per a les mares i formació professional especialitzada. També s'imparteixen cursos d'alfabetització i activitats per prevenir l'abandonament escolar.

www.ilombacotedivoire.blogspot.it

Descripció

Els darrers anys, Costa d'Ivori ha patit una contínua inestabilitat: a la guerra civil de 2002 s'hi va sumar una greu crisi per la pèrdua de capacitat exportadora del cafè i cacau, pilars de l'economia ivoriana. Com a conseqüència, s'ha registrat un greu deteriorament de les condicions de vida de la població, en particular en zones rurals com

Bingerville, de clima humit tropical i amb greu manca d'infraestructures. Per alleujar aquesta situació el projecte es proposa: una campanya contra la malnutrició, l'atenció mèdica de 4.800 persones, la formació en higiene i nutrició mitjançant cursos per a 500 dones i l'adquisició d'un vehicle per poder realitzar visites mèdiques a domicili. A més, per millorar les condicions de vida de les dones de la regió, s'impartiran cursos de formació professional que les preparin per aconseguir recursos propis, i cursos d'ensenyament secundari per a 25 joves.

Beneficiaris

Les famílies de Bingerville, especialment les dones joves. Els beneficiaris directes seran 5.500 amb un impacte immediat sobre 14.000 habitants de la zona.

Contribució d'Harambee

Aquests projectes tenen un cost de 100.000 euros.

③ República Democràtica del Congo

Ambulatoris a l'àrea perifèrica de Kinshasa:
Eliba, Kimbondo i Moluka

Ens promotor

El *Centre Congolais de Culture de Formation et Développement* va donar vida el 1991 al Centre hospitalari Monkole, a Kinshasa, a la regió de Mont-Ngafula. Actualment l'Hospital, amb l'*ISSI* (*Institut Supérieur en Sciences Infirmières*), atén més de 80.000 pacients l'any, dels quals 48.000 són dones i el 70% viuen en condicions d'extrema pobresa.

www.monkole.cd / www.issisfax.rns.tn

Descripció

La ciutat de Kinshasa té una població de 10 milions d'habitants,

que s'alimenten, majoritàriament, de productes agrícoles bàsics. Al país, el 74% de la població està mal alimentada i el 80% viu per sota del llindar de la pobresa. El fràgil estat de salut generalitzat demanda uns serveis sanitaris que el sistema públic no està en condicions d'afrontar, per manca de recursos, infraestructures i personal capacitat. Davant tal emergència, Monkole i l'ISSI responen oferint 4 serveis mèdics generals: maternitat, pediatria, medicina interna i cirurgia, mitjançant un establiment hospitalari central i tres ambulatoris mèdics (Eliba, Kimbondo i Moluka), en zones perifèriques de difícil accés, i programes de formació per a metges, infermeres i ajudants.

Beneficiaris

- 10.000 nens a l'any en els tres ambulatoris.
- 2.000 dones en consultes prenatales i pediàtriques.

- 35.000 pacients en els tres ambulatoris.
- 200 noves infermeres.
- Cursos d'especialització per a 75 infermeres.
- 150 beques d'estudi per a infermeres.

Contribució d'Harambee

Aquests objectius tenen un cost de 500.000 euros.

4 Beques d'estudi a Roma per a sacerdots africans

Ens promotor

La Universitat Pontificia de la Santa Creu neix del desig de sant Josepmaria d'impulsar a Roma un centre superior d'estudis eclesiàstics al servei de tota l'Església.

El 1984, el seu successor Álvaro del Portillo, amb la benedicció de Joan Pau II, va complir el desig de sant Josepmaria, inaugurant el Centre Acadèmic Romà, que el 1998 va quedar configurat com a Universitat Pontificia.

La Universitat Pontificia de la Santa Creu actualment està formada per les facultats de Teologia, Dret Canònic, Filosofia i Comunicació Social Institucional; també és part essencial de la universitat l'Institut Superior de Ciències Religioses de l'Apollinare. Nombrosos bisbes de tot el món envien a Roma sacerdots i seminaristes de les respectives diòcesis, amb el desig que hi rebin una profunda formació científica i espiritual.

www.pusc.it

Descripció

Amb una beca de 13.500 euros anuals, un alumne pot sufragar els costos de les taxes acadèmiques, els llibres, l'allotjament, l'alimentació i l'assistència sanitària.

Beneficiaris

Es tracta de facilitar la formació de sacerdots i seminaristes de diòcesis d'Àfrica, que no podrien accedir als estudis eclesiàstics per manca de recursos. La Universitat Pontificia de la Santa Creu permet als alumnes procedents d'aquestes —i altres— àrees geogràfiques, viure i comprendre la història del Cristianisme al costat del Sant Pare i al servei de l'Església universal.

Contribució d'Harambee

Aquest projecte té un cost de 100.000 euros per a beques.

Selecció de textos de la predicació del beat Álvaro del Portillo

PREDICACIÓ DEL BEAT ÁLVARO DEL PORTILLO

En el decret per a la promulgació de les virtuts heroiques s'apliquen a Mons. Álvaro del Portillo les paraules de la Sagrada Escriptura vir fidelis multum laudabitur (Pr 28, 20). En efecte, la vida d'Álvaro ha estat de fidelitat a Déu, a l'Església i a l'Opus Dei, en un servei continuat a totes les ànimes. Aquest aspecte es va evidenciar especialment a partir del traspàs de sant Josepmaria, el 26 de juny de 1975, i de la seva elecció com el seu primer successor al capdavant de l'Obra: en aquests 19 anys es va dedicar a repetir els ensenyaments del fundador. A continuació hi ha una selecció de textos d'Álvaro del Portillo en el seu castellà original, on ens fa present la crida universal a la santedat, el camí per a conèixer i identificar-nos amb Crist, l'alegria de la fe i la força de la caritat viscudes enmig del món.

1 CRIDATS A SER SANTS

¡Jesús nos quiere santos!

¡Jesús nos quiere santos! Este es el mensaje que con fuerza inagotable y durante más de cincuenta años, hizo resonar Monseñor Escrivá de Balaguer, altavoz de Cristo; mensaje que alcanza los corazones de jóvenes y de ancianos, y que el Vaticano II ha renovado para los hombres y mujeres de nuestro tiempo, que aunque parecen afanarse persiguiendo solo ideales pasajeros, tienen en el fondo un hambre insaciable de Dios, y a Dios buscan aun cuando no lo saben.

Homilia en un aniversari del traspàs de sant Josepmaria, 26-VI-1982. Publicada a "Una vida para Dios", Rialp, Madrid, 1992, pàg. 214-215.

Los fieles laicos y la misión de la Iglesia

Id y enseñad a todas las gentes, bautizándolas en el nombre del Padre y del Hijo y del Espíritu Santo, enseñándoles a guardar todo lo que os he mandado. Yo estaré con vosotros hasta el fin del mundo (Mt 28, 19-20). Son palabras que traen a nuestra memoria las pronunciadas por Jesús en la Última Cena —*como Tú me enviaste al mundo, así los he enviado Yo al mundo* (Jn 17, 18)—, de las que el Concilio Vaticano II ha hecho el siguiente comentario: «Este mandato solemne de Cristo de anunciar la verdad salvadora, la Iglesia lo ha recibido de los Apóstoles con el encargo de llevarlo hasta el fin de la tierra» (*Lumen gentium*, n. 17).

Cuando se habla de la misión de la Iglesia, se corre el riesgo de pen-

sar que es algo que corresponde a quienes hablan desde el altar. Pero la misión que Cristo encomienda a sus discípulos ha de ser llevada a cumplimiento por todos los que constituyen la Iglesia. Todos, cada uno según su propia condición, han de cooperar de modo unánime en la común tarea (cf. *Ibid.*, n. 30).

*Meditació escrita el 1989.
Publicada a "Catholic Familyland",
Issue XXVII, 1998, pàg. 11-14.*

Santos como hijos de Dios en Cristo

San Pablo escribe que *al llegar la plenitud de los tiempos, envió Dios a su Hijo, nacido de mujer (...), para que recibiésemos la adopción de hi-*

jos. Y porque sois hijos, envió Dios a nuestros corazones el Espíritu de su Hijo, que clama: ¡Abba, Padre! (Ga 4, 4-6). ¡Qué palabras tan profundas! Para revelarnos el misterio de nuestra filiación divina, el Apóstol nos habla del Padre que envía a su Hijo Unigénito, del Hijo que se hace hombre como nosotros, del Espíritu Santo que vive en nuestros corazones, y de Santa María. Nos asegura que por la Encarnación del Hijo —por Él— hemos sido elevados nosotros a la condición de hijos de Dios, con Él y en Él. De este modo, si queremos saber cómo hemos de actuar, cuál ha de ser la conducta de un hijo de Dios, debemos dirigir nuestros ojos a Cristo y seguir sus huellas (1 Pe 2, 21): imitarle.

Debemos considerar que nuestra condición de hijos adoptivos no se queda en un título exterior, y que imitar a Cristo no consiste solo en adquirir un cierto parecido externo con Él. Este privilegio, que Jesús nos ha ganado, entraña mucho más; por eso, añade con vigor el Apóstol que *envió Dios a nuestros corazones el Espíritu de su Hijo, que clama: ¡Abba, Padre! (Ga 4, 6)*. Nos encontramos verdaderamente ante un gran misterio, con el digno papel de protagonistas. Meditadlo frecuentemente: si el mismo Espíritu Santo, el vínculo de unión entre el Padre y el Hijo, habita en nosotros, entonces somos realmente *hijos de Dios*, estamos unidos a Cristo: vivimos en Cristo.

Somos *ipse Christus*, el mismo Cristo, que estamos *identificados*

con Él. Y, en consecuencia, hemos sido llamados para tratar a Dios con confianza de hijos, y Él mismo quiere que le invoquemos tiernamente *Abba!, ¡Padre!*, que nos abandonemos en Él, que convirtamos toda nuestra jornada en un diálogo de amor, de petición, de alabanza.

Carta pastoral, 24-I-1990.

¿Por qué aparecen llenos de paz los santos, aun en medio del dolor, de la deshonra, de la pobreza, de las persecuciones? La respuesta se dibuja bien clara: porque procuran identificarse con la Voluntad del Padre del Cielo, imitando a Cristo; porque ante lo agradable y ante lo desagradable, ante lo que requiere poco esfuerzo y ante lo que quizás exige mucho sacrificio, deciden ponerse en la presencia de Dios y afirmar con clara actitud: «¡Loquieres, Señor?... ¡Yo también lo quiero!» (*Camí*, n. 762). ¡Ahí está la raíz de la eficacia y la fuente de la alegría!

Carta pastoral, 1-V-1987.

La acción del Espíritu Santo

En la vida sobrenatural —la enseñanza viene de san Pablo— *nadie puede decir Señor Jesús, sino en el Espíritu Santo* (1 Co 12, 3): no somos capaces de llevar a cabo la más pequeña acción, con alcance eterno, sin la ayuda del Paráclito. Él nos empuja a clamar *Abba, Pater!*, de manera que paladeemos la realidad de nuestra filiación divina. Él, como Abogado, nos defiende en las batallas de la vida interior; es el

Enviado que nos trae los dones divinos, el Consolador que derrama en nuestras almas el *gaudium cum pace*, la alegría y la paz que hemos de sembrar por el mundo entero.

Carta pastoral, 1-V-1986.

Santos en la Iglesia: la familia de los hijos de Dios

Omnis, cum Petro, ad Iesum per Mariam! Estas pocas palabras resumen el itinerario que hemos de seguir para ser santos y corredores con Cristo. Recordad las

palabras de Jesús: *Yo, cuando sea levantado sobre la tierra, todo lo atraeré a mí* (Jn 12, 32): atraeré todas las cosas, todos los hombres; y nos atrae hacia Sí unidos *todos con Pedro*, en la Iglesia. Considerad lo que sucedió en Pentecostés. Por el ministerio de Pedro y de los demás Apóstoles, una muchedumbre de todos los pueblos y lenguas recibió, con el Bautismo, el don del Espíritu Santo; y ese día se incorporaron a la Iglesia unas tres mil almas (cf. Hch 2, 38-41). ¿Veis? El Paráclito, que es Quien nos atrae a Cristo para identificarnos con Él, nos incorpora a la familia de los hijos de Dios, en la que el Romano

Pontífice, Sucesor de Pedro, es el Padre común. Nunca profundizaremos bastante en esta inmensa maravilla, y nunca podremos agradecer acabadamente a nuestro Dios que se haya dignado hacer-nos partícipes de la vida divina de la Santísima Trinidad, elevándonos a la condición de «hijos en el Hijo» (*Gaudium et spes*, n. 22).

Carta pastoral, 1-VIII-1991.

Servir a la Iglesia

La barca de Pedro, tantas veces azotada por los vientos y las tempestades, no puede hundirse porque Jesucristo va en ella. La nave de Pedro es la de Jesús, el Hijo de Dios vivo. Y nosotros hemos de servir a la Iglesia Santa con toda nuestra alma, porque Cristo nos ha llamado para que ayudemos a la edificación de su Iglesia. Esa construcción la lleva adelante el Señor con la correspondencia y la colaboración de todos los cristianos, pero es Jesucristo quien acrecienta constantemente su Cuerpo místico, su Pueblo elegido.

Homilia, 2-V-1988.

Publicada a "Romana" IV (1988), pàg. 101.

Unión al Papa

Vamos a decirle al Señor que sí, que queremos ser fieles. Esta lealtad nos llevará a no separarnos del cimiento, de Pedro, porque entonces el templo de Dios que es cada uno de nosotros se arruinaría. Es imprescindible la unión con la Per-

sona y el Magisterio del Romano Pontífice, Sucesor de san Pedro y Vicario de Cristo en la tierra. Por eso amamos al Papa, sea quien sea, y nos gusta manifestarle cariño humano y sobrenatural. Permanecer unidos al Papa es el único modo de ser fieles a las palabras de Nuestro Señor, que ha asegurado: *super hanc petram ædificabo Ecclesiæ meam*. Es Cristo quien edifica la Iglesia —y nosotros con Él— por medio del Espíritu Santo, pero sobre el fundamento que Él mismo ha puesto. No hay más camino que actuar siempre *cum Petro et sub Petro*, en unión con el Papa y sujetos a su autoridad.

Homilia, 2-V-1988.

Publicada a "Romana" IV (1988), pàg. 101.

para cada uno de nosotros —la santificación— y sus amorosas exigencias, que esperan una respuesta de totalidad: la entrega firme y plena de nuestra vida.

Carta pastoral, 1-XI-1987.

2 SEGUIR CRIST

Vida de oración

Diálogo con el Señor: en esto han de traducirse nuestros ratos de oración mental. Una conversación de enamorados, en la que no puede haber lugar para la desgana o para las distracciones. Un coloquio que se aguarda con impaciencia, al que se acude con hambres de conocer mejor a Jesús y de tratarle. Una charla que se desarrolla con delicadezas de alma enamorada, y que se concluye con renovados deseos de vivir y trabajar solo para el Señor.

En esos momentos, con la ayuda de la gracia, redescubrimos plenamente la Voluntad de Dios

Conocer y vivir el Evangelio

Contempla sin cansarte, hijo mío, ese establo pequeño, miserable, lleno de pobreza; jun establo sometido a los vientos y a las lluvias, fabricado para los animales! Ahí, en ese desnudo lugar y sobre el pesebre, envuelto en pañales, encontramos a Nuestro Señor Jesús, al que proclamamos *Deum de Deo, lumen de lumine* (Credo de la Missa). Lo adoramos como *Deum*, porque lo es; lo adoramos en este momento *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero* (*ibid.*). Si hubiera querido, podría haber nacido en un palacio, rodeado de riquezas, donde no le faltase nada. En Belén carece de

pax hominibus bonæ voluntatis (Lc 2, 14), la paz que el Señor desea que llegue para todos, pero que la alcanzan solamente los hombres de buena voluntad. Te recuerdo estas palabras para que tú y yo hagamos propósitos de fomentar la voluntad buena de acercarnos a Nuestro Señor, de aprender de Él, de imitarle, de servirle, de adorarle, de amarle.

*Meditació en la solemnitat
del Naixement del Senyor, 25-XII-1976.*

La Pasión del Señor

Contemplemos a Jesús en el Huerto de los Olivos, miremos cómo busca en la oración la fuerza para enfrentarse a los terribles padecimientos, que Él sabe tan próximos. En aquellos momentos, su Humanidad Santísima necesitaba la cercanía física y espiritual de sus amigos; y los Apóstoles le dejan solo: *¡Simón!, ¿duermes? ¿No has podido velar una hora?* (Mc 14, 37). Nos lo dice también a ti y a mí, que tantas veces hemos asegurado, como Pedro, que estábamos dispuestos a seguirle hasta la muerte y que, sin embargo, a menudo le dejamos solo, nos dormimos. Hemos de dolernos por estas deserciones personales, y por las de los otros, y hemos de considerar que abandonamos al Señor, quizás a diario, cuando descuidamos el cumplimiento de nuestro deber profesional, apostólico; cuando nuestra piedad es superficial, ramplona; cuando nos justificamos porque humanamente sentimos el peso y la fatiga; cuando nos fal-

todo; no cuenta más que con dos tesoros: su Madre, que será la única joya que le quedará al morir en la Cruz, para entregárnosla, y José. ¡Cuánto amaba Nuestro Señor Jesús a su padre nutricio José!

Esto es lo que posee, aquellos dos amores y unos pañales. Luego, unos pobrecitos pastores le adorarán porque el ángel les anunció que había nacido el Salvador. Inmediatamente después, toda la milicia angélica canta el *Gloria in altissimis Deo et in terra*

ta la divina ilusión para secundar la Voluntad de Dios, aunque se resistan el alma y el cuerpo.

Después del prendimiento en Getsemaní, acompañamos a Jesús a casa de Caifás y presenciamos el juicio —parodia blasfema— ante el Sanedrín. Abundan los insultos de los fariseos y levitas, las calumnias de los falsos testigos, bofetadas como aquella, cobarde, del siervo del Pontífice, y suenan de forma sobrecogedora las negaciones de Pedro: ¡qué dolor el de nuestro Jesús, y qué lecciones para cada uno de nosotros! Luego, el proceso ante Pilatos: aquel hombre es cobarde; no encuentra culpa en Cristo, pero no se atreve a pechar con las consecuencias de un comportamiento honrado. Primero busca una estrategia: ¿a quién dejamos libre, a Barrabás o a Jesús? (cf. Mt 17, 17); y cuando le falla este expediente, ordena que sus soldados torturen al Señor, con la flagelación y la coronación de espinas.

Carta pastoral, 1-IV-1987.

La Confesión

Más de una vez, el Santo Padre Juan Pablo II me ha comentado que en el Opus Dei tenemos «el carisma de la Confesión», una particular gracia de Dios que nos impulsa a procurar que las almas se acerquen a la Penitencia y, en el caso de los sacerdotes, a dedicarse generosamente a la administración de este sacramento. Hay una razón profunda para que sea así. El espíritu de la Obra nos conduce

a saborear la paternidad de Dios: una paternidad infinitamente misericordiosa, porque perdonar es característica propia de los padres (cfr. Santo Tomás, *Summa Theologiae*, I, q.21, a.3, c.). Acudir con piedad filial al perdón de Dios forma parte de la entraña de nuestra relación con el Señor. Os consta que los actos de contrición suponían para nuestro Padre [san Josemaría] una devoción muy importante, y también por eso amaba tanto, y nos enseñó a querer, el Sacramento de la Penitencia, donde se nos ofrece todo el perdón y la misericordia divinas, porque «no hay mejor acto de arrepentimiento y de desagravio que una buena Confesión» (febrero de 1972).

Carta pastoral, 9-I-1993.

Ante nuestras caídas y pecados, la misericordia divina nos sale al encuentro, especialmente en el sacramento de la paz y la reconciliación, el sacramento de la Penitencia. Acercaos a la Confesión siempre que lo necesitéis, para limpiaros de vuestros pecados y recuperar la gracia de Dios, y poder así recibir la Sagrada Eucaristía, donde «se contiene todo el bien espiritual de la Iglesia, a saber, Cristo mismo, nuestra Pascua y Pan vivo por su carne, que da la vida a los hombres» (Presbyter-

orum ordinis, n. 5). Acercaos también al sacramento de la Penitencia, y frecuentemente, aunque no tengáis conciencia de pecado grave, porque en la Confesión vuestra alma se fortalecerá para combatir con alegría las batallas de la paz, para la gloria de Dios y la salvación de las almas.

Homilia en la vigilia d'oració de l'Any internacional de la joventut, 30-III-1985. Publicada a "Romana" I (1985), pàg. 62-63.

Conocerse bien: el examen

Esta es la lucha nueva que yo os propongo para el resto de nuestra vida: *hacer a conciencia el examen de conciencia*. Entended esta lucha como exigencia de Amor, porque el examen es el paso previo y el punto de partida cotidiano para encendernos más en el amor a Dios con realidades —obras— de entrega. Cuidar esta norma [de piedad cristiana], procurando cumplirla con profundidad, impide que en nuestra alma arraiguen los gérmenes de la tibieza y nos facilite vivir lejos de las ocasiones de pecar.

Si de veras pretendemos conseguir esa limpieza de corazón, que nos llevará a ver a Dios en todo, necesitamos tomar muy en serio el examen diario de nuestra alma. Quien se contentara con una visión rutinaria, superficial, acabaría deslizándose, por el plano inclinado de la negligencia y de la pereza espiritual, hacia la tibieza, esa miopía del alma que

prefiere no discernir entre el bien y el mal, entre lo que procede de Dios y lo que procede de nuestras propias pasiones o del diablo.

Carta pastoral, 8-XII-1976.

Sinceridad

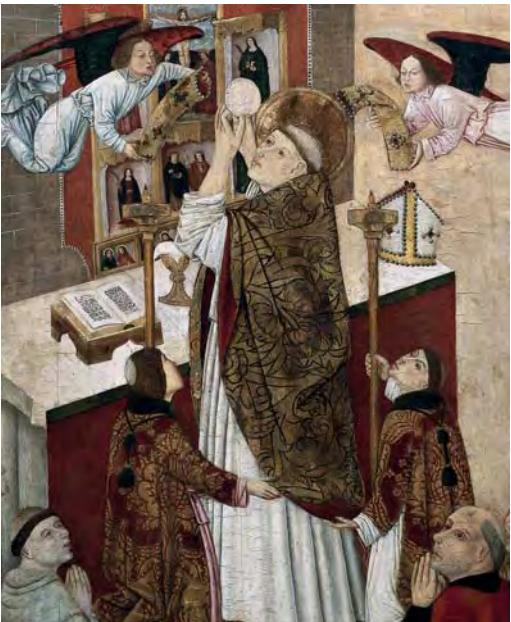
Al examen hemos de ir a individuar las causas de nuestras acciones y de nuestras omisiones, a descubrir con valentía los motivos y las ocasiones que nos apartan, poco o mucho, de la intimidad con Jesucristo. Nos detendremos, ante el Señor, con el fin de indagar cuáles son los medios que hemos de poner para adquirir una virtud o para desterrar un hábito defectuoso.

Carta pastoral, 8-XII-1976.

La Misa, centro y raíz de la vida del cristiano

Un alma de fe reconoce en el Sacrificio del altar el portento más extraordinario que se lleva a cabo en este mundo nuestro. Asistir a la Misa —para los sacerdotes, celebrarla—, significa tanto como desligarse de los lazos caducos de lugar y de tiempo, propios de nuestra condición humana, para situarnos en la cima del Gólgota, junto a la Cruz donde Jesús muere por nuestros pecados, participando activamente en su Sacrificio redentor.

¿Cómo nos habríamos comportado, si hubiéramos tenido la gracia de acompañar a Cristo en aquellas horas amargas, junto a la Santísima Virgen, san Juan y las

santas mujeres, sabiendo que se cumplía la liberación del género humano, la redención de nuestras almas y de nuestros cuerpos? Sin duda, habríamos buscado una unión intensa e inmediata con nuestro Redentor, en la adoración, en la acción de gracias, en la reparación y en la impetración que, durante aquellos momentos, Jesucristo presentaba a Dios Padre por nosotros.

Carta pastoral, 1-IV-1986.

Nuestra vida y la Misa

La Misa es «centro»; debe ser, por tanto, el punto de referencia de cada uno de nuestros pensamientos y de cada una de nuestras acciones. Nada ha de desarrollar-

se en la vida tuya al margen del Sacrificio eucárstico. En la Misa encontramos el Modelo perfecto de nuestra entrega. Allí está Cristo vivo, palpitante de amor. En aparente inactividad, se ofrece constantemente al Padre, con todo su Cuerpo Místico —con las almas de los suyos—, en adoración y acción de gracias, en reparación por nuestros pecados y en impetración de dones, en un holocausto perfecto e incesante. Jesús Sacramentado nos da un impulso permanente y gozoso a dedicar la entera existencia, con naturalidad, a la salvación de las almas.

Carta pastoral, 1-IV-1986.

Corredentores en la Misa

Si toda nuestra existencia debe ser corredención, no me olvides que en la Santa Misa adquiere tu vida esa dimensión corredentora, ahí

toma su fuerza y se pone especialmente de manifiesto. Por eso, la Misa es la «raíz» de la vida interior. Hemos de estar bien unidos a esa raíz, y esto depende también de nuestra correspondencia. De ahí que nuestra entrega vale lo que sea nuestra Misa, te concreto, parafraseando a nuestro Padre [san Josemaría]; nuestra vida es eficaz, sobrenaturalmente hablando, en la medida de la piedad, de la fe, de la devoción con que celebramos o asistimos al Santo Sacrificio del Altar, identificándonos con Jesucristo y sus afanes redentores. En el Santo Sacrificio, en efecto, recuperaremos las fuerzas gastadas en la lucha cotidiana, y nos colmamos de deseos de santidad y de apostolado.

Carta pastoral, 1-IV-1986.

Comenzar y recomenzar

Acudamos al Señor para ser fuertes. En la pelea espiritual que hemos de sostener, a veces venceremos y a veces seremos vencidos. Pero todos hemos de luchar, llenos de esperanza. Nadie puede desertar de esta guerra interior, personal: en la vida del alma, quien no pelea es un vencido; en cambio, quien recomienza una vez y otra, gana siempre. En Roma, cerca del Puente Milvio, donde Constantino venció aquella batalla que señaló el fin de las persecuciones contra los cristianos y el principio de una nueva era para la Iglesia, hay una inscripción sobre un arco, que reza: *Victores victuri*, los que vencen serán vencedores.

Hijo mío, hija mía: tú, a pesar de tus derrotas, si cada vez reanudas la pelea, con la ayuda de Dios te llamarás vencedor, vencedora. Al Señor le basta con esa buena voluntad nuestra, para darnos graciosamente la corona.

Homilia, Santuari de Nostra Senyora de Torreciutat (Osca), 24-VII-1988.

La esperanza del cristiano

Possumus! (Mc 10, 39), ¡podemos! Podemos ser santos, a pesar de nuestras miserias y pecados, porque Dios es bueno y todopoderoso, y porque tenemos por Madre a la misma Madre de Dios, a la que Jesús no puede decir que no.

Vamos a llenarnos de esperanza, de confianza: a pesar de nuestras pequeñeces, ¡podemos ser santos!, si luchamos un día y otro día, si purificamos nuestras almas en el sacramento de la Penitencia, si recibimos con frecuencia el Pan vivo que ha bajado del Cielo (cf. Jn 6, 41), el Cuerpo y la Sangre, el Alma y la Divinidad de Nuestro Señor Jesucristo, realmente presente en la Sagrada Eucaristía.

Y cuando llegue el momento de rendir nuestra alma a Dios, no tendremos miedo a la muerte. La muerte será para nosotros un cambio de casa. Vendrá cuando Dios quiera, pero será una liberación, el principio de la Vida con mayúscula.

Homilia en la solemnitat de l'Assumpció de la Mare de Déu. Santuari de Nostra Senyora de Torreciutat (Osca), 15-VIII-1989.
Publicada a "Romana" V (1989), pàg. 243.

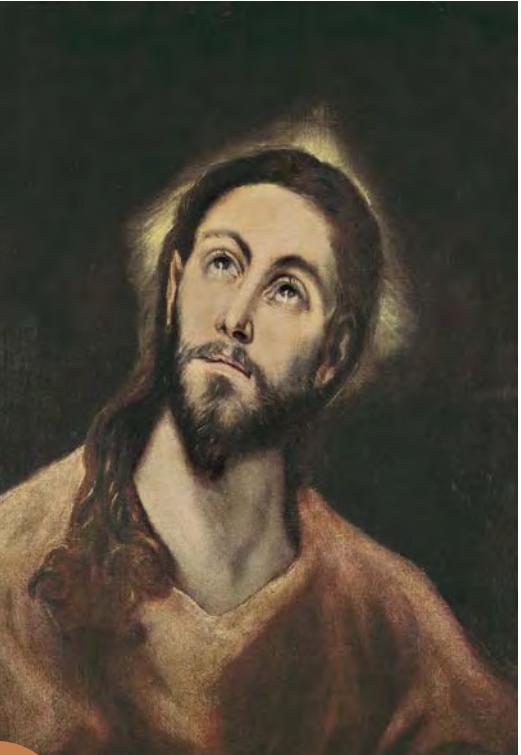

De la mano maternal de la Virgen

Dirijámonos a la Madre de Dios con filial confianza, y Ella nos conducirá hasta su divino Hijo. *Omnis cum Petro ad Iesum per Mariam:* así recorreremos un camino que pasa necesariamente por el amor a la Iglesia y al Papa. Dejemos en sus manos nuestra plegaria —que quiere ser universal como el Corazón de Jesús—, pidiendo por

el Romano Pontífice, por los obispos y sacerdotes, por todos los demás fieles cristianos, por todos los hombres y todas las mujeres, especialmente por quienes experimentan con mayor agudeza el dolor y el sufrimiento. Que todos nosotros, guiados por la mano maternal de la Virgen Inmaculada, avancemos por el camino seguro que lleva a la vida eterna, aquel que Dios ha preparado para los que le aman (cf. 1 Co 2, 9).

*Homilia en la solemnitat de la Immaculada Concepció de Maria. Basílica de Sant Eugeni (Roma), 8-XII-1988.
Publicada a "Romana" IV (1988), pàg. 287.*

Vamos sencillamente, como buenos hijos, a meter más a la Virgen en todo y para todo. Pondremos los ojos —la mente y el corazón— en María Santísima, para aprender a vivir, como nos decía nuestro Padre [san Josemaría], «según la Sabiduría celestial»; y así nos convertiremos en almas capaces de agradecer y capaces de reparar.

Carta pastoral, 9-I-1978.

3 CRIST ENS URGEIX

Regnare Christum volumus!

*Regnare Christum volumus!, ¡que-*remos que Cristo reine! Él, Jesús, también desea reinar; pero no se impone: respeta la libertad de las personas. Aun sabiendo que los hombres y las mujeres rechazarían muchas veces su amor, quiso correr el riesgo de la libertad porque es un don muy grande, que nos posibilita merecer de alguna manera el Paraíso.

Vamos a rogar al Señor que nos conceda la gracia de llevar su luz a miles de personas: con nuestro ejemplo, con nuestra palabra y, sobre todo, con la oración. La receta para lograr que el Reino de Dios se extienda, nos la da Jesús: *pedid y recibiréis* (Mt 7, 7). Que importunemos al Señor con todas las fuerzas de nuestro ser: con los labios, con las obras, con el corazón. Entonces, Jesús nos escuchará. Él siempre nos oye, pero quiere que porfiemos un día, y otro, y otro.

*Homilia a Los Angeles (Estats Units),
3-II-1988.*

Confianza en Dios

Nosotros no podemos nada, no sabemos nada, no somos nada..., pero el Señor lo es todo, lo sabe todo, lo puede todo. Si nos abandonamos en manos de Jesucristo como instrumentos dóciles, si, confiados en su palabra, nos lanzamos mar adentro, las dificultades desaparecerán, se desvanecerán como el humo —aunque a veces queden en nuestra carne rasguños y raspaduras—, y la tierra del mundo, reseca y sedienta de Dios, se transformará en vergel radiente, lleno de flores y de frutos.

Carta pastoral, 24-IX-1978.

Todo en nuestra vida es apostolado

«Primero, oración; después, expiación; en tercer lugar, muy en “tercer lugar”, acción» (*Camí*, n. 82). No olvidéis que todo en nuestra vida es apostolado, porque todo podemos y debemos convertirlo en oración. El trabajo, unido a la Santa Misa, es apostolado; el empeño por santificar los deberes familiares es apostolado. La oración y la mortificación llegan más lejos, a multitud de almas, y penetran más profundamente de lo que podamos imaginar. Con estos medios, antes que con la acción, cumplimos en su parte fundamental la misión que nos ha encomendado el Señor: *id y enseñad a todas las gentes, bautizándolas en el nombre del Padre y del Hijo y del Espíritu Santo* (*Mt* 28, 19).

Carta pastoral, 19-III-1992.

Acercar las almas a Dios

Caritas Christi urget nos (2 Co 5, 14). El Amor de Cristo nos urge. Con el trabajo profesional, has de emparar de rectitud y de sentido cristiano las relaciones sociales. Cualquier circunstancia ha de servirte para entablar con las almas ese diálogo divino y humano, como Jesús, *el hijo del carpintero* (*Mt* 13, 55), que atrae a sus hermanos con su modo de comportarse y con sus palabras. El entramado humano que las relaciones profesionales entretejen, ha de incluir necesariamente en sus fibras la huella de Dios, para que los hombres se topen con ese *algo divino* escondido en las realidades terrenas.

Carta pastoral, 1-XII-1991.

Apostolado de amistad y confidencia

¿Qué es la amistad? La amistad no es ver a una persona y saludarla: bye! No, es saber comprender, sa-

ber sacrificarse por esa persona, ayudar, estar siempre dispuesto a hacer los favores que nos pidan; de esa manera surge la verdadera amistad. Y entonces, es lógico que queramos hacer a nuestros amigos el favor de compartir el mayor tesoro que tenemos: el tesoro de la fe, del trato con Dios. Sale solo. No es falta de naturalidad. Es como la fuente que mana de una roca, sin esfuerzo.

Procura hacerte amigo de tus amigos: disculpando, comprendiendo, queriendo, haciendo favores; y ya verás cómo esos amigos tuyos, antes o después, acuden a ti para abrirte su corazón. Todos necesitamos abrir el corazón de vez en cuando. Sufrimos una pena y querríamos pedir un consejo. Tenemos una alegría y necesitamos compartirla con otra persona. Todas las almas y todos los corazones tienen necesidad de un rebosadero, como esas presas que se construyen para almacenar agua para el riego, o para producir corriente eléctrica... Cuando hay de-

masiada agua, se deja un sitio por donde pueda escapar. Así sucede con las almas y con los corazones: necesitamos un rebosadero, un desaguadero.

¿Y quiénes son ese desaguadero? Los amigos, las personas queridas. Llegará el momento en que irán a hablar contigo, y te dirán: me pasa esto, tengo esta alegría, sufro esta pena; y entonces tú sabrás decir —con la ayuda de Dios— la palabra oportuna para curar una herida, el consejo para superar un mal momento, para empujar en la vida interior.

*Notes d'una reunió familiar (Mont-real),
22-II-1988.*

Audacia

Llenos de seguro optimismo, porque contamos con nuestro Dios omnipotente y misericordioso, todos hemos de sentir la dicha y el peso bendito que se deriva de que el Señor nos haya dado el mundo por heredad (cf. Sal 2, 8); y de que nos pida que, con caridad y fortaleza, a pesar de nuestra evidente poquedad personal, contribuyamos a llevar las gentes al recto camino, al tiempo que nos repite lo que a los primeros Doce: *laxate retia vestra in capturam!* (Lc 5, 4), ¡echad las redes en mi nombre!

Carta pastoral, 25-XII-1985.

Sembrar alegría

Se cumple para nosotros la hora de un urgente quehacer. En medio

de este mundo, que por apartarse de Cristo se irrita y se entristece, estamos obligados a inyectar alegría en las almas, esperanzando optimismo en los corazones que se mueven entre desasosiegos y temores. Gran tarea esta, la de anunciar a los hombres el *gaudium cum pace*; pero —lo escribo con mano segura, al dictado de nuestro Padre [san Josemaría]— solo con la Virgen nuestra alma rebosará de contento, de un júbilo extraordinario y sereno, que contagiará a quienes nos traten.

Carta pastoral, 9-I-1978.

Mediante las visitas a los pobres y enfermos, nos interesa sinceramente practicar la solidaridad cristiana con los que sufren, ofreciendo a las personas indigentes el bálsamo de una caridad que está tejida de comprensión y de cariño verdadero.

Carta pastoral, 31-V-1987.

4 CONTEMPLATIUS ENMIG DEL MÓN

El Verbo encarnado santifica el mundo

Dios ha manifestado su misericordia de un modo inaudito: *el Verbo se hizo carne y habitó entre nosotros (Jn 1, 14)*. Es el gran misterio del Amor divino. El Verbo, por quien todo fue creado (cfr. Jn 1, 3), se ha encarnado sin dejar de

ser Dios verdadero; ha amado con un corazón humano, ha trabajado con manos como las nuestras, ha sufrido nuestras mismas limitaciones y fatigas, a excepción del pecado. Desde entonces, todo ha adquirido un nuevo significado y un nuevo valor.

Carta pastoral, 1-XII-1991.

Santificar el trabajo

Trabajar bien y trabajar por amor están íntimamente unidos, como un reflejo de la unión entre Sabiduría y Amor en la Santísima Trinidad. Trabajar bien, con per-

fección humana y sobrenatural, exige esforzarse por amor. No me refiero ahora al brillante resultado concreto de una actividad, sino a la dedicación que hemos de poner. Un trabajo *bien hecho* no es lo mismo que un trabajo que *sale bien*. Las abejas estructuran perfectamente los panales y producen una miel sabrosísima, pero no *trabajan* porque no son capaces de amar. Lo que importa es la actitud interior, no los resultados. *Dominus autem intuetur cor* (*1 Sam 16, 7*), Dios se fija en el corazón: ahí se encuentra la clave de una tarea bien o mal terminada.

Carta pastoral, 1-XII-1991.

Trabajar cara a Dios

Trabajad siempre cara a Dios, no cara a los hombres, sabiendo que el Señor contempla cada uno de vuestros esfuerzos, aun el más escondido. Trabajad con el único afán de darle toda la gloria —*Deo omnis gloria!*— y de poner a Cristo en la entraña de todas las actividades humanas. Trabajad en unión estrecha con Nuestro Señor Jesús, bien pegados a su misión redentora, que se perpetúa en el Santo Sacrificio de la Misa.

Carta pastoral, 1-X-1984.

Santificación de las realidades temporales

El alma sacerdotal que informa nuestra vocación, unida a la mentalidad laical, no nos permite quedarnos pasivos o mirar al mundo desde fuera; vibra con el afán de elevar la entera creación a la Santísima Trinidad, empleando las energías de la libertad, en el trabajo y en el apostolado, para poner la Cruz de Cristo en las entrañas del mundo.

Por eso, hijas e hijos míos, empuje, iniciativa. Dios cuenta con nuestra libertad y responsabilidad personales, con nuestra mentalidad laical. Nos pide que seamos como la sal, que se difunde por todo el alimento y no se queda formando un terrón, un grumo. Nos quiere en todas partes, cada uno en su sitio, para transmitir sabor —tono cristiano— al ambiente que nos rodea.

Carta pastoral, 9-I-1993.

Justicia y Caridad

El espíritu cristiano exige no limitarse a dar a cada uno lo suyo, sino que lleva además a hacerlo con respeto, con cariño, y a dar más de lo estrictamente debido: a entregarse uno mismo a los demás. En fin, la caridad es motor poderoso, que mueve a ejercitarse la misma justicia, especialmente cuando esto supone heroísmo. Solo así se obra en conformidad con la dignidad del hombre; es decir, solo así es posible «portarnos como hijos de Dios con los hijos de Dios» (*Es Cristo que pasa*, n. 36).

Entrevista concedida a "Scripta Theologica"
13 (1981), pág. 383-401. Publicada en *"Rendere amabile la verità"*, cit., pp. 264-265.

Santificación de las realidades familiares

El matrimonio es una escuela de todas las virtudes: de entrega de sí mismo, de generosidad, de humildad. Cuántas veces tú habrás adivinado que tu marido tenía un plan determinado —por ejemplo para el *weekend*— y tú habías pensado en hacer otra cosa; pero como el amor es muy agudo y nos hace adivinar todas las cosas, has comprendido que tu marido quiere hacer otra cosa y lo tuyote lo callas. Y le dices a tu marido: oye, ¿por qué no hacemos esto?, lo que sabes que quiere hacer él. Y él se pone muy contento. Esto lo habréis hecho todos muchas veces: los maridos con las mujeres, las

mujeres con los maridos. Y es una bendición de Dios.

Así, viviendo el amor conyugal como el Señor quiere, llegáis a una unión de las almas que os hace vibrar al unísono: os lleva a amar a Dios. Mueve a que el marido ayude a la mujer a ser mejor, y a que la mujer ayude al marido a ser mejor, porque desde que habéis recibido el santo sacramento del matrimonio tenéis una gracia especial, una gracia sacramental. Desde entonces —de un modo inefable, que no es posible explicar—, Dios está entre el marido y la mujer cuando se quieren —y se quieren siempre—, cuando se comprenden —y a veces cuesta un poco, pero hay que comprenderse—, porque el cariño, más que en dar, está en comprender.

Notes d'una reunió familiar
(Dublín), 22-XI-1987.

Educación de los hijos

«El negocio que más habéis de cuidar —solía decir el Fundador del Opus Dei a los hombres de empresa— es la formación de vuestros hijos». Una educación que será eficaz si los padres saben hacerse amigos de sus hijos; si, desde que son pequeños, estos se acostumbran a confiar en ellos, a abrirles su corazón cuando tienen alguna dificultad.

El ritmo de la vida moderna parece no favorecer esta dedicación. Cada vez tenemos más de todo, excepto tiempo. Y se corre el riesgo de que los padres queden absorbidos por el trabajo, aun con el noble deseo de asegurar lo mejor posible el porvenir de los hijos. Pero este porvenir dependerá más del tiempo que se les ha dedicado personalmente que del confort que se les ha ofrecido. Y así, cuando los hijos se quejan, no es por lo

que sus padres no les han dado, sino porque no han sabido darse a sí mismos.

Article "Sal, luz y fermento", sobre la tasca dels laïcs en la missió de l'Església. Roma, any 1989. Publicat a "Catholic Familyland", Issue XXVII, pàg. 11-14.

Para ser contemplativos en la vida ordinaria

¿En qué consiste, para nosotros, ese ser *contemplativos en medio del mundo*? Os responderé con pocas palabras: es ver a Dios en todas las cosas con la luz de la fe, espolleados por el amor, y con la firme esperanza de contemplarle cara a cara en el Cielo. San Pablo escribe que *ahora vemos como en un espejo, oscuramente: entonces —en el Cielo— veremos cara a cara. Ahora conozco de modo imperfecto, entonces conoceré como soy conocido* (1 Co 13, 12).

Carta pastoral 1-XI-1991.

Devocionario breu

DEVOCIONARI BREU

Senyal de la Creu

En el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant. Amén.

Parenostre

Pare nostre, que esteu en el cel:
Sigui santificat el vostre nom.
Vingui a nosaltres el vostre regne.
Fací's la vostra voluntat, així a la terra com es fa en el cel.
El nostre pa de cada dia doneu-nos, Senyor, el dia d'avui. I perdoneu les nostres culpes, així com nosaltres perdonem els nostres deutors. I no permeteu que nosaltres caiguem en la temptació. Ans deslliureu-nos de qualsevol mal. Amén.

Avemaria

Déu vos salve, Maria, plena de gràcia; el Senyor és amb Vós; beneïda sou Vós entre les dones, i beneït és el fruit del vostre ventre, Jesús. Santa Maria, Mare de Déu, pregueu per nosaltres, pecadors, ara i en l'hora de la nostra mort. Amén.

Glòria

Glòria al Pare i al Fill i a l'Esperit Sant. Com era al principi, ara i sempre, i pels segles dels segles. Amén.

Signum Crucis

In nōmine Patris, et Filiī, et Sp̄iritus Sancti. Amen.

Pater noster

Pater noster, qui es in cælis:
sanctificetur nomen tuum;
adveniat regnum tuum; fiat
voluntas tua, sicut in cælo,
et in terra.

Panem nostrum cotidiánum da
nobis hodie; et dimítte nobis
debita nostra, sicut et nos
dimittimus debitóribus nostris; et
ne nos indúcas in tentacióne;
sed líbera nos a malo. Amen.

Ave, María

Ave, María, grátia plena,
Dóminus tecum. Benedícta tu in
muliéribus, et benedíctus fructus
ventris tui, lesus.

Sancta María, Mater Dei, ora pro
nobis peccatóribus, nunc
et in hora mortis nostræ. Amen.

Glòria Patri

Glòria Patri, et Filio, et Spirítui
Sancto. Sicut erat in principio,
et nunc et semper et in sécula
sæculórum. Amen.

Déu vos salve, Reina i Mare

Déu vos salve, reina i mare de misericòrdia; vida, dolcesa i esperança nostra, Déu vos salve. A Vós cridem els desterrats fills d'Eva; a Vós sospirem, gemint i plorant en aquesta vall de llàgrimes. Ara, doncs, advocada nostra, gireu envers nosaltres aquests ulls vostres tan misericordiosos. I, després d'aquest exili, mostreu-nos Jesús, fruit beneít del vostre vendre. Oh clementíssima, oh pietosa, oh dolça Verge Maria.

Jo confesso

Jo confesso a Déu totpoderós i a vosaltres, germans, que he pecat, per culpa meva, de pensament, paraula, obra i omission. Per això demano a la Verge Maria, Mare de Déu, als àngels i als sants, i a vosaltres, germans, que pregueu per mi a Déu, nostre Senyor.

Visita al Santíssim

V/. Alabat sigui el Santíssim Sagrament.

R/. Per sempre sigui alabat. Amén. Parenstre, Ave maria, Glòria (tres vegades).

V/. Alabat sigui el Santíssim Sagrament.

R/. Per sempre sigui alabat. Amén.

Comunió espiritual

Jo voldria, Senyor, rebre-us amb aquella puresa, humilitat i devoció amb què us va rebre la vostra Santíssima Mare, amb l'esperit i el fervor dels sants.

Salve, Regína

Salve, Regína, Mater misericórdiæ, vita, dulcédo et spes nostra, salve. Ad te clamámus, éxsules filii Hevæ. Ad te suspirámus geméntes et flentes in hac lacrimárum valle. Éia ergo, advocáta nostra, illos tuos misericórdes oculos ad nos converte. Et lesum benedictum fructum ventris tui, nobis, post hoc exsílum, osténde. O clemens, o pia, o dulcis Virgo María!

Confiteor

Confiteor Deo omnipoténti, et vobis, fratres: quia peccávi nimis cogitatione, verbo, ópere et omissione.

Mea culpa, mea culpa, mea máxima culpa.

Ídeo precor beatam Maríam semper Vírginem, omnes Ángelos et Santos, et vos, fratres, oráre pro me ad Dóminum Deum nostrum.

Visitatio Sanctissimi Sacramenti

V/. Adorémus in ætérnum Sanctissimum Sacraméntum.

R/. Adorémus in ætérnum Sanctissimum Sacraméntum. Pater noster, Ave María, Glòria Patri (tres vegades).

V/. Adorémus in ætérnum Sanctissimum Sacraméntum.

R/. Adorémus in ætérnum Sanctissimum Sacraméntum.

Adoro te devote

1. Devot us adoro, Deïtat latent, sota d'aquests signes verament present; el meu cor, per vostre, tot ell s'ofereix, perquè, contemplant-vos, tot ell defalleix.
2. A gust, vista i tacte amagat resteu, però, amb sols l'oïda, segur l'home creu; crec tot ço que el vostre Verb ens ha parlat, cap paraula d'altre no és més veritat.
3. En Creu era oculta sols la deïtat, ara aquí és oculta fins la humanitat; però ambdues coses jo confés creient, i us prec ço que el lladre pregà penitent.
4. No us veig les ferides, tal com sant Tomàs, Déu, però, us confesso, no veient-les pas; feu que jo en Vós sempre tingui fe major, més ferma esperança, més ardent amor.
5. Oh do! que ens recorda la mort del Senyor, pa vivent que vida dona al viador, feu que sempre visqui de Vós el meu cor, feu que gusti sempre la vostra dolçor.
6. Pelicà benigne, oh Jesús Senyor, renteu-me amb sang vostra de tota lletjor; que una gota sola d'ella pot salvar tot el món de quanta culpa en ell hi ha.
7. Jesús, a qui esguardo ara sota un vel, quan serà que us vegi, com és mon anhel: que, a faç nua, un dia, veient-vos a Vós, benaurat em faci veure-us gloriós. Amén.

Adoro te devote

1. Adóro te devóte, latens Déitas, quæ sub his figúris vere látitas. Tibi se cor meum totum súbiicit, quia, te contémplans, totum déficit.
2. Visus, tactus, gustus in te fállitur, sed audítu solo tuto créditur. Credo quidquid dixit Dei Fílius: nil hoc verbo veritatis vérius.
3. In Cruce latébat sola Déitas; at hic latet simul et humánitas. Ambo tamen credens atque cónfitens, peto quod petívit latro poénitens.
4. Plagas, sicut Thomas, non intúeor; Deum tamen meum te confítore. Fac me tibi semper magis crídere, in te spem habére, te diligere.
5. O memoriále mortis Dómini! Panis vivus vitam præstans hómini, præsta meæ menti de te vívere, et te illi semper dulce sápere.
6. Pie pellicáne, lesu Dómine, me immúndum munda tuo ságuine: cuius una stilla salvum fáceré totum mundum quit ab omni scélere.
7. lesu, quem velátum nunc aspicio, oro, fiat illud quod tam sítio; ut te reveláta cernens fácie, visu sim beátus tuæ glóriæ. Amen.

Àngelus

V/. L'Àngel del Senyor va anunciar a Maria.
R/. I ella va concebre per obra de l'Esperit Sant.
Déu vos salve, Maria...
V/. Sóc l'esclava del Senyor.
R/. Que es compleixin en mi les teves paraules.
Déu vos salve, Maria...
V/. El qui és la Paraula es va fer home.
R/. I va habitar entre nosaltres.
Déu vos salve, Maria...
V/. Pregueu per nosaltres, santa Mare de Déu.
R/. Perquè siguem dignes de les promeses de nostre Senyor Jesucrist.

ORACIÓ

Infoneu, Senyor, la vostra gràcia en els nostres cors, i feu que els qui, per l'anunci de l'Àngel, hem conegit l'Encarnació de Jesucrist, el vostre Fill, siguem conduïts per la seva passió i la seva creu a la glòria de la Resurrecció. Per Crist Senyor nostre. Amén.

R/. Amén.

Recordeu-vos

Recordeu-vos, oh piadosíssima Verge Maria, que mai no s'ha sentit dir que ningú que hagi implorat la vostra assistència i reclamat el vostre auxili hagi estat abandonat de Vós. Animat amb aquesta confiança, a Vós recorro, oh Mare, verge de les verges; i encara que gemint sota el pes

Àngelus Dómini

V/. Àngelus Dómini nuntiávit Maríæ.
R/. Et concépit de Spíritu Sancto.
Ave, María...
V/. Ecce ancilla Dómini.
R/. Fiat mihi secundum verbum tuum.
Ave, María...
V/. Et Verbum caro factum est.
R/. Et habitávit in nobis.
Ave, María...
V/. Ora pro nobis, sancta Dei génetrix.
R/. Ut digni efficiámur promissiónibus Christi.

ORÉMUS

Grátiam tuam, quásumus,
Dómine, méntibus nostris
infúnde: ut qui, Ángelo
nuntiánte, Christi Filii tui
Incarnatióinem cognóvimus;
per Passióinem eius et Crucem,
ad resurrectiōnis glóriam
perducámur. Per Christum
Dóminum nostrum.

R/. Amen.

Memoráre

Memoráre, o piíssima Virgo María,
non esse audítum a säculo,
quemquam ad tua curréntem
präsidia, tua implorántem
auxília, tua peténtem suffrágia,
esse derelictum.
Ego tali animátus confidéntia,

dels meus pecats, m'atreveixo a comparèixer davant la vostra presència sobirana. No desoïu, oh Mare de Déu les meves suplíques; escolteu-les i acolliu-les favorablement. Amén.

ad te, Virgo Vírginum, Mater, curro, ad te vénio, coram te gemens peccátor assísto. Noli, Mater Verbi, verba mea despícere; sed áudi propítia et exáudi. Amen.

Sant Rosari

Sanctum Rosárium

Estació al Santíssim

V/. Alabat sigui el Santíssim Sagratament.

R/. Per sempre sigui alabat. Amén.
Parenostre, Avemaria, Glòria (tres vegades).

V/. Alabat sigui el Santíssim Sagratament.

R/. Per sempre sigui alabat. Amén.

Estació al Santíssim

V/. Adorémus in æténum
Sanctissimum Sacraméntum.

R/. Adorémus in æténum
Sanctissimum Sacraméntum.
Pater noster, Ave María, Glòria Patri (tres vegades).

V/. Adorémus in æténum
Sanctissimum Sacraméntum.

R/. Adorémus in æténum
Sanctissimum Sacraméntum.

Comunió espiritual

Jo voldria, Senyor, rebre-us amb aquella puresa, humilitat i devoció amb què us va rebre la vostra Santíssima Mare, amb l'esperit i el fervor dels sants.

Sant Rosari

V/. Pel senyal de la santa creu, dels nostres enemics, deslliureu-nos, Senyor, Déu nostre. En el nom del Pare, i del Fill i de l'Esperit Sant. Amén.

Senyor meu Jesucrist.

V/. Obriu-me els llavis, Senyor,

R/. i proclamaré la vostra lloança.
V/. Sigueu amb nosaltres, Déu nostre,

R/. Senyor, veniu a ajudar-nos.

Glòria al Pare...

Sanctum Rosárium

V/. Per signum Crucis de inimicis nostris libera nos, Deus Noster. In nomine Patris, et Filii et Spíritus Sancti. Amen.

Senyor meu Jesucrist.

V/. Dómine, lábia mea apéries,
R/. et os meum annuntiabit laudem tuam.

V/. Deus, in adiutorium meum intende,

R/. Dómine, ad adiuvandum me festina.

Glòria Patri...

MISTERIS DE GOIG

Dilluns i dissabtes

- 1r. L'àngel anuncia a Maria que serà Mare del Salvador.
- 2n. Maria visita la seva cosina Elisabet.
- 3r. Maria infanta el Salvador del món.
- 4t. Maria fa ofrena de Jesús al temple.
- 5è. Maria retroba Jesús al temple.

MISTERIS DE DOLOR

Dimarts i divendres

- 1r. Jesús sofreix l'agonia de Getsemaní.
- 2n. Jesús és assortat.
- 3r. Jesús és coronat d'espines.
- 4t. Jesús fa camí al Calvari amb la creu.
- 5è. Jesús mor en la creu.

MISTERIS DE GLÒRIA

Dimecres i diumenges

- 1r. La glorirosa resurrecció de Jesús.
- 2n. L'ascensió de Jesús al cel.
- 3r. La donació de l'Esperit Sant promès.
- 4t. L'assumpció de Maria en cos i ànima al cel.
- 5è. Maria és coronada com a Reina de cels i terra.

MISTERIS DE LLUM

Dijous

- 1r. El baptisme del Senyor.
- 2n. Les noces de Canà.
- 3r. L'anunci del Regne de Déu.
- 4t. La transfiguració del Senyor.
- 5è. La institució de l'Eucaristia.

Després de cada misteri

Maria, Mare de gràcia, Mare de misericòrdia, defenseu-nos dels nostres enemics i ampareu-nos ara i a l'hora de la nostra mort. Amén.

En acabar els cinc misteris

- Déu vos salve, Maria, Filla de Déu Pare, plena sou...
- Déu vos salve, Maria, Mare de Déu Fill, plena sou...
- Déu vos salve, Maria, Esposa de Déu Esperit Sant, plena sou...

Lletania lauretana

V/. Senyor, tingueu pietat.
R/. Senyor, tingueu pietat.
V/. Crist, tingueu pietat.
R/. Crist, tingueu pietat.
V/. Senyor, tingueu pietat.
R/. Senyor, tingueu pietat.
V/. Crist, oïu-nos.
R/. Crist, oïu-nos.
V/. Crist, escolteu-nos.
R/. Crist, escolteu-nos.
V/. Déu, Pare celestial,
R/. tingueu pietat de nosaltres.
V/. Déu Fill, Redemptor del món,
R/. tingueu pietat de nosaltres.
V/. Déu Esperit Sant,
R/. tingueu pietat de nosaltres.
V/. Trinitat santa, un sol Déu,
R/. tingueu pietat de nosaltres.
V/. Santa Maria,
R/. pregueu per nosaltres.
Santa Mare de Déu,
Santa Verge de les verges,
Mare del Crist,
Mare de l'Església,
Mare de la divina gràcia,
Mare puríssima,
Mare castíssima,
Mare i verge,
Mare sense corrupció,
Mare immaculada,
Mare amable,
Mare admirable,
Mare del bon consell,
Mare del Creador,
Mare del Salvador,
Verge prudent,
Verge digna de lloança,
Verge predictable,
Verge poderosa,
Verge clement,

Letanía lauretana

V/. Kýrie, eléison.
R/. Kýrie, eléison.
V/. Christe, eléison.
R/. Christe, eléison.
V/. Kýrie, eléison.
R/. Kýrie, eléison.
V/. Christe, audi nos.
R/. Christe, audi nos.
V/. Christe, exáudi nos.
R/. Christe, exáudi nos.
V/. Pater de cælis, Deus,
R/. miserére nobis.
V/. Fili, Redémptor mundi, Deus,
R/. miserére nobis.
V/. Spíritus Sancte, Deus,
R/. miserére nobis.
V/. Sancta Trinitas, unus Deus,
R/. miserére nobis.
V/. Sancta María,
R/. ora pro nobis.
Sancta Dei Génetrix,
Sancta Virgo vírginum,
Mater Christi,
Mater Ecclésiæ,
Mater divinæ gratiæ,
Mater puríssima,
Mater castíssima,
Mater invioláta,
Mater intemeráta,
Mater immaculáta,
Mater amabilis,
Mater admirabilis,
Mater boni Consilii,
Mater Creatóris,
Mater Salvatóris,
Virgo prudentíssima,
Virgo veneránda,
Virgo prædicánda,
Virgo potens,
Virgo clemens,

Verge fidel,
Model de santedat,
Mansió de la saviesa,
Causa de la nostra alegria,
Temple de l'Esperit Sant,
Honor dels pobles,
Model de generositat amb Déu,
Rosa escollida,
Torre de David,
Torre de marfil,
Casa d'or,
Arca de la Nova Aliança,
Porta del cel,
Estel del matí,
Salut dels malalts,
Refugi dels pecadors,
Consoladora dels aflligits,
Auxili dels cristians,
Reina dels àngels,
Reina dels patriarques,
Reina dels profetes,
Reina dels apòstols,
Reina dels màrtirs,
Reina dels confessors,
Reina de les verges,
Reina de tots els sants,
Reina concebuda sense pecat original,
Reina assumpta al cel,
Reina del sant Rosari,
Reina de la família,
Reina de la pau,

V/. Anyell de Déu, que lleveu el pecat del món,
R/. perdoneu-nos, Senyor.
V/. Anyell de Déu, que lleveu el pecat del món,
R/. escolteu-nos, Señor.
V/. Anyell de Déu, que lleveu el pecat del món,
R/. tingueu pietat de nosaltres.

Virgo fidélis,
Spéculum iustitiae,
Sedes Sapientiae,
Causa nostrae lætitiae,
Vas spirituale,
Vas honorabile,
Vas insigne devotionis,
Rosa mystica,
Turris Davídica,
Turris ebúrnea,
Domus aurea,
Foederis arca,
lánua cæli,
Stella matutina,
Salus infirmorum,
Refugium peccatorum,
Consolatrix afflictorum,
Auxilium christianorum,
Regina Angelorum,
Regina Patriarcharum,
Regina Prophetarum,
Regina Apostolorum,
Regina Mátyrum,
Regina Confessorum,
Regina Virginum,
Regina Sanctorum omnium,
Regina sine labe originali concépta,
Regina in cælum assumpta,
Regina sacratissimi Rosarii,
Regina familiæ,
Regina pacis,

V/. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
R/. parce nobis, Dómine.
V/. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
R/. exaudi nos, Dómine.
V/. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi,
R/. miserere nobis.

Sota el vostre mantell ens emparem, santa Mare de Déu; escolteu les nostre pregàries en tota necessitat i aparteu-nos sempre dels perills, Verge gloriosa i beneïda.

V/. Pregueu per nosaltres, santa Mare de Déu.

R/. Per a que siguem dignes de les promeses del Crist.

ORACIÓ

Et supliquem, Senyor, que infoneu la vostra gràcia en els nostres cors i feu que els qui, per l'anunci de l'Àngel, hem coneugut l'Encarnació del teu Fill Jesucrist; per la seva Passió i Creu, siguem conduïts a la glòria de la seva Resurrecció. Per Jesucrist senyor nostre. Amén.

Sub tuum præsidium confúgimus,
Sancta Dei Génetrix, nostras
deprecationes ne despicias
in necessitatibus; sed a periculis
cunctis libera nos semper, Virgo
gloriosa et benedicta.

V/. Ora pro nobis, Sancta Dei Génetrix.

R/. Ut digni efficiámur
promissiónibus Christi.

ORÉMUS

Grátiam tuam, quássumus,
Dómine, méntibus nostris
infunde: ut qui, Ángelo nuntiante,
Christi Fílii tui Incarnationem
cognovimus; per Passiónem eius
et Crucem, ad resurrectionis
glóriam perducámur.
Per Christum Dóminum nostrum.
Amen.

- Per les necessitats de l'Església i de l'Estat:
Parenstre. Avemaria. Glòria.
- Per la persona i les intencions del bisbe d'aquesta diòcesi:
Parenstre. Avemaria. Glòria.
- Per les benèides ànimes del Purgatori:
Parenstre. Avemaria.
Descansin en pau.

Benedicció de viatje

Que per la intercessió de la Verge Maria tinguem (tingui, tinguís, tingueu) un bon viatge: que el Senyor estigui en el nostre (el meu, el teu, el vostre) camí, i els seus Àngels ens (m', t', us) accompanyin. En el nom del Pare i del Fill i de l'Esprit Sant. Amén.

Benedictio pro itinere

Beata María intercedente, bene ambulémus (ámbulem, ámbules, ambulétis); et Dóminus sit in itinere nostro (*meo, tuo, vestro*), et Àngeli eius comitentur nobiscum (*mecum, tecum, vobiscum*). In nónime Patris, et Fílii, et Spíritus Sancti. Amen.

ALTRES ORACIONS

Oració a sant Josepmaria

Oh Déu, que per mediació de la Verge Santíssima atorgàreu a sant Josepmaria, sacerdot, gràcies innombrables, escollint-lo com a instrument fidelíssim per fundar l'Opus Dei, camí de santificació en el treball professional i en l'acompliment dels deures ordinaris del cristià: feu que jo sàpiga també convertir tots els moments i circumstàncies de la meva vida en ocasió d'estimar-vos, i de servir amb alegria i amb senzillesa l'Església, el Sant Pare i les ànimes, il·luminant els camins de la terra amb la lluminària de la fe i de l'amor. Concediu-me per la intercessió de sant Josepmaria el favor que us demano... (*demaneu*). Així sia.

Parenostre, avemaria i glòria

Oració al beat Àlvaro del Portillo

Déu Pare misericordiós, que concedíreu al beat Àlvaro, bisbe, la gràcia de ser, amb l'ajut de la Mare de Déu, un pastor exemplar en el servei a l'Església i fill i successor fidelíssim de sant Josepmaria, fundador de l'Opus Dei: feu que jo sàpiga també respondre amb fidelitat a les exigències de la vocació cristiana, transformant tots els moments i les circumstàncies de la meva vida en ocasió d'estimar-vos, i de servir el Regne de Jesucrist. Digneu-vos atorgar la canonització del beat Àlvaro, i concediu-me per la seva intercessió el favor que us demano... (*demaneu*). Amén.

Parenostre, avemaria i glòria.

Oració mental

En començar:

Pel senyal de la santa Creu, dels nostres enemics deslliureu-nos, Senyor, Déu nostre. En el nom el Pare, i del Fill, i de l'Esperit Sant. Amén.

Senyor meu i Déu meu: crec fermament que sou aquí, que em veieu, que m'escolteu. Us adoro amb profunda reverència. Us demano perdó dels peccats i gràcia per a fer amb fruit aquesta meditació. Mare meva Immaculada, sant Josep pare i senyor meu, àngel de la guarda: intercediu per mi.

En acabar:

Us dono gràcies, Déu meu, per els bons propòsits, afectes i inspiracions que m'heu comunicat en aquesta meditació. Us demano ajuda per a posar-los en pràctica. Mare meva Immaculada, sant Josep, pare i senyor meu, àngel de la meva guarda: intercediu per mi.

Oh Senyora meva

O verge i Mare de Déu, jo m'ofereixo per fill(a) vostre(a) i, en honra i glòria de la vostra puresa, també us ofereixo els meus ulls, les meves orelles, la meva llengua, les meves mans; en una paraula, tot el meu cos i la meva ànima. I us demano que m'obtingueu la gràcia de no fer mai més ni un sol pecat. Amén.

Siguí vostra gran puresa

Sia vostra gran puresa beneïda eternament, puix que Déu omnipotent es complau en tal bellesa. A vós, celestial princesa, sagrada Verge Maria, us ofereixo en aquest dia l'ànima, la vida i el cor. Mireu-me amb els ulls plens d'amor; no em deixeu, no, Mare mia.

Dolça Mare

No t'allunyis dolça Mare, / no m'apartis la mirada, / vine sempre al meu costat / no em deixis en soledat. / Ja que em protegeixes tant, / com veritable Mare, / fes que em beneeixi el Pare, / el Fill i l'Esperit Sant.

